

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2023 30 stp
Fakultet for landskap og samfunn

Den sosiale sømmen på Linderud senter - hvordan utforme inkluderende møteplasser i sosialt mangfoldige nabolag

The social seam at Linderud shopping centre - how to design inclusive public spaces in socially diverse neighborhoods

Karine Støvne Berg
Landskapsarkitektur

BIBLIOTEKSIDE

Tittel: Den sosiale sømmen på Linderud senter - hvordan utforme inkluderende møteplasser i sosialt mangfoldige nabolag

Title: The social seam at Linderud shopping centre - how to design inclusive public spaces in socially diverse neighborhoods

Forfatter: Karine Støvne Berg

Veileder: Ellen Merete Husaas, dosent ved institutt for landskapsarkitektur

Biveileder: Katinka Horgen Evensen, førsteamanuensis ved institutt for landskapsarkitektur

Sideantall: 120

Format: Stående A4 (210 mm x 297 mm)

Alle figurer uten figurnummer er produsert av forfatter.

Emneord: sosialt mangfold, sosial bærekraft, møteplasser, sosial søm, inkludering, kjøpesenter, Linderud

Keywords: Social diversity, social sustainability, public spaces, social seam, inclusion, shopping centre, Linderud

FORORD

Denne oppgaven markerer avslutningen på min femårige masterutdanning i landskapsarkitektur ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.

Den sosiale dimensjonen av landskapsarkitektur er noe jeg alltid har vært nysgjerrig på, og derfor ønsket jeg å fordype meg i dette temaet i masteroppgaven. Jeg hadde vært innom Linderud i et tidligere emne, og oppgavens tema ledet meg dit igjen. Linderud er et sted med flere utfordringer, men også en hel masse potensiale. Det har vært spennende å undersøke hvordan Linderud senter kan forsterkes som en sosial møteplass.

Jeg vil takke veilederne mine Ellen Husaas og Katinka Horgen Evensen for at de har vært tilgjengelige, støttende og gitt mange gode råd underveis. En spesiell takk rettes til Ellen som har vært tålmodig, løsningsorientert og raus med råd i perioden med prosjektering.

Jeg vil også takke medstudentene mine for masse latter, støtte og samarbeid. Dere er en god gjeng det har vært en glede å dele de siste fire årene med. Jeg vil også takke foreldrene mine som både har vært støttekontakter, kokker og delvis blitt utdannet landskapsarkitekter selv.

Jeg vil også takke venner, kjæreste og søsken som har gitt meg avbrekk og oppmuntring. Jeg gleder meg til å endelig få bli med i voksenklubben og ikke minst tilbringe mer tid med dere.

SAMMENDRAG

Ulikhet er en del av byens vesen, og det kreves et mangfold av ulike typer mennesker for å skape en by (Oslo kommune, 2009). Den amerikanske professoren Emily Talen hevder at sosialt mangfold bidrar til mer sosialt bærekraftige og rettferdige byer og nabolag, og at formgivere kan støtte sosialt mangfoldige steder gjennom blant annet utforming av felles offentlige byrom som oppmuntrer til sosial kontakt (Talen & Lee, 2018). Det er enighet i faglitteraturen og i nasjonale føringer og mål om at en sosial miks er positivt i bymiljøer, og at møteplasser der man kan bygge opp kjennskap til hverandre er noe som bør prioriteres.

I denne masteroppgaven undersøker jeg hvordan man kan skape inkluderende møteplasser rundt Linderud senter som tar hensyn til det sosiale mangfoldet blant beboerne på Linderud. Linderud senter befinner seg i Groruddalen i Oslo kommune. Gjennom litteraturgjennomgang og stedsanalyser har jeg innhentet informasjon om design av møteplasser i sosialt mangfoldige nabolag og det fysiske og sosiale miljøet på og omkring prosjektområdet. Resultatet i oppgaven er et mulighetsstudie der jeg har utformet en sosial søm bestående av møteplasser på Linderud senter. Ved å skape ulike typer møteplasser med et mangfold av aktiviteter og bruk har jeg forsøkt å skape et sted som vil binde befolkningen på Linderud tettere sammen. Det er også gjort tiltak som gjør møteplassene trygge å oppholde seg i, og forbindelsen mellom senteret og nærliggende funksjoner er styrket.

Med mulighetsstudiet i denne oppgaven håper jeg å kunne bidra til økt innsikt i hvordan landskapsarkitekter og planleggere kan utforme inkluderende møteplasser i sosialt mangfoldige miljøer. Oppgaven har også forsøkt å demonstrere at kjøpesentre kan forsterke sin funksjon som sosiale møteplasser i byer og nabolag, og på den måten ta samfunnsansvar og bidra til økt sosial bærekraft i nabolagene og byene de befinner seg i.

ABSTRACT

Diversity is a part of a city's being, and to create a city you need different types of people (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2019). The American professor Emily Talen argues that social diversity contributes to create more socially sustainable and just cities and neighborhoods, and that urban designers can support social diversity through the design of public spaces that encourages social contact (Talen & Lee, 2018). There is consensus both in literature and national goals that a social mix is positive in city environments, and that public spaces where people can build familiarity with each other should be prioritized.

In this master thesis I explore how to design inclusive public spaces around Linderud shopping centre that is sensitive to the social diversity among the citizens of Linderud. Linderud shopping centre is located in Groruddalen in Oslo municipality. I have gathered information on the topic through a literature review, and information about the physical and social environment through site analyses. The result of the thesis is a feasibility study where I have designed a social seam consisting of public spaces at Linderud senter. Through creating different types of public spaces with a diversity of activities and use, I have tried to create a place that will bind the population at Linderud closer together. I have also taken actions to make the public spaces safe, and the connection between Linderud shopping centre and functions close by have been strengthened.

I hope this thesis can contribute to increased insight into how landscape architects and urban planners can design inclusive public spaces in socially diverse environments. In the thesis I have also tried to demonstrate that shopping centres can be reinforced as public spaces in cities and neighborhoods, and in that way take social responsibility and contribute to increased social sustainability in the cities and neighborhoods they are a part of.

BEGREPSAVKLARING

SOSIALT MANGFOLD

I denne oppgaven er det snakk om sosioøkonomisk mangfold, altså defineres mangfoldet av blandingen av lønnsnivå, etnisitet, alder og familietype i befolkningen (Talen & Lee, 2018).

MANGFOLDIGE NABOLAG

Brukes om fenomenet der mennesker med ulik sosioøkonomisk bakgrunn deler samme nabolag (Talen & Lee, 2018).

MØTEPLASSER

Brukes i denne oppgaven om offentlige byrom der et mangfold av mennesker kan omgås og bygge opp kjennskap til hverandre (Talen & Lee, 2018).

OFFENTLIGE BYROM

Brukes i denne oppgaven om byrom der ulike typer mennesker samhandler, eller i det minste erfarer mangfold som en normal del av hverdagslivet (Nyden, 2012).

SOSIAL BÆREKRAFT

Brukes i denne oppgaven om den tredje dimensjonen av sosial bærekraft, altså inkluderende og robuste lokalsamfunn (Hofstad, 2019).

INNHold

DEL 1: BAKGRUNN

Møteplasser i sosialt mangfoldige nabolag	s. 10
Føringer og mål	s. 14
Områdeavgrensing	s. 15
Problemstilling og delmål	s. 16
Metode	s. 17
Oppbygging	s. 18
Litteraturgjennomgang	s. 20
Referanseprosjekter	s. 32

DEL 2: MULIGHETSSTUDIE - DEN SOSIALE SØMMEN PÅ LINDERUD SENTER

Stedsanalyser	s. 38
Konsept: sosial søm	s. 58
Designstrategier	s. 60
Diagrammer - grep	s. 64
Overordnet plan	s. 73
Delområde 1 - Aktivitetsparken, torget og grensa	s. 77
Delområde 2 - Plenen og grillplassen	s. 89
Delområde 3 - Trapperommet	s. 99
Sømmen på vinterstid	s. 105
Materialer	s. 106
Belysning og apparater	s. 107

DEL 3: AVSLUTNING

Konklusjon	s. 110
Refleksjon	s. 112
Litteraturliste	s. 113
Figurliste	s. 116

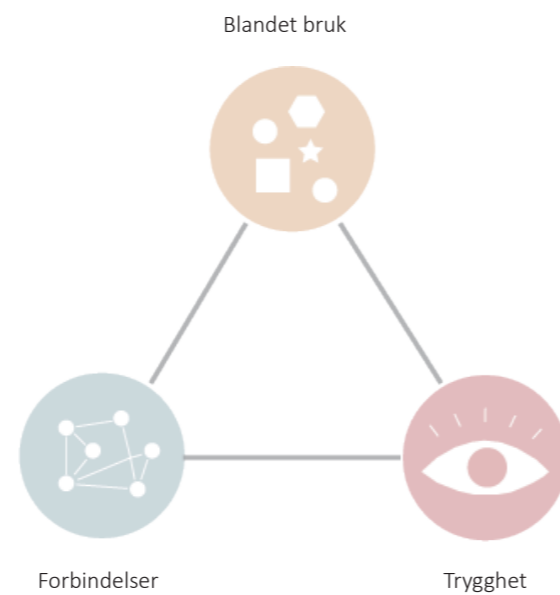
MØTEPLASSER I SOSIALT MANGFOLDIGE NABOLAG

Temaet i denne oppgaven er møteplasser i sosialt mangfoldige nabolag, og prosjektorrådet er Linderud senter. Linderud er en delbydel i Groruddalen med en sosialt mangfoldig befolkning. Linderud er også en del av Groruddalssatsingen, og defineres som et "utsatt område". Linderud har blant annet mangel på møteplasser og en opphopning av dårlige levekår. Det er gjennomført flere positive tiltak på Linderud i forbindelse med Groruddalssatsningen. Blant annet har Linderud gård utformet en lekeplass og nærmiljøhage (Oslo kommune, 2020b).

Det er imidlertid ikke planer om å skape møteplasser der et mangfold av mennesker kan omgås hverandre. Emily Talen og Sungduck Lee (2018) hevder at slike møteplasser er helt nødvendige i sosialt mangfoldige nabolag, og beboerne på Linderud har etterspurt flere møteplasser. (Oslo kommune, 2020a). Linderud har også kvaliteter og ressurser, deriblant en engasjert beboermasse som har klare fremtidsønsker for nærområdet sitt og flere underutnyttede arealer der man kan skape nye møteplasser.

Talen og Lee hevder i sin bok "Design for social diversity" at sosialt mangfold skaper mer sosialt bærekraftige bysamfunn, og at formgivere kan støtte mangfoldige nabolag gjennom utforming av det fysiske miljøet (Talen & Lee, 2018). Grunnen til at jeg ønsket å jobbe med dette temaet er at mangfoldige og sosialt bærekraftige byer omtales som noe ønskelig i nasjonale føringer og mål. I tillegg syns jeg den sosiale dimensjonen ved landskapsarkitektur er spennende, og var noe jeg ønsket å lære mer om. Det er derfor interessant å utforske om det finnes grep for å skape mangfoldige og sosialt bærekraftige bysamfunn og senere teste ut disse i fysisk form.

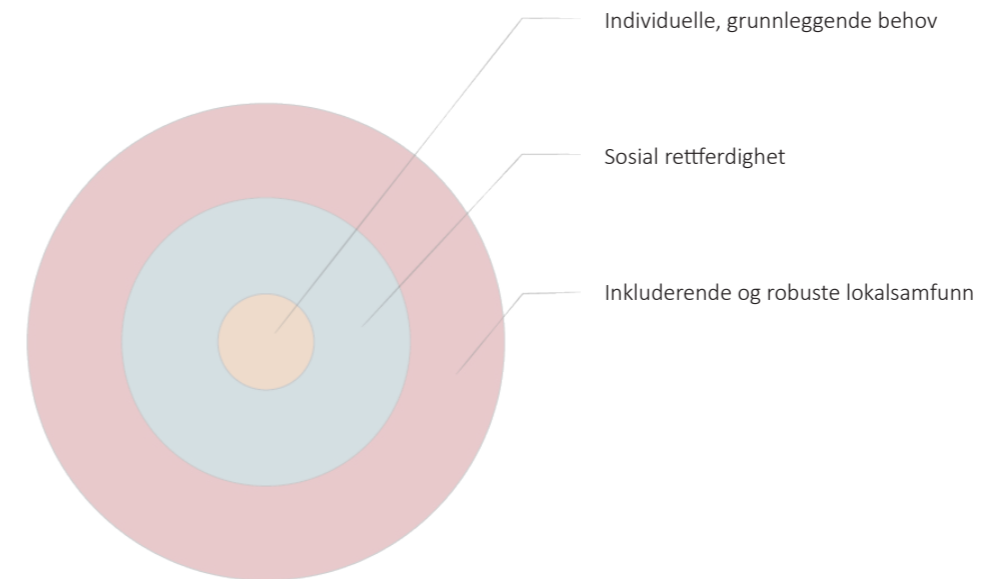
En av strategiene i Talen og Lee sitt teoretiske rammeverk er å utforme offentlige byrom som legger til rette for møter mellom ulike typer mennesker. I denne oppgaven fokuserer jeg på denne strategien fordi Linderud har mangel på møteplasser, og for å avgrense oppgaven. Det vil utvikles designstrategier basert på deler av Talen og Lee sin teori og annen relevant litteratur. Svaret på oppgaven vil være et mulighetsstudie der strategiene brukes til å utforme sosiale møteplasser rundt Linderud senter. Mulighetsstudiet vil bestå av plantegninger, snitt, perspektiver og diagrammer som beskriver og illustrerer den fremtidige situasjonen.

Figur 1 : Strategier for sosialt mangfoldige nabolag (Talen & Lee, 2018).

En tendens som er økende i Norge er at nabolag blir segregerte, noe som innebærer at stedet du bor avhenger av din sosioøkonomiske status (Nyden, 2012). Dette fenomenet finner vi for eksempel i Oslo, der byen oppleves som delt med klare skiller mellom øst og vest. Vestkanten domineres av nabolag bestående av mennesker med høyere sosioøkonomisk status, mens det på østkanten er en majoritet av nabolag bestående av mennesker med lavere sosioøkonomisk status. Dette gjelder også innad i bydeler (Ljunggren, 2017). Slike demografiske klasseskiller kan føre til konflikter og utenforskap (Oslo kommune, 2020a).

I følge Hege Hofstad og Marianne Millstein (2017) er inkluderende og robuste lokalsamfunn helt nødvendige for å skape sosialt bærekraftige byer. For å skape inkluderende og robuste lokalsamfunn er man nødt til å utforme helsefremmende nærmiljøer. Det sosiale miljøet har stor betydning for helse og trivsel, og derfor er sosiale møteplasser viktige arenaer. Rettferdighet er også en sentral del av sosial bærekraft. For å redusere sosiale helseforskjeller i befolkningen er man nødt til å ha en inkluderende og mangfoldig byutvikling der også mindre kjøpesterke grupper har en plass.

Figur 2 : Tre dimensjoner av sosial bærekraft (Hofstad, 2019).

Figur 3: Området rundt Lindeud senter i dag (Citycon, u.å.)

BOLIGBLOKK

BJERKE VGS

BOLIGBLOKK

LINDERUD SKOLE

LINDERUD SENTER

LINDERUD GÅRD

TRONDHEIMSVEIEN

7-ELEVEN LINDERUD

FØRINGER OG MÅL

FNS BÆREKRAFTSMÅL

FN har formulert 17 mål som skal bidra til å bekjempe fattigdom, ulikheter og stoppe klimaendringene innen 2030. Blant disse handler mål 11 om å skape bærekraftige byer og lokalsamfunn. Dette innebærer å jobbe for å gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige (FN-sambandet, 2022). Delmål 11.7 er relevant for oppgavens tema og lyder slik:

”Innen 2030 sørge for at alle, særlig kvinner og barn, eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, har tilgang til trygge, inkluderende og tilgjengelige grøntområder og offentlige rom” (FN-sambandet, 2022).

STORTINGSMELDING NR. 40 (2020–21)

Denne stortingsmeldingen inneholder Norges handlingsplan for å nå FN sine bærekraftsmål innen 2030. I kapitlet som omhandler bærekraftige byer og lokalsamfunn har regjeringen satt et mål om å skape ”attraktive byer og lokalsamfunn over hele landet”. Videre argumenterer de for at samfunns- og arealplanleggingen bør legge til rette for en sosial miks, bidra til attraktivitet og stabilitet i bomiljøene og til sosialt inkluderende omgivelser som stimulerer til aktivitet. Områdesatsningene omtales også i stortingsmeldingen, og regjeringen sier de vil fortsette arbeidet med å motvirke opphopning av dårlige levekår i enkelte byområder i samarbeid med landets kommuner (St.meld. nr. 40 (2020-21)).

KOMMUNEDELPLAN FOR TORG OG MØTEPLASSER

I delplanen argumenteres det for at møter mellom ulike mennesker er en del av byens vesen, og at man trenger ulike typer mennesker for å skape en by. Det hevdes også at møter mellom ulike mennesker i bymiljøet er et viktig ledd i en integreringsprosess. Dette fordi tilstedeværelsen av såkalte ”parallelle verdener” i samme byrom gir en tilvenning til det ukjente, selv om det ikke skjer en direkte interaksjon eller samhandling (Oslo kommune, 2009).

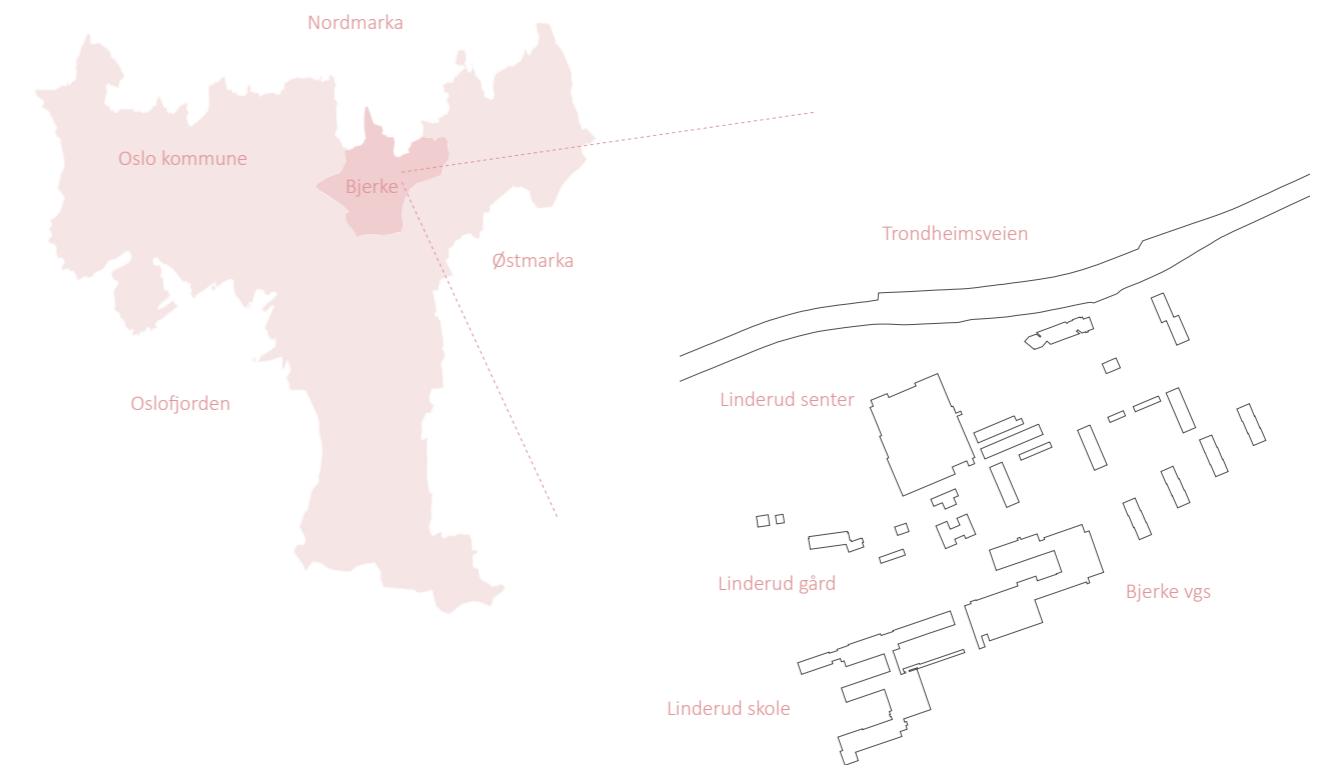
Dersom man skal tilrettelegge for tilstedeværelsen av ulike mennesker må man fremme en tolerant og inkluderende bykultur. En av planstrategiene er å utforme møteplasser som er inkluderende arenaer for mange mennesker og der ulike brukere vektlegges. Det poengteres også at det er viktig å tilrettelegge for barn, unge og eldre som er mindre mobile og dermed henvist til uterommene i nærmiljøet (Oslo kommune, 2009).

GRORUDDALSSATSINGEN

Groruddalssatsingen er en del av områdesatsingene i Oslo, og er et samarbeid mellom Oslo kommune og staten. Formålet med områdesatsingene er å styrke nærmiljøer i utsatte områder. En av delprogrammene i Groruddalssatsingen kalles ”delprogram nærmiljø”. Her er målet å styrke utvalgte nabolag i Groruddalen slik at de blir trygge, gode og inkluderende steder å bo i (Oslo kommune, 2022a).

Metoden som brukes for å styrke nabolagene kalles ”områdeløft”. Dette innebærer å utføre et krafttak i et spesifikt geografisk område som har flere typer utfordringer. Slike utfordringer kan for eksempel være fysiske omgivelser, service- og tjenestetilbud eller det sosiale miljøet. Eksempler på tiltak kan være oppgradering av skolegårder eller tilrettelegging for sosiale møteplasser innendørs eller utendørs (Oslo kommune, 2022a).

OMRÅDEAVGRENŚING

Figur 4: Fritt etter bydelskart for Oslo (Oslo kommune, 2017)

Oppgaven startet med en forventning om at litteraturen og overordnede stedsanalyser ville peke på hvilket sted på Linderud som ble relevant å jobbe med. Det å innledningsvis avgrense oppgaveområdet innenfor en delbydel med en mangfoldig befolkning ga derfor mening som et utgangspunkt.

Linderud senter pekte seg etter hvert ut som en et egnet sted. Senteret befinner seg i den nordlige delen av Linderud, sør for Trondheimsveien. Senteret ligger også i umiddelbar nærhet til Linderud gård, flere boligblokker, Madamløkken barnehage, Linderud gård barnehage, Bjerke videregående skole og Linderud skole.

Linderud senter ble bygget på 60-tallet, og har i dag 60 butikker. Senteret huser også et midlertidig bibliotek, private kontorer, helsetjenester, bydelskontor og serveringssteder (Linderud senter, u.å.). Senteret er en viktig møteplass for beboerne på Linderud, og spesielt for eldre og ungdommer (Oslo kommune, 2020a).

Utearelene omkring senteret består av store parkeringsaraler med mye biltrafikk. Fremkommeligheten mellom senteret og andre funksjoner i nabolaget er heller ikke optimal. Det ligger altså et potensiale i å utforme bedre utearealer og øke kontakten mellom senteret og de omkringliggende omgivelsene.

PROBLEMSTILLING

“Hvordan utforme inkluderende møteplasser rundt Linderud senter, som tar hensyn til det sosiale mangfoldet blant beboerne på Linderud?”

DELMÅL

1

Undersøke hva det innebærer å designe møteplasser i et sosialt mangfoldig nabolag, og hvordan Linderud senter kan inngå i denne konteksten.

2

Undersøke kvaliteter og utfordringer på Linderud i lys av temaet, og utforme en sosial søm i området rundt Linderud senter bestående av møteplasser.

METODE

LITTERATURGJENNOMGANG

Hensikten med litteraturgjennomgangen er å skape et grunnlag for å kunne uttale seg om temaet. I tillegg vil innsikten fra litteraturgjennomgangen legge føringer for prosjekteringen av oppgaveområdet. Litteraturgjennomgangen vil bestå av relevant faglitteratur og referanseprosjekter. Referanseprosjektene vil være inspirasjon til ideer om hvordan man kan utforme møteplasser i mangfoldige nabolag og omkring et kjøpesenter.

BEFARING

I perioden mellom august 2022 og desember 2022 var jeg på en rekke befaringer. Befaringene ble utført på dagtid og kveldstid for å kunne oppleve stedet både i dagslys og når det er mørkt. I tillegg var det informativt å oppleve stedet både på sommeren, høsten og vinteren.

ANALYSEARBEID

Analysene skal gi en oversikt over de sosiale og fysiske kvalitetene og utfordringene på Linderud sett i lys av tematikken. Oppgaven består av både overordnede og mer detaljerte analyser. De overordnede analysene skal gi relevant innsikt i konteksten Linderud senter befinner seg i, og bidro i tillegg til utvelgelsen av prosjektområde. De detaljerte analysene gir en oversikt over det fysiske miljøet i området omkring Linderud senter.

KONSEPTUTVIKLING OG STRATEGIER

Konseptet vil være inspirert av litteraturen og visjonen for det fremtidige stedet. I tillegg skal det utvikles strategier for utforming av møteplassene basert på litteratur og analyser. Disse vil også være retningsgivende i prosjekteringen av løsningsforslaget.

PROSJEKTERING

I denne oppgaven er resultatet av prosjekteringen et mulighetsstudie. Grepene og designvalgene i mulighetsstudiet vil være basert på de øvrige delene av oppgaven. Mulighetsstudiet vil videre bestå bestå av:

- En overordnet plan i målestokk 1:1000
- Tre illustrasjonsplaner i målestokk 1:500 for tre delområder
- Tre tekniske planer av delområdene
- Perspektiver som er generert fra en 3D-modell og senere bearbeidet i Photoshop som illustrerer de nye møteplassene
- Snitt i målestokk 1:200, 1:100 og 1:50

OPPGAVENS OPPBYGGING

LITTERATURGJENNOMGANG - INTRODUKSJON

Litteraturgjennomgangen i denne oppgaven vil i hovedsak basere seg på Emily Talen og Sungduck Lee sitt teoretiske rammeverk, som omhandler hvordan planleggere og formgivere kan utforme fysiske omgivelser som støtter mangfoldige nabolag. Med tanke på at Talen og Lee sin teori er relativt overordnet, og for å inkludere flere perspektiver vil bidrag som omtaler samme tema også inkluderes. I tillegg var det nødvendig å innhente litteratur om bruk av kjøpesentre som møteplass og barn og unges utearealer. Videre følger en introduksjon av kildene som brukes i litteraturgjennomgangen:

MØTEPLASSER I SOSIALT MANGFOLDIGE NABOLAG

Emily Talen er professor i urbanisme ved University of Chicago. Hun har en PhD i urban geografi og en mastergrad i byplanlegging (The university of Chicago, u.å.). I denne masteroppgaven vil strategier fra boken "Design for social diversity" skrevet av Emily Talen i samarbeid med Sungduck Lee, som er foreleser ved Iowa State University, gi innsikt i hvordan man kan designe møteplasser i sosialt mangfoldige nabolag.

LEVENDE OG TRYGGE BYSAMFUNN

Jane Jacobs var en urbanist og aktivist. I denne oppgaven vil Jacobs perspektiver på blandet bruk, aktivisering av byrom og trygghet fra boken "The death and life of great american cities" supplere Talen og Lee sitt teoretiske rammeverk (Jacobs, 1961).

UTFORMING AV GATER OG BYROM

David Sim er en svensk arkitekt og urbanist. I sin bok "Soft city" har Sim utviklet designprinsipper og metoder for å skape tettbygde, mangfoldige og levende byer som tar hensyn til menneskelig skala (Sim, 2019). I denne oppgaven vil Sim sine perspektiver på utforming av gater og byrom brukes til å supplere Talen og Lee sitt teoretiske rammeverk.

INKLUDERENDE BYROM OG MEDVIRKNING

Stella L. Zhou er en kanadisk-kinesisk urban planlegger. I denne oppgaven vil artikkelen "Understanding 'Inclusiveness' in Public Space: Learning from Existing Approaches" gi innsikt i hvordan man kan skape inkluderende byrom, samt viktigheten av medvirkning i planleggingsprosessen (Zhou, 2019).

SOSIALE SØMMER

Philip Nyden er professor i sosiologi ved Loyola university of Chicago. Nyden forsker på hvilke faktorer som bidrar til å holde sosialt mangfoldige steder stabile. I denne oppgaven vil innsikt fra artikkelen "Weaving social seams: Stable, Racially and Ethnically Diverse Communities as Places of Social Innovation" supplere Talen og Lee sitt teoretiske rammeverk (Nyden, 2012).

UTEOMRÅDER FOR BARN OG UNGE

Kine Halvorsen Thorén var tidligere professor ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, og forsker på barn og unges utearealer. I denne oppgaven vil rapporten "Uteområder i barnehager og skoler: hvordan sikre kvalitet i utformingen" brukes til å få innsikt i hvordan man kan skape gode uteområder for barn og unge i ulike aldersgrupper (Thorén mfl., 2019).

KJØPESENTERET SOM MØTEPLASS

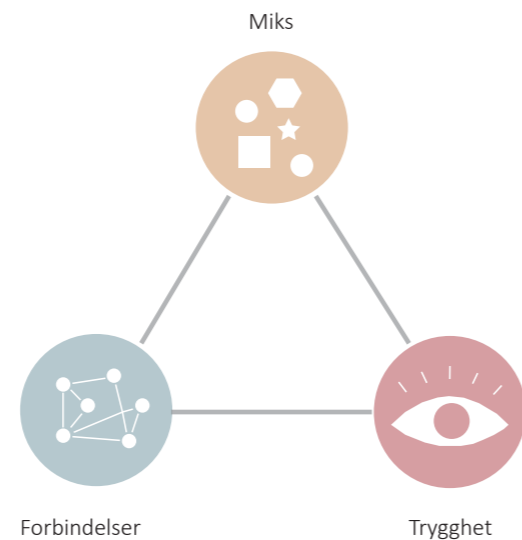
Gry Rustad Pettersen er doktorgradsstipendiat ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Hun forsker på hvordan kjøpesentre brukes til ikke-kommersielle formål. I denne oppgaven vil litteraturstudiet som er utført i forbindelse med doktorgraden gi innsikt i hvordan Linderud senter kan fungere som en sosial møteplass i nabolaget (Pettersen mfl., 2022).

BYROMSNETTVERK I BYER OG TETTSTEDER

Kommunal og moderniseringsdepartementet har utarbeidet en idéhåndbok med tips og strategier for å utvikle byromsnettverk i byer og tettsteder (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016). I denne oppgaven vil innsikt fra idéhåndboken brukes til å supplere Talens teoretiske rammeverk, gi innsikt i hvordan man kan utforme fleksible og inkluderende byrom, og belyse viktigheten av medvirkning.

DESIGN FOR SOSIALT MANGFOLD

Emily Talen & Sungduck Lee (2018) presenterer tre hovedstrategier i sitt teoretiske rammeverk som er presentert i figur 5. Miks refererer til blandede boligtyper og et mangfoldig tjenestetilbud. For at den fysiske og sosiale miksen skal fungere trenger man i tillegg det Talen og Lee kaller for forbindelser, som er gateutforming, offentlige byrom og trygghet. Innenfor disse tre hovedstrategiene er det flere fysiske grep. Ettersom fokuset i denne oppgaven er møteplasser, vil kun et utvalg av relevante strategier og grep inkluderes.

Figur 5: Strategier for mangfoldig design (Talen & Lee, 2018).

BLANDET BRUK

Den første strategien Talen og Lee presenterer er blandet bruk. En mangfoldig befolkning har behov for et mangfold av tilbud og tjenester. Dette kan for eksempel være matbutikker, skoler, helsetjenester eller møteplasser. Nabolagstilbudene bør komplimentere hverandre på ulike tider av døgnet, slik at områdene de befinner seg i holder seg aktive gjennom dagen (Talen & Lee, 2018). Nyden (2012) kaller slike funksjoner for sosiale sømmer, og hevder at tilgangen på dette avgjør hvorvidt et nabolag holder seg stabilt og mangfoldig.

Det er også viktig at tilbud og tjenester er lett tilgjengelig for beboerne. Det mye omtalte konseptet 15-minutters byen argumenterer for at alt man trenger i dagliglivet bør være innenfor 15 minutters gange fra der man bor. Det å ha nærhet til tilbud og tjenester skaper også en mer rettferdig og inkluderende by. Det blir lettere for mennesker med nedsatt funksjonsevne, eldre og de som ikke har råd til bil å delta i aktiviteter og benytte seg av tilbud (The obel award, u.å.). I tillegg kompenseres tilgangen på nabolagstilbud for de trangbodde forholdene mange lever i på urbane steder (Sim, 2019).

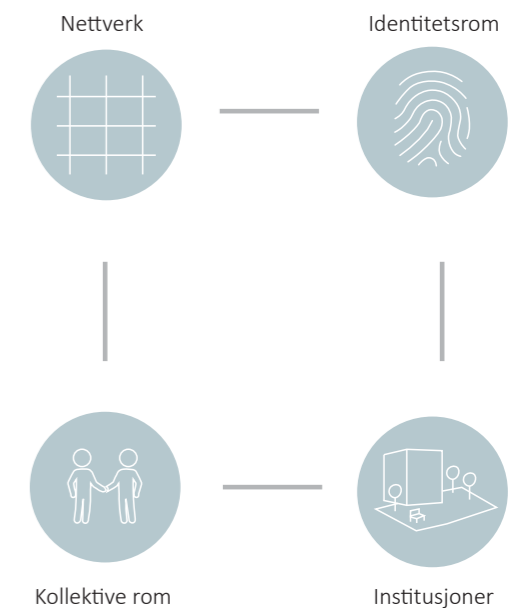
For å måle andelen blandet bruk må man kartlegge hvilke tilbud og tjenester nabolaget har i dag, og avstanden til disse. Deretter må man undersøke om nabolagstilbudene dekker behovet til de ulike type beboerne. Er det noen grupper som er over- eller underprioritert? Dersom noe mangler bør man se på muligheten for å tilrettelegge for dette (Talen & Lee, 2018).

Figur 6: Blandet bruk, basert på Talen og Lee sin figur (Talen & Lee, 2018).

FORBINDELSER

Den andre strategien Talen og Lee presenterer er forbindelser. I denne sammenhengen er forbindelser egenskaper i det fysiske miljøet som legger til rette for sosiale møter mellom mennesker, og spesielt spontane og uformelle interaksjoner. Talen og Lee introduser fire grep for å skape gode forbindelser i nabolaget: identitetsrom, kollektive rom, institusjoner og nettverk. Innenfor hvert grep er hovedmålet å finne avgrensede områder der man kan skape forbindelser og kvaliteter i nabolaget. Disse strategiene dreier seg ikke om transformasjon av hele nabolaget, men derimot mindre grep som kan øke forbindelsen mellom menneskene i nabolaget (Talen & Lee, 2018).

NETTVERK

Den første typen forbindelser Talen og Lee presenterer er nettverk. For å skape nettverk som legger til rette for møter mellom mennesker må man ha et gatenettverk uten forstyrrelser, og gode koblinger mellom nabolagsfunksjoner. Beboere bør kunne bevege seg på ulike måter gjennom nabolaget, og fremkommelighet for myke trafikanter skal prioriteres. Dette fordi gåvennlige gater øker mulighetene for sosiale interaksjoner (Talen & Lee, 2018). Dette argumentet støttes av Sim, som hevder at gangbarhet er viktig for å koble mennesker til livet i nabolaget, slik at de ser hva som er tilgjengelig og har mulighet til å få tilgang på det. Målet er rask og lett tilgang, spontan deltakelse og muligheten til å bevege seg fra en situasjon til en annen effektivt (Sim, 2019).

Blindgater, fortau som plutselig stopper opp og parkeringsplasser foran bebyggelse er eksempler på forstyrrelser i gatenettverket. For å skape mer gåvennlige gater som oppmunterer til sosial interaksjon bør man derfor kartlegge gangmønstret og forstyrrelser i gatenettverket, og senere undersøke hvordan man kan redusere forstyrrelsene (Talen & Lee, 2018).

OFFENTLIGE BYROM

Offentlige byrom er den andre typen forbindelsen Talen og Lee presenterer. Offentlige byrom kobler folk sammen, og er derfor viktige for å opprettholde mangfoldet i nabolaget. Det er urealistisk å hevde at felles byrom er alt som skal til for å binde et nabolag sammen, men det er likevel et essensielt element som vil bidra til det. Offentlige byrom skaper en plattform for såkalte "løse" sosiale bånd, altså småprat og sosiale møter med ukjente i hverdagen. Dette er viktig og verdifullt, og noe formgivere har mulighet til å legge til rette for (Talen & Lee, 2018).

Felles byrom skaper også kollektivt eierskap over fasiliteter og tjenester, noe som bidrar til å gjøre nabolag mer sosialt aktive og stabile. I tillegg øker de sjansen for uformell, frivillig kontroll (Talen & Lee, 2018). Byrom er steder der ulike typer mennesker samhandler, eller i det minste erfarer mangfold som en normal del av hverdagslivet (Nyden, 2012). Sim argumenterer for at man bør ha et mangfold av ulike byrom, og at byrommene er viktige der mennesker bor trangt, fordi de fungerer som en ekstra "stue" der man kan treffe andre og være i aktivitet (Sim, 2019).

Talen og Lee presenterer tre typer byrom som kan støtte mangfoldige nabolag. Det ene rommet kalles identitetsrom. Dette er byrom som skal binde mennesker og steder sammen. Ofte finnes det ikke et sentralt plassert og tilgjengelig byrom som representerer nabolaget som helhet. Et slikt byrom kan bidra til å skape en felles identitet (Talen & Lee, 2018).

Jacobs hevder at vi identifiserer oss med de stedene vi bruker jevnlig, og som vi blir kjent med på et relativt intimt nivå. Byrom som er nyttige, interessante, nære der vi bor og som skiller seg fra andre steder vi passerer i hverdagen fungerer som en attraksjon i seg selv (Jacobs, 1961).

Eksisterende stedskvaliteter kan brukes som en ressurs for å skape identitet og tilhørighet i byrom. Kvaliteter som utsikt, siktakser, terreng, nærhet til vann og kulturminner kan utvikles til å bli en attraksjon (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016). Jacobs hevder at et landskap som legger til rette for aktiviteter som tiltrekker folk vil bidra til å skape gode byrom (Jacobs, 1961). Videre er felles bilder, symboler og landemerker identitetsskapende elementer (Talen & Lee, 2018).

Når man skal bestemme plasseringen av identitetsrom bør man finne steder med et mangfold av funksjoner der ulike typer mennesker naturlig vil møte på hverandre, og vurdere hvorvidt det er funksjonelle offentlige byrom på disse punktene. Ofte består sentrale områder i mangfoldige nabolag av tomme tomter eller lite utnyttede parkeringsplasser. Dette er steder som har potensiale til å fungere som identitetsrom (Talen & Lee, 2018).

Figur 7: Tøyen Torg har et belegg i teppemønster som uttrykker teppe- og vevskultur fra hele verden med et diamantmønster (Grindaker AS/Damian Heinisch, u.å.).

KOLLEKTIVE ROM

Den andre typen byrom Talen og Lee introduserer er kollektive rom. Dette er steder som legger til rette for sosial utveksling og interaksjon. Kollektive rom er spesielt viktige i mangfoldige nabolag fordi de kan bidra til å motkjempe mistro eller frykt beboere kan ha mot mennesker som er ulike seg selv. Kollektive rom bør veves inn i hverdagslivet og målpunkter som skoler, barnehager eller kjøpesentre. Det er viktig å ha steder som ikke har en spesifikk agenda eller mål, men som kan brukes av ulike mennesker til ulike formål. Strategien bør altså være å oppmuntre til blandet bruk på slike lokasjoner (Talen & Lee, 2018).

Kollektive rom kan også være steder som legger til rette for aktiviteter og tilbud for spesifikke målgrupper. Byrom som har barn og unge som målgruppe er viktige for å ivareta mangfoldet i nabolaget. Dette fordi det har vist seg at tilstedeværelse av barn er en viktig ingrediens for å forme sosiale relasjoner (Talen & Lee, 2018). Dersom slike byrom også er gode steder for voksne vil de være fine møteplasser i nabolaget (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016).

Figur 8: Fleksibel aktivitetsflate med tribune og uttak for strøm i Haugerudparken (Tove Lauluten/Bar Bakke, u.å.).

INSTITUSJONER

Den tredje typen byrom er institusjoner. Talen og Lee mener at institusjoner bør ha halvoffentlige rom som øker forbindelsen mellom bygget og uteområdene (Talen & Lee, 2018). Dette argumentet støttes av Sim, som kaller dette for hybride "inne-ute"-rom (Sim, 2019). Bygninger og byrom skal gi noe til hverandre, og første etasje bør derfor ha aktive fasader (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016). Måten man bør gå fram på er å forbedre rommet omkring bygningen, slik at det er designet for å oppmuntre til sosial kontakt. Slike rom kan eksempelvis ha sitteplasser og andre elementer som gir forbipasserende et valg om å enten passere stedet eller bli værende (Talen & Lee, 2018).

Figur 9: Verdenshuset på Haugenstua har et hyggelig uterom som kobler bygningen til omgivelsene (Bydel bjerke, u.å.).

TRYGGHET

Den siste strategien Talen og Lee presenterer er trygghet. Formgivere må være lydhøre for behovet for trygghet omkring sameksistensen og den sosiale utvekslingen mellom ulike typer mennesker som kreves i et mangfoldig nabolag. Det må altså være en balanse mellom sosial miks og forbindelser, og kravet om at mennesker skal føle seg trygge i mangfoldige miljøer (Talen & Lee, 2018).

Figur 10: God belysning gjør Veitvetparken trygg på kveldstid (Tom Evensen, u.å.)

Et tiltak for å skape trygghet er å tilrettelegge for økt overvåking, kontroll og ansvar på offentlige steder (Talen & Lee, 2018). Dette argumenterer også Jacobs for, og hun hevder at denne overvåkingen bør bygges inn i designet, så det skapes en naturlig overvåking (Jacobs, 1961). Man bør legge opp til at beboere kan følge med på det som skjer i gater og uteområder som en naturlig del av hverdagslivet. For å skape en naturlig overvåking bør bygninger fronte offentlige rom, slik at man kan se ut av vinduet direkte på uteområdene. Parker bør ikke frontes av garasjer, parkeringsplasser og siden av bygg. Bygninger og plasser omkring det offentlige rommet bør derimot fronte parken direkte og engasjere med den (Talen & Lee, 2018).

Et annet grep for økt trygghet er å aktivere "dead space", som er tomme, underutnyttede arealer. Parkeringsplasser og tomme boligtomter er eksempler på dette. "Dead space" reduserer aktiviteten i nabolaget, noe som bidrar til mindre trygge omgivelser. Dette gjelder spesielt i gater og uteområder som er assosiert med kommersiell aktivitet. Dette kan for eksempel være handlegater og uteområder omkring kjøpesentre. Dersom man sørger for at disse områdene inneholder aktiv bruk vil man øke tryggheten i nabolaget (Talen & Lee, 2018).

Trafikkdempende tiltak vil kunne omdefinere et område fra å være et sted for trafikk til et offentlig rom. Dette gir økt trygghet ved å forhindre trafikkfarlige situasjoner, i tillegg til at en økt verdi av området som et offentlig rom øker tryggheten i seg selv. Mangfoldige steder har ofte sterke grenser som for eksempel en bråkete hovedvei. Dersom veien skaper ubehagelige og helseskadelige støynivåer, bør man vurdere tiltak som myker opp denne effekten. Måter man kan dempe grenser på er for eksempel å utforme en grønn buffer mellom veien og steder der mennesker ferdes og oppholder seg (Talen & Lee, 2018).

Tilstrekkelig belysning gjør at man får oversikt over byrommet og ser andre når det er mørkt, noe som oppmuntret til bruk på kveldstid (Jacobs, 1961).

FLEKSIBLE OG INKLUDERENDE BYROM

Talen og Lee sin påstand om at offentlige rom bør være fleksible støttes av Sim, som mener at slike fleksible steder bør være robuste og legge til rette for at ulike ting skjer til ulik tid (Sim, 2019). Zhou (2019) mener det er viktig at byrommet er dynamisk og tilbyr variert aktivitet gjennom dagen. For å oppnå dette må man sørge for at byrommet oppsøkes til ulike formål. Jacobs kaller dette forviklinger, som henviser til fenomenet der samme person oppsøker samme byrom for ulike grunner. Dette kan for eksempel være å sitte og slappe av etter en slitsom dag, leke, lese eller jobbe, vise seg fram, se kjentfolk, holde barn underholdt eller bli underholdt av å se andre mennesker (Jacobs, 1961).

I Norge er det i tillegg viktig at byrom planlegges for helårsbruk, ettersom vi har varierte årstider. Man bør derfor ha en strategi for hvordan byrommene er attraktive møteplasser til alle årstider. På vinteren kan for eksempel løkker og plasser vannes og islegges og brukes som skøytebane, og skråninger og opphøyd terreng kan brukes til aking. Man kan også bruke snø og is til å tilrettelegge for spark og ski. På våren kan vårblostring, turer og andre utendørsaktiviteter være fine kvaliteter. På sommeren kan man tilrettelegge for bading, sol og parkliv. På høsten vil vegetasjon som har høstfarger og tilrettelegging for turgåing oppmuntre til bruk (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016).

For å skape fleksible byrom bør man også unngå overdreven programmering. Faren ved dette er at man begrenser måten rommet kan brukes på. En organisk og allsidig utforming av byrommet gir derimot mulighet for at brukerne kan interagere med- og tolke rommet på sin egen måte, noe som er et mer inkluderende grep (Zhou, 2019). Løkker er et godt eksempel på et fleksibelt byrom, der en åpen gressplen eller grusflate kan være arena for mange aktiviteter (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016).

Mennesker i mangfoldige nabolag har ulike interesser og væremåter, og vil derfor ikke forholde seg til byrom på samme måte. For eksempel vil enkelte oppsøke byrommet for å drive med aktivitet, mens andre kommer for å observere livet i nabolaget. Derfor bør byrommet tillate ulike nivåer av deltakelse, så folk kan samhandle og engasjere seg med rommet på det nivået de ønsker. For å skape inkluderende byrom må man sørge for at alle i nabolaget føler seg komfortable og velkommen uavhengig av alder, sosioøkonomisk status, funksjonsevne og etnisitet. Det er vanskelig å skape et byrom som er hundre prosent inkluderende for alle, men man bør etterstrebe at så mange som mulig føler seg inkludert (Zhou, 2019).

Utformingen av byrommet hvem som føler seg hjemme der (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016). Dersom et byrom er for velstelt og strigla kan det hende at beboere som tilhører lavere sosiale lag ikke føler seg hjemme der, noe som resulterer i at byrommet blir et sted kun for mer velstående beboere. En løsning for å forene ulike estetiske preferanser er å kombinere orden og uorden i byrommet (Zhou, 2019).

Jacobs hevder at beboere med lav sosioøkonomisk status ikke nødvendigvis jager vekk brukere med høyere sosioøkonomisk status. Hvorvidt omgivelsene omkring byrommet genererer gjensidig støtte fra et mangfold av brukere er det som avgjør bruken (Jacobs, 1961). Dersom man legger til rette for at flere brukergrupper kan oppholde seg i byrommet samtidig og man ikke må kjøpe noe for å være der, vil man skape inkluderende steder for alle (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016).

DEMOGRAFI OG MEDVIRKNING

Offentlige byrom bør reflektere lokalsamfunnet og miljøet de befinner seg i (Zhou, 2019). For å kunne designe inkluderende møteplasser er man nødt til å få innsikt i hva folk etterspør og trenger. Først og fremst er det viktig å kartlegge de demografiske forholdene i nabolaget, altså innhente informasjon om etnisk bakgrunn, aldersfordeling og lignende (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016). Videre bør man involvere menneskene som bor i nabolaget i avgjørelser, utforming og programmering av stedet. (Zhou, 2019).

Dette tar ofte form som medvirkningsprosesser, og dette må planleggere og formgivere etterstrebe å få til. Folkemøter blir ofte brukt som en medvirkningsprosess, men problemet med disse møtene er at enkelte grupper i nabolaget ikke deltar, og dermed ikke blir hørt. Man bør derfor legge opp til mer kreative og engasjerende medvirkningsprosesser. Eksempler på dette er oppsøkende virksomhet, visualiseringsverktøy, bruk av sosiale medier og verkstedsarbeid (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016).

Talen og Lee påpeker også at manglende deltakelse blant enkelte grupper i medvirkningsprosesser er et problem. De foreslår å utnevne en nabolagsgruppe bestående av lokale ledere og ildsjeler som representerer mangfoldet i nabolaget. Denne gruppen kan sammen med planleggere utvikle felles mål som mangfoldet av beboere i nabolaget kan omfavne (Talen & Lee, 2018).

Nabolagsgruppen kan deretter fungere som en et bindeledd som kan formulere disse målene til øvrige beboere. Planleggere kan hjelpe nabolagsgruppen med verdsettelse av hva mangfold tilfører et nabolag. Dette innebærer å ikke fokusere på problemene som mangfold bringer med seg, men derimot hvordan mangfold kan være en ressurs og en del av løsningen på eksisterende problemer i nabolaget (Talen & Lee, 2018).

Gruppen kan videre hjelpe til med å formidle de positive sidene ved å ha en mangfoldig beboermasse, slik som for eksempel at folk ofte har en ulik timeplan, noe som bidrar til økt sosial kontroll i uteområder og gater, eller at et mangfoldig tilbud øker økonomisk vitalitet og muligheter for alle beboere (Talen & Lee, 2018).

Ettersom Linderud er et satsningsområde har det blitt gjort et omfattende arbeid for å innhente informasjon om hva beboerne på Linderud mener om nærmiljøet sitt, og hva de ønsker seg i fremtiden. I den forbindelse har det blitt utført flere typer medvirkningsprosesser, deriblant intervjuer, verksteder og en trykghetsvandring. I januar 2019 utførte et intervjukorps av 21 beboere på Linderud og Veitvet 341 intervjuer der målet var å nå ut til de "stille stemmene", og da spesielt beboere med begrensede norskkunnskaper (Oslo kommune, 2020a).

Arbeidet som er gjort på Linderud bidrar med verdifull innsikt i hva den mangfoldige beboermassen mener om Linderud, og hva de ønsker seg for fremtiden. I denne oppgaven vil disse sosiale funnene analyseres, og senere inspirere designløsningene i mulighetsstudiet.

Figur 11: Verksted om framtidig utvikling av gangveien ved Linderud senter (Bydel Bjerke, u.å.).

KJØPESENTERET SOM MØTEPLASS

Kjøpesentre er omstridte offentlige rom, og beskrives av mange som kommersialiserte og ekskluderende. Dette synet utfordres imidlertid i stipendiat Gry Pettersen sitt litteraturstudie, der hun undersøker hva eksisterende litteratur sier om ikke-kommersiell bruk av kjøpesentre. Litteraturstudiet inkluderer studier fra Asia, Nord-Amerika, Europa, Afrika, Sør-Amerika, Australia og New Zealand (Pettersen mfl., 2022).

I litteraturstudiet kommer det frem at kjøpesentre i økende grad tas i bruk som offentlig rom, og er steder der sosiodemografiske ulikheter og relasjoner forhandles, og ikke reproduseres. Videre viser det seg at ikke-kommersiell bruk av kjøpesentre gir økt følelse av tilhørighet og sosialt samhold i lokalsamfunnet. For mange er senteret stedet der de kan møte på naboer, og flere mener at senteret bidrar til sosial interaksjon på tvers av ulike sosioøkonomiske grupper. Det å føle seg som en del av en sosial miks var en positiv erfaring mange oppgaa som en grunn til å oppsøke sitt lokale kjøpesenter (Pettersen mfl., 2022).

Mange setter også pris på at senteret er lett tilgjengelig, sentralt plassert, har gode parkeringsmuligheter og et klimakontrollert miljø. En annen grunn var aktivitetene senteret tilbyr. Henging med venner er aktiviteten som ble mest rapportert. Andre satt pris på vindushopping, titte i butikker eller observere andre mennesker. Senteret blir også brukt til planlagte sosiale interaksjoner som sosialisering med venner og fritidsaktiviteter som kino, restaurant, se fotballkamp og arkadespill (Pettersen mfl., 2022).

Det viser seg også at mange har positive erfaringer med ikke-kommersiell bruk av kjøpesentre, og at ikke-kommersiell bruk er relatert til positive emosjoner som glede, spenning og moro. Senteret blir beskrevet som et sted der man kan rømme fra hverdagslivet, føle seg fri og glemme bort tiden. Flere oppsøker kjøpesenteret for ro, og sammenligner det å være på senteret med å være i en kirke eller i en film (Pettersen mfl., 2022).

Figur 12: Trylleshow under barnas lørdag på DEMO Linderud (Demo Linderud, 2022).

I en samtale med Gry Rustad Pettersen, stipendiat ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (samtale over Zoom, 22. september 2022) fortalte hun at kjøpesenteret er et offentlig rom som kan tas i bruk uten risiko for å bli avslørt som ensom. Kjøpesenteret oppsøkes for å være en del av et miljø, og beskrives som et sted der man er sammen uten å være sammen. Enkelte ønsker å trekke seg tilbake og observere fra avstand, mens andre liker å være mer på utstilling og befinne seg i midten av det hele. Det å ikke være avhengig av å kjøpe noe er også noe som beskrives som positivt.

Et ikke-kommersiell tilbud som har dukket opp på Linderud senter i forbindelse med Groruddalssatsingen er Demo Linderud. Dette er et midlertidig bibliotekprosjekt i regi av Deichman og bydel Bjerke. Biblioteket tilbyr basis bibliotekfunksjoner og nærmiljøkontorfunksjoner, og skal i tillegg være en kulturell møteplass for barn og unge, lokale foreninger og befolkningen for øvrig (Deichman, u.å.). Det å forsterke senteret som en ikke-kommersiell møteplass vil kunne støtte det sosiale mangfoldet på Linderud, basert på funnene i rapporten til Pettersen.

BARN OG UNGES UTEAREALER

I rapporten "Uteområder i barnehager og skoler" presenter Kine Halvorsen Thorén og kollegaer (Thorén mfl., 2019) anbefalinger for innholdskvalitetene i utearealer for barn og ungdom. I denne oppgaven blir det viktig å skape møteplasser som tilbyr aktiviteter for barn og ungdom.

Figur 13: Aktivitetstrappa 0-18 år. (Etter Fjørtoft, 2018)

0-3 år

I denne gruppen bør det fokuseres på aktivitet med lav intensitet og læring av grunnleggende motoriske ferdigheter som for eksempel å krype, krabbe, sitte, reise seg, gå eller løpe (Thorén mfl., 2019).

Eksempler på fysiske miljøer:

Flate arealer og lett kupert terreng. Gjerne med gress, bark eller sand
Små hindringer som for eksempel trestokker som ikke er for høye eller for glatte
Steder der man kan balansere
Lave busker og «miniskoger»
Gjenstander som kan manipuleres. For eksempel sand og kongler.

(Thorén mfl., 2019)

Dette fordi barn og unge i stor grad er henvist til utearealene i nærområdet, i tillegg til at medvirkningen på Linderud har vist at disse gruppene har et stort behov for flere møteplasser (Oslo kommune, 2020a). Barn og ungdom har ulike preferanser og behov i ulike aldersgrupper, noe som illustreres i aktivitetstrappen nedenfor.

4-5 år

I denne gruppen bør det fokuseres på beherskelse av grunnleggende bevegelser, spesielt tyngdekraften. Dette gjøres med øvelser på balanse og rotasjon (Thorén mfl., 2019).

Eksempler på fysiske miljøer:

Flate og kupert områder
Steder egnet for sykling (balansetrening)
Husker og apparater som snurrer
Varierte omgivelser
Gjerne ujevnt terreng
Natur
Steder egnet for ski og skøyter

(Thorén mfl., 2019)

6-8 år

I denne perioden utvikler barn oppgaveorienterte motoriske ferdigheter. For denne gruppen ligger det stort potensiale for læring av bevegelser (Thorén mfl., 2019).

Eksempler på fysiske miljøer:

Apparater eller tilrettelagte innretninger
Klatrenett
Elementer man kan klatre på. For eksempel store stokker, store steiner og lignende
Trær som kan klatres i
Naturområder og variert terreng

(Thorén mfl., 2019)

9-12 år

For denne gruppen er det viktig med allsidig aktivitet. Viktige bevegelser er rotasjon, hurtighet, utholdenhet, kraft, koordinasjon og balansetrening. Det bør legges vekt på lystbetont fysisk aktivitet med moderat til høyt aktivitetsnivå (Thorén mfl., 2019).

Eksempler på fysiske miljøer:

Anlegg for ballaktiviteter
Apparater som inviterer til turn
Steder å stå på ski og skøyter
Hinderløyper
Trampoliner
Rullebrett
BMX
Naturområder og variert terreng

(Thorén mfl., 2019)

13-15 år

Denne gruppen er i en periode med store kroppslige, psykiske og sosiale endringer. For denne gruppen bør det fokuseres på spesialiserte motoriske ferdigheter og fysisk aktivitet med moderat til høy intensitet. Gutter trives med konkurransepreget aktivitet, mens jenter foretrekker sosial aktivitet (Thorén mfl., 2019).

Eksempler på fysiske miljøer:

Anlegg for ballaktiviteter
Apparater som inviterer til turn
Klatreanlegg
Steder å stå på ski eller skøyter
Hinderløyper
Vannaktiviteter
Steder for dans, aerobic og yoga
Parkouranlegg
Trampoliner
Rullebrett
BMX
Naturområder og variert terreng

(Thorén mfl., 2019)

16-18 år

Ungdommene i denne aldersgruppen er unge voksne og liker å drive med voksne aktiviteter som for eksempel helsestudio. Kampsport er en aktivitet som er populær blant eldre ungdom i dag. Utholdende arbeid, intensitet og styrke er viktig for denne gruppen (Thorén mfl., 2019).

Eksempler på fysiske miljøer:

Tufte-parker
Beach-volleyballanlegg
BMX løyper
Grøntområder og badesteder

(Thorén mfl., 2019)

REFERANSEPROSJEKTER

I denne delen presenteres fire referanseprosjekter. Jeg har valgt prosjekter fra steder som i likhet med Linderud har en sosialt mangfoldig befolkning.

VERDENSPARKEN, FURUSET

Verdensparken er en del av Groruddalssatsningen (Wikipedia, 2022a). Parken består blant annet av syv møteplasser med sitteplasser og bålfat, parkouranlegg og et lekelandskap (Oslo kommune, u.å.). Parkouranlegget er det første i Norge, og er en unik attraksjon som tiltrekker seg barn og ungdom fra hele byen.

Et annet viktig kriterie var at prosjektene har skapt møteplasser som tilrettelegger for et mangfold av bruk og brukere.

Prosjektets relevans er tilretteleggingen for ulike aktiviteter og sosiale møteplasser. Parkouranlegget tas med videre som inspirasjon til møteplasser med aktiviteter for barn og ungdom, og møteplassene med bålfat og sitteplasser tas med videre som inspirasjon til møteplasser som legger til rette for sosial kontakt og sammenkomster.

Figur 14: Parkouranlegg (Oslo kommune, u.å.)

Figur 15: Møteplass (Bydel Alna, u.å.)

Figur 16: Oversiktsbilde av parken (Nordic media lab, u.å.)

SUPERKILEN, NØRREBRO

Superkilen er en urban park i Nørrebro, som i likhet med Linderud har en sosialt mangfoldig befolkning og sosiale utfordringer. Et sentralt mål i prosjektet var at parken skulle reflektere mangfoldet i nabolaget, og derfor ble beboere i Nørrebro spurt om hva slags objekter de savnet fra hjemlandet sitt. Resultatet ble en såkalt surrealistisk hage av globalt mangfold, og parken består av objekter, vegetasjon og andre kvaliteter fra 60 ulike nasjonaliteter (Arquitectura viva, u.å.).

Prosjektet er et eksempel på hvordan man kan skape en felles identitet og tilhørighet gjennom utforming av møteplasser. Bruken av kulturelle objekter og fargerikt dekke som identitetsskapende elementer tas med videre som inspirasjon i prosjekteringen på Linderud senter.

Figur 17: Det "sorte rommet" (Iwan Baan, u.å.)

Figur 18: Fargerikt dekke i det "røde rommet" (Iwan Baan, u.å.)

Figur 19: Det "røde rommet" (Iwan Baan, u.å.)

FARSTA CENTRUM, STOCKHOLM

Farsta er Stockholms største kjøpesenter, og ble i likhet med Linderud senter bygget på 60-tallet. KOBE arkitekter vil transformere senteret til et levende, aktivt og mangfoldig sentrum, og løse utfordringene med store parkeringsplasser, manglende kobling mellom senteret og omgivelsene, manglende fasadeliv og utrygge områder (World architecture, 2015).

Prosjektet er relevant fordi Linderud senter har lignende utfordringer. Tiltakene med aktive fasader, glassvinduer (øyne på gaten), byrom som kobler senteret til uteområdene, parkering under bakken og gode koblinger mellom senteret og nærliggende funksjoner er fine grep i dette prosjektet som tas med videre som inspirasjon i prosjekteringen av nye Linderud senter.

Figur 20: Aktive fasader og trivelige uterom (COBE, u.å.)

Figur 21: Grønt sentertorg (COBE, u.å.)

Figur 22: Aktive fasader og uterom som kobler senteret til omgivelsene (COBE, u.å.)

BJERKEDALEN PARK, BJERKE

Bjerkedalen park ble utformet i forbindelse med Groruddalssatsningen. Beboerne omkring parken hadde i likhet med Linderud mangel på møteplasser, og derfor ble parken utformet. Parken består av et sammengende stinettverk, en promenade, blomsterenger og gressplener. Hjertet i parken er en terrassert paviljong med amfi og et kaféområde. I tillegg er det satt av områder for basketball og strandvolleyball (Dronninga, u.å.).

Bjerkedalen park er et godt eksempel på en møteplass der man har tilrettelagt for et mangfold av bruk og brukere. I tillegg er parken også tilrettelagt for vinterbruk, ettersom man både kan stå på ski og skøyter der på vinteren. Tilretteleggingen for bruk på vinterstid og de fleksible gressplene vil tas med videre som inspirasjon i prosjekteringen på Linderud.

Figur 23: Skøyter og aking på vinterstid (Filter arkitekter u.å.)

Figur 24: Basketballbanen og paviljongen (Filter arkitekter, u.å.)

Figur 25: Fleksible gressflater og stinettverk (Filter arkitekter, u.å.)

VALG AV PROSJEKTOMRÅDE

Boliger
 Garasjer
 Næring og industri
 Offentlige bygg
 Kultur og idrett
 Område med miks av funksjoner

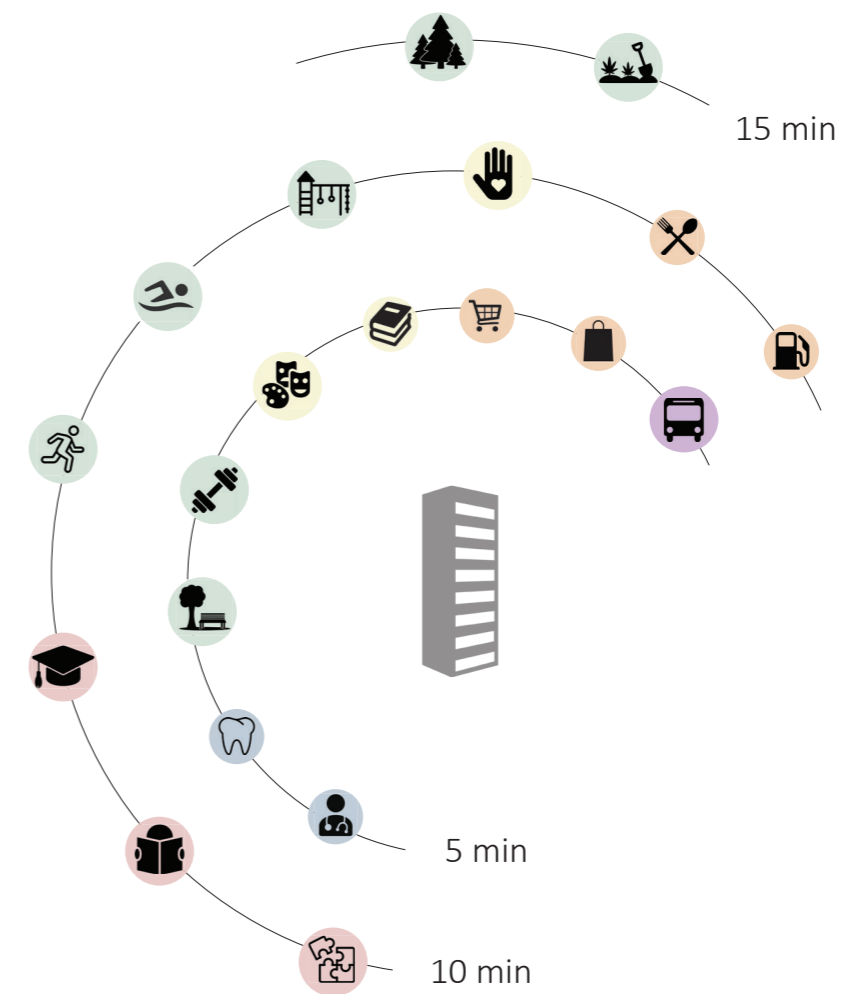
Som nevnt i litteraturgjennomgangen mener Talen og Lee at identitetsrom og kollektive rom bør plasseres i områder med en miks av funksjoner, der ulike typer mennesker naturlig møtes (Talen & Lee, 2018). Analysen viser at området omkring Linderud senter og sør for T-banen ved Siemens-tomta er steder med en miks av funksjoner. I tillegg har begge områdene underutnyttede parkeringsarealer.

Valget falt på Linderud senter ettersom dette området har mest miks av funksjoner og derfor tiltrekker seg flest mennesker. I tillegg har Linderud senter store parkeringsarealer der det ligger et potensiale i å skape nye møteplasser. Senteret er i tillegg en populær møteplass blant mange beboere i dag, så det ligger et stort potensiale i å forsterke senterets funksjon som møteplass (Oslo kommune, 2020a).

Figur 26: Linderud nord, parkeringsplasser markert i rosa. Fritt etter bakgrunnskart fra Google Earth (Google earth, u.å.)

TILBUD OG TJENESTER

Avstand til tilbud og tjenester. Basert på tidsestimater fra Google maps

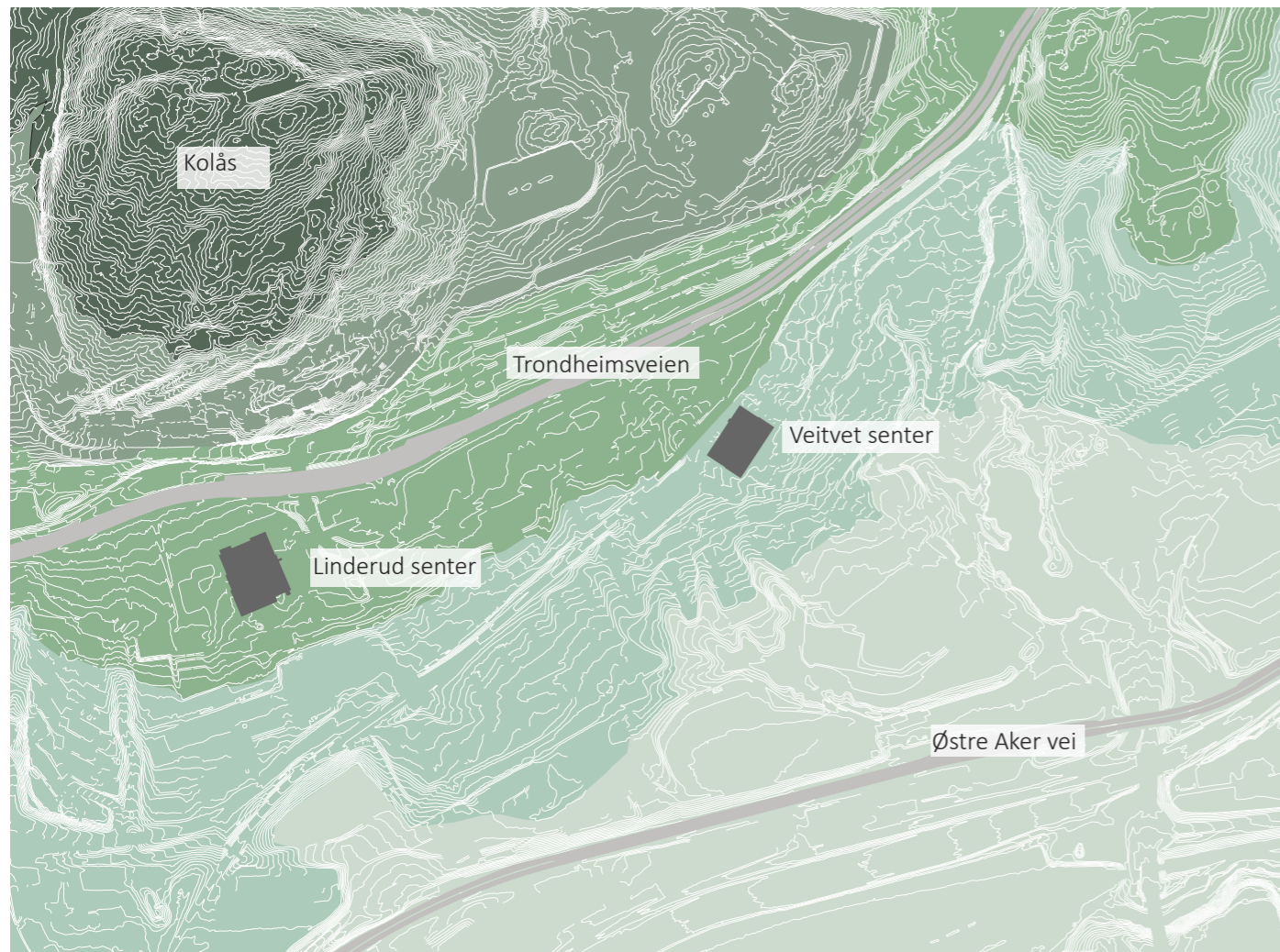
Analysen viser at Linderud har et mangfold av tilbud og tjenester, og diagrammet på neste side illustrerer at alt man trenger på daglig basis er innenfor maks 15 minutters gange fra hjemmet.

Det er imidlertid mangel på møteplasser, og da spesielt møteplasser som vil tiltrekke seg hele befolkningen på Linderud, slik at de kan bygge opp kjennskap og trygghet til hverandre.

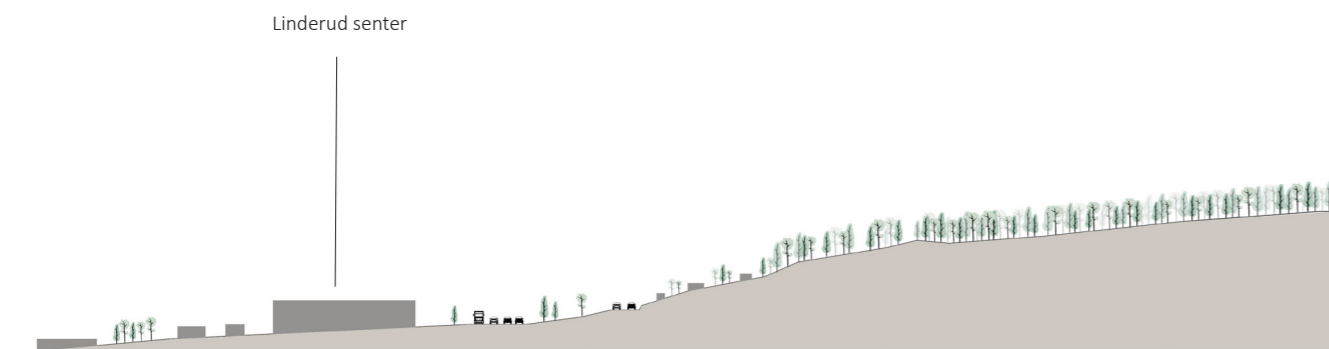
Utendørs aktivitet	Lekeplass	Butikker	Videregående skole	Kulturtilbud
Treningssenter	Parkområde	Matbutikk	Grunnskole	Bibliotek
Svømmehall	Tannlege	Serveringsteder	Barnehage	Frivillig organisasjon med aktivitetstilbud
Naturområde	Lege	Bensinstasjon	Offentlig transport	

TOPOGRAFI

Linderud senter ligger i et sørvendt skrånende terreng. Dette gir god utsikt og gode solforhold.

215 - 251 moh. 181-215 moh. 157-181 moh. 129-157 moh. 104-129 moh.

BARRIERER OG GRØNTOMRÅDER

Det er to terrengformer på tomta til Linderud senter som er fysiske barrierer for ferdsel. Det er flere snarveier i form av stier på terrengformene.

Terrengformene bærer imidlertid en viktig overgang mellom senteret og boligområdene i Kolåslia og Slettalokka.

Det er rikelig med grøntområder på Linderud. De fleste av grøntområdene er imidlertid private.

I prosjekteringen blir det viktig å gi beboerne på Linderud et offentlig grøntområde som tåler hard bruk og der alle er velkomne.

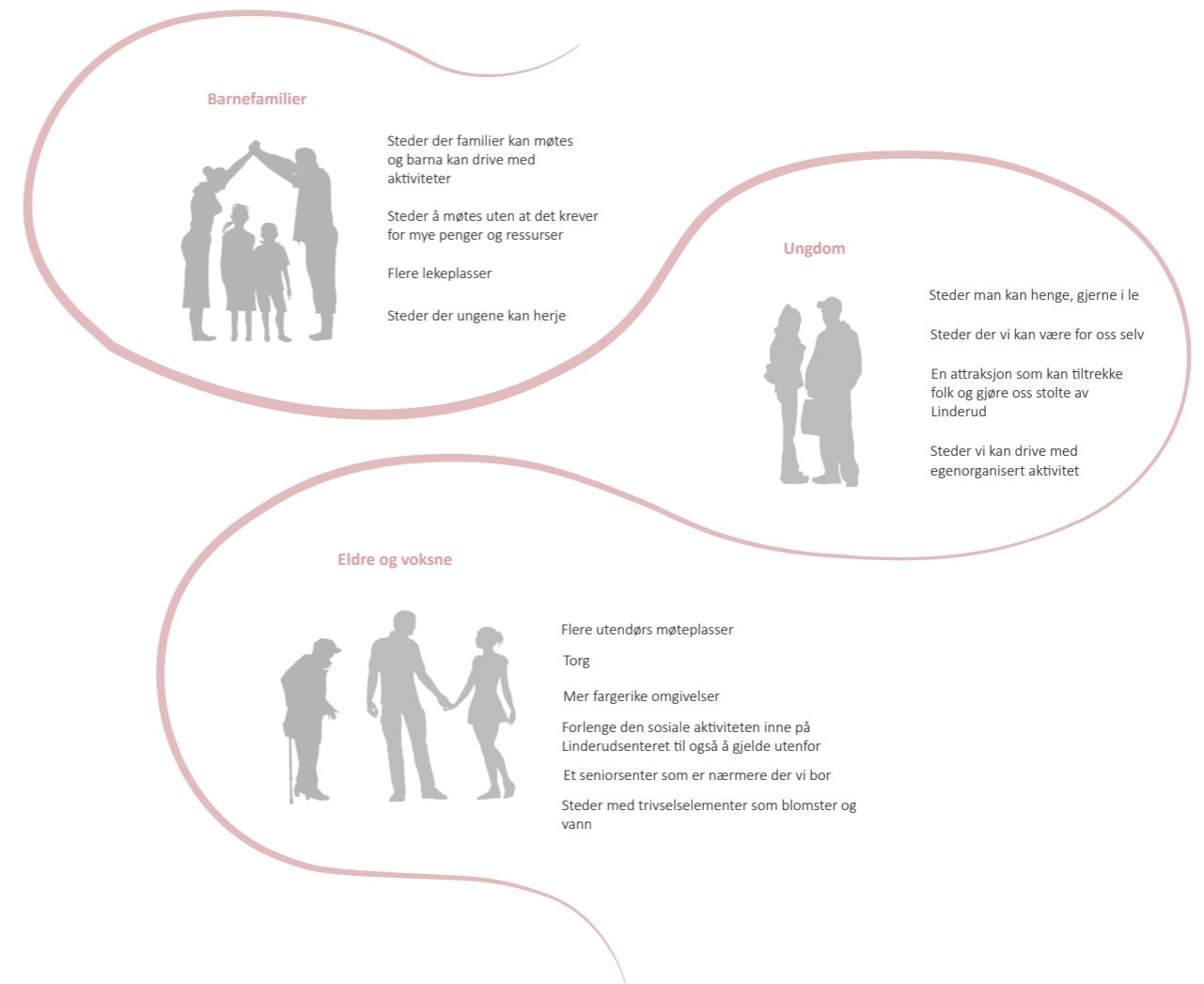
MØTEPLASSER

Figur 27: Eksisterende møteplasser på Linderud. Informasjon hentet fra medvirkning. Egenprodusert (Oslo kommune, 2020).

Det er som tidligere nevnt gjort et omfattende arbeid med medvirkning på Linderud. Medvirkning utført av Oslo kommune (2020a) viser at de fleste møteplassene på Linderud er monofunksjonelle, og det etterspørres en møteplass med tilbud og aktiviteter som favner et mangfold av brukere. Når det gjelder bruk av eksisterende møteplasser viser intervjuer med beboerne på Linderud at de minste barna bruker aktivitetsparken ved Siemenstomt og klatreparken på Linderud gård. De større barna bruker lekeplassen i Veitvetparken. Skolegården på Linderud skole brukes også, men barna synes at den er nedslitt og skummel på kveldstid.

Blant ungdom er ballbingen på Linderud skole, uteområdene på Madamløkken barnehage, Linderud pizza og grill og Linderud senter populære møteplasser. Senteret har imidlertid regler for atferd, og ungdommene opplever bli kastet ut dersom de bråker for mye eller har med medbragt mat. Senteret er også en populær møteplass for voksne og eldre. Linderud gård er en populær møteplass blant flere grupper. Mange opplever imidlertid gården som lukket, og det påpekes at gården må vernes mot for hard bruk (Oslo kommune, 2020a).

Figur 28: Ønsker for nye møteplasser. Basert på informasjon fra eksisterende medvirkning (Oslo kommune, 2020 og Byantropologene, 2019).

Når beboerne ble spurt om hva de kunne ønske seg av nye møteplasser kom det frem at det er svært ulike preferanser avhengig av kjønn, alder og personlighet. Enkelte liker høy puls og masse aktivitet mens andre ønsker seg rolige omgivelser. Møteplasser som tilbyr begge deler vil derfor være bra for nabolaget. Flere voksne uttrykker sympati med ungdommen, og etterspør et ordentlig sted der de kan være (Oslo kommune, 2020a). Ungdommen beskriver Linderud som "tørt", og sier at dette betyr at det skjer lite og at det er få muligheter for hending og aktivitet (Byantropologene, 2019).

De ønsker seg først og fremst steder de kan være for seg selv og drive med egenorganisert aktivitet (Oslo kommune, 2020a). Videre etterspørres en attraksjon som kan tiltrekke folk og gjøre de stolte av Linderud, steder å henge under tak, vinteraktiviteter, konserter og festivaler. Det er få offentlige lekeplasser på Linderud, og foreldre ønsker seg et sted der ungene kan herje og de voksne også kan oppholde seg. I tillegg ble det påpekt at møteplasser som ikke krever mye penger og ressurser savnes blant barnefamiliene (Byantropologene, 2019). Flere nevner at de ønsker seg mer farger og blomster (Oslo kommune, 2020a).

MENNESKENE

BEFOLKNINGSTALL OG GRUNNKRETSE

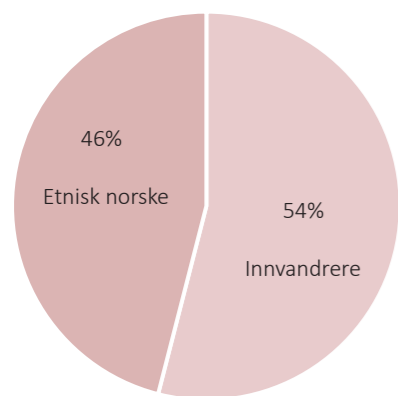
Linderud deles inn i grunnkretsene Linderud og Nedre Linderud, og har totalt en befolkning på 8230.

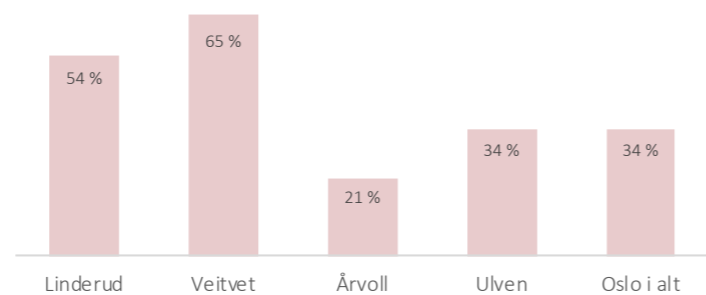
Figur 29: Fritt med bakgrunnskart fra Google earth. Basert på kart over grunnkretser fra Oslo kommune (Google earth, 2022 og Oslo kommune, 2017).

ETINISK BAKGRUNN

Linderud har en mangfoldig befolkning når det kommer til etnisitet. Oppmot 80% av beboerne på nedre Linderud har bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa (Oslo kommune, 2020a). De største innvandrergруппene i bydel Bjerke er Polen, Pakistan, Irak, Somalia, Sri Lanka, Bulgaria, India, Tyrkia, Vietnam og Marokko (Oslo kommune, 2022b).

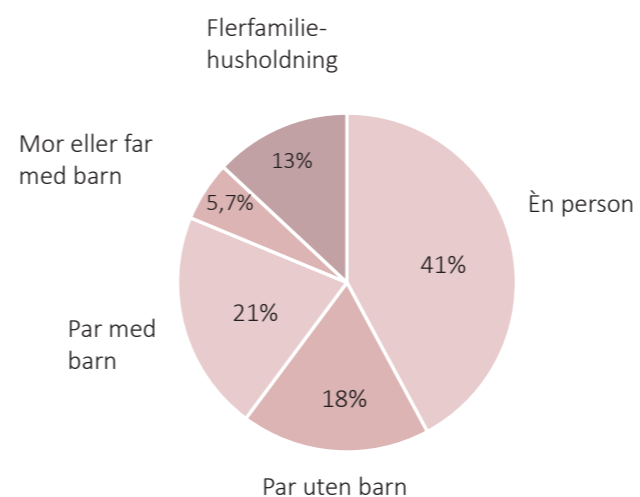
Figur 30: Andel innvandrere på Linderud. Basert på tall fra Statistikkbanken (Statistikkbanken, 2022).

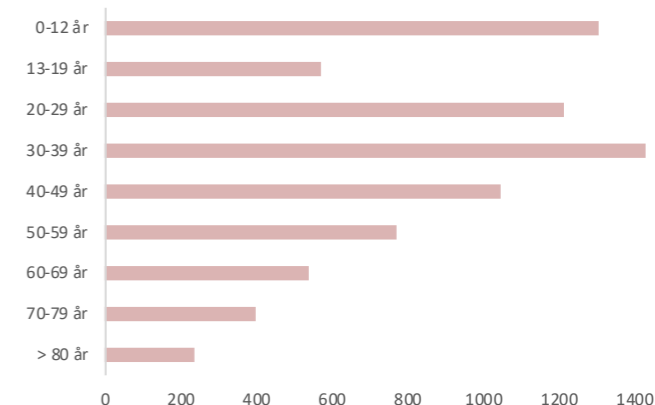
Figur 31: Befolkning med innvanderstatus i prosent. Basert på tall fra Statistikkbanken (Statistikkbanken, 2022).

HUSHOLDNINGSTYPER OG ALDERSFORDELING

Det er også mange ulike husholdninger på Linderud. Den største gruppen er aleneboende. Det er imidlertid også mange husholdninger med barn (Oslo kommune, 2022c). Linderud har en variert befolkning også når det kommer til alder. Det er imidlertid mange barn og unge i delbydelen, og på nedre Linderud er hele 34% av befolkningen under 19 år (Oslo kommune, 2020a).

Figur 32: Husholdninger på Linderud (Oslo kommune, 2022)

Figur 33: Aldersfordeling på Linderud (Oslo kommune, 2022)

LEVEKÅR

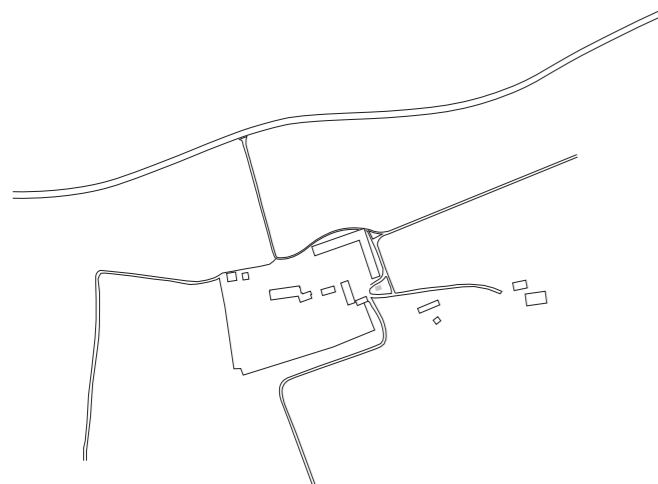
Linderud har flere utfordringer knyttet til levekår. Over 30 % av barnehusholdningene kategoriseres som fattige, og rundt 35% av befolkningen bor trangt (Oslo kommune, 2020a). Når mennesker bor trangt blir møteplasser utenfor hjemmet spesielt viktig. I tillegg bør det være tilstrekkelig med tilbud som er gratis eller koster lite, så flest mulig får deltatt.

Mange fattige barnefamilier

Trangbodhet

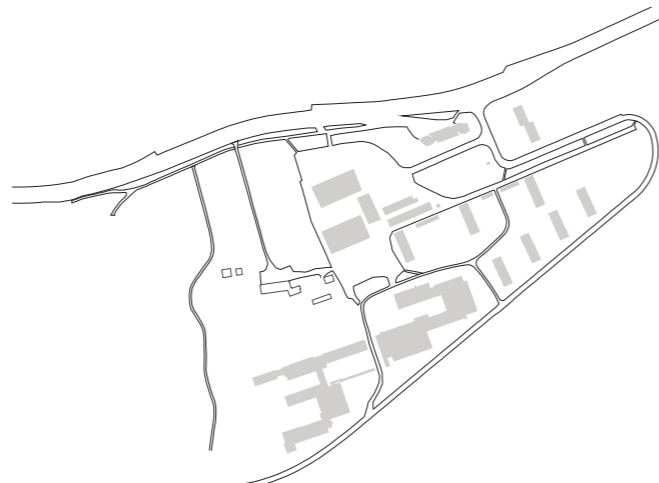
HISTORIE

Figur 34: Fritt etter historisk kart over Linderud (Oppdaggroruddalen, u.å.)

FØR 1960

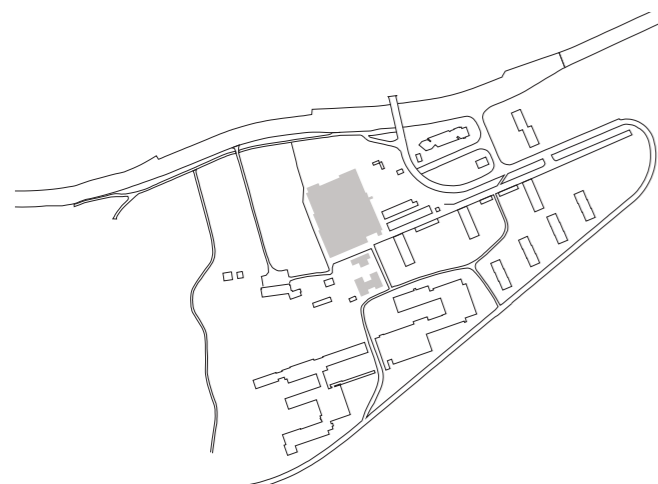
Frem til 50-tallet besto Linderud av Linderud gård. Gårdens historie kan spores tilbake til 1100-tallet da den var kirkegods og krongods. Gårdens siste eneeier var statsråd Christian Pierre Mathiesen. Etter hans død i 1953 ble gården vernet (MiA, u.å.)

Figur 35: Fritt etter historisk kart over Linderud (Oppdaggroruddalen, u.å.)

1960 - 1980

På 60-tallet blir Linderud en drabantby. Det bygges boligblokker, skoler og et kjøpesenter. Linderud senter sto ferdig i 1967, og besto på den tiden av fire bygninger med torg i midten. Trondheimsveien ble bygget ut til firefeltsvei, og det ble bygget T-bane sør for skolene (Asplan Viak, 2013).

Figur 36: Fritt etter historisk kart over Linderud (Oppdaggroruddalen, u.å.)

1950 - 2022

I 1992 fikk senterets fire bygninger et overbygg, og senteret ble et innendørs senter. Senteret ble rehabilitert og bygget ble utvidet med økt areal og flere butikker i 2009 (Wikipedia, 2022b). Det ble også bygget to barnehager sør for Linderud senter.

Figur 37: Fritt etter illustrasjonsplan for senteret (Mad arkitekter/Citycon, u.å.)

FREMTIDIGE PLANER

Citycon har planer om å bygge boliger, torg og utearealer der det er parkeringsplass og garasjer i dag. De har også planer om å rive de eksisterende barnhagene og bygge en ny. Senteret skal også få aktive fasader (Citycon, u.å.).

SENTERETS FREMTID: BOLIGOMRÅDE ELLER OFFENTLIG MØTEPLOSS?

Figur 38: Illustrasjon for de nye planene (Mad arkitekter, u.å.)

Figur 39: Illustrasjon for de nye planene, ankomsttorg (Mad arkitekter, u.å.)

Figur 40: Illustrasjon for de nye planene (Mad arkitekter, u.å.)

Citycon ønsker å gjøre Linderud senter til et attraktivt lokalsamfunn som er en naturlig del av naboskapet. Det er mange gode tiltak i Citycon og Mad arkitekter sine planer for Linderud senter, spesielt planene om å gjøre fasadene på senteret aktive. Spørsmålet er imidlertid om det sterke behovet for flere offentlige møteplasser på Linderud blir ivarettatt i planene. Det er planlagt et torg på sørsiden av senteret, og et ankomsttorg øst på tomte (se figur 39). På sørsiden er det imidlertid relativt trangt, og med tanke på at det bor 8230 mennesker på Linderud kan det spekuleres i om dette torget er noe lite i areal.

Det samme argumentet gjelder for det nye ankomsttorget. Ellers vil de nye uteområdene bestå av halvprivate soner tilknyttet de nye boligene. Et annet spørsmål er hvorvidt det er lurt å etablere boliger på denne tomte, spesielt på nordsiden mot Trondheimsveien som er meget støyuetsatt. Det finnes ingen fasit på hva som er den beste løsningen, men i denne oppgaven argumenteres det for potensialet tomte har til å styrkes som en offentlig møteplass med en tilføring av ikke-kommersielle tilbud og offentlige møteplasser med et mangfold av aktiviteter og tilbud der alle føler seg velkommen og komfortable.

BEVEGELSE

Parkeringsplassen sør for senteret gir dårlig lesbarhet og fremkommelighet for myke trafikanter mellom senteret og Linderud gård, og det vil være fordelaktig å gjøre noen tiltak her. Det også parkeringsplasser og mye trafikk både på nordsiden og østsiden av senteret som gir dårlig fremkommelighet for gående.

På grensa mellom senteret og Linderud gård er det et gjerde som er en barriere for ferdsel. Der det er angitt en snarvei har noen laget et hull i gjerdet for bedre fremkommelighet. I prosjekteringen blir det viktig å skape gode forbindelser mellom senteret og nærliggende funksjoner, i tillegg til å sikre gode, lesbare forbindelser på- og mellom de nye møteplassene.

VEGETASJON

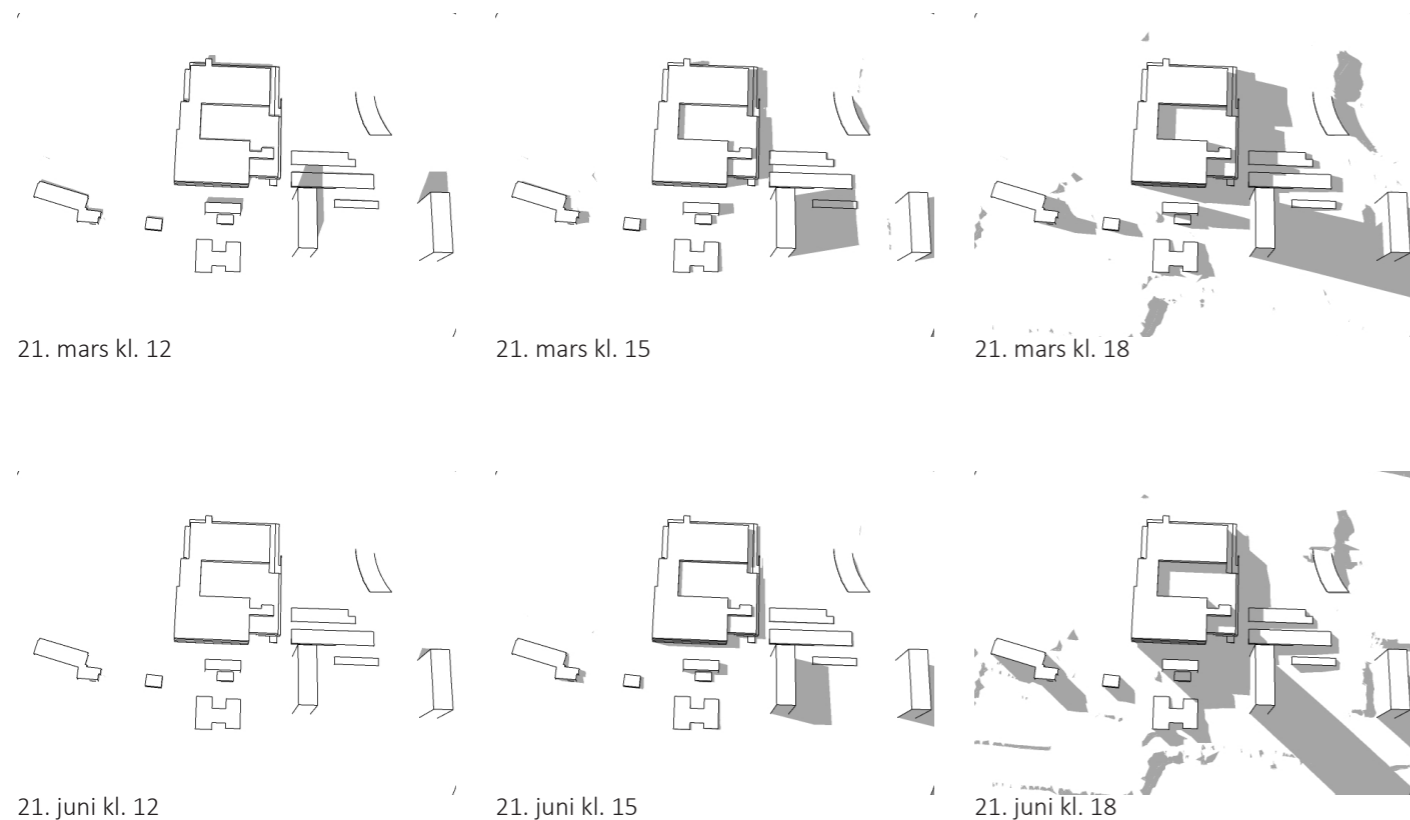
På tomta til senteret er det sparsomt med vegetasjon, med unntak av noen plantekasser, gressplener og trær. Det er to felter med trær og busker i skråningene øst for senteret som kan være fine grønne kvaliteter å utnytte videre i prosjekteringen. På grensen mot Linderud gård er det en rekke med høye, gamle almetrær. Disse vil bevares så langt det lar seg gjøre.

Treslag i nærområdet:

Lind (*Tilia cortada*)
 Hengebjørk (*Betula pendula*)
 Sommerek (*Cuercus robur*)
 Selje (*Salix caprea*)
 Furu (*pinus sylvestris*)
 Gran (*Picea abies*)
 Alm (*Ulmus glabra*)
 Hvitpil (*Salix Alba*)

Busker:
 Svartsurbær (*Aronia melanocarpa*)

SOL OG SKYGGE

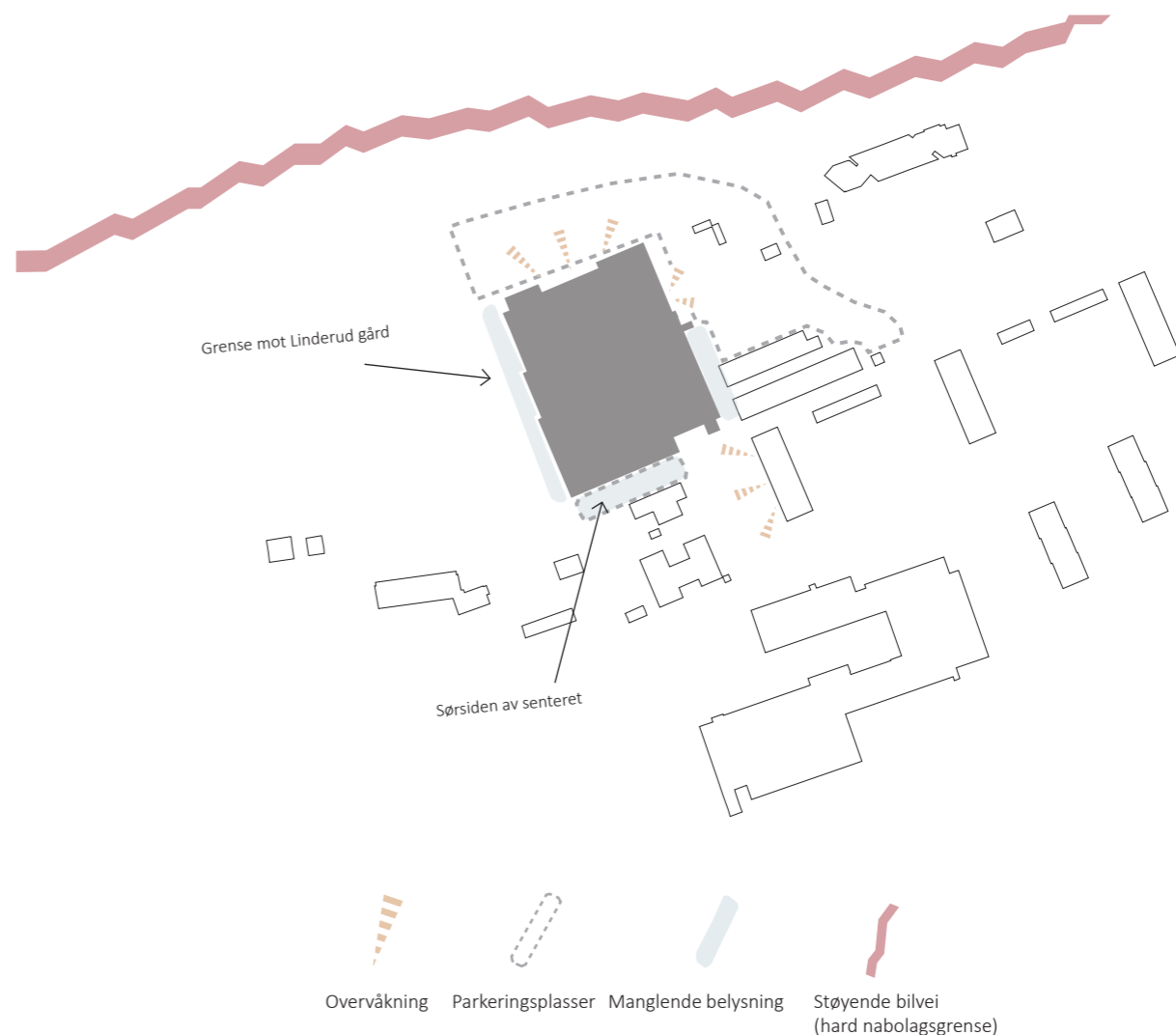
Linderud ligger i et sørvendt skrånede terreng, noe som gir gode solforhold på tomta. På grunn av senteret blir imidlertid deler av uteområdene skyggelagt utover ettermiddagen.

I analysen er ikke trær inkludert. Det er en trerekke på vestsiden av senteret som gjør denne siden skyggefull mesteparten av tiden.

Det mest solrike området finner vi nord på tomta, der det ikke er bebyggelse som kaster skygger.

I prosjekteringen blir det viktig å legge til rette for opphold i både sol og skygge. Mange er glad i sol og ønsker dette, mens andre trives best i skyggen. Dette er det gode muligheter for å oppnå i følge analysen.

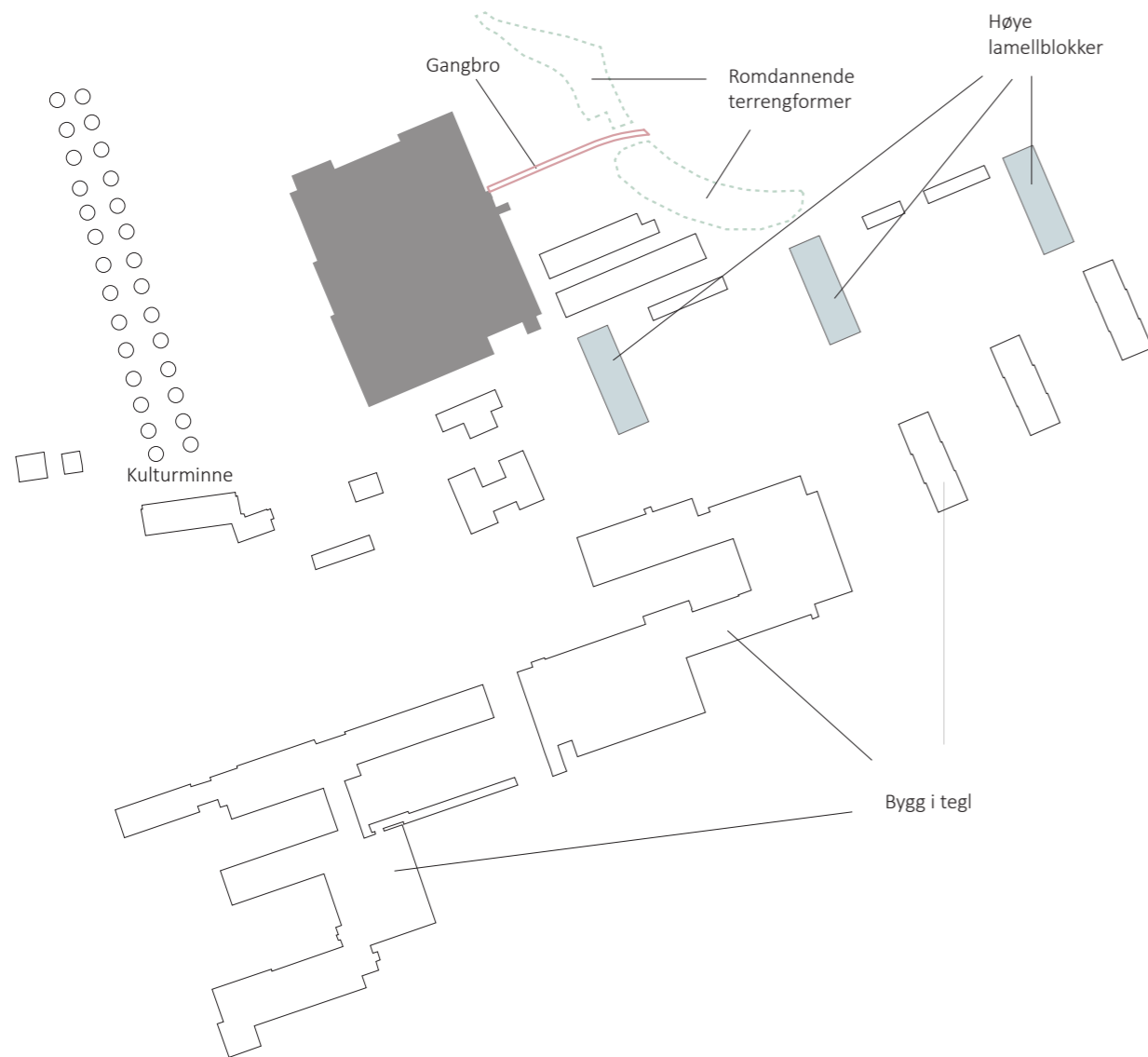
TRYGGHET

Det er flere områder omkring senteret som vil oppleves som utrygge. Flere steder mangler det tilstrekkelig belysning. Dette gjelder spesielt langs grensen mellom senteret og Linderud gård på vestsiden av senteret, og på sørsiden av senteret. Trondheimsveien er en hard nabolagsgrense som gir helseskadelige og ubehagelige støynivåer på deler av området. Ellers er parkeringsarealene trafikkerte områder som vil oppleves som utrygge for gående. De aller fleste av fasadene på senteret er lukket, med unntak av fjerde etasje på nordsiden og enkelte fasader på østsiden. Det mangler altså øyne på gaten, som Talen og Lee påpeker at er viktig for å føle seg trygg i offentlige byrom (Talen & Lee, 2018).

I prosjekteringen blir det viktig å gjøre tiltak for å øke tryggheten omkring Linderud senter. Støy fra Trondheimsveien bør dempes, og man bør skape en avstand til grensen i form av en grønn buffer. Det bør også implementeres belysning der dette mangler. I tillegg bør andelen trafikk på tomta til senteret reduseres dersom man skal oppnå visjonen om møteplasser der det er trygt for myke trafikanter å ferdes. Når det gjelder overvåkning (øyne på gaten) bør flere av fasadene på senteret være åpne med glassvinduer, så de som er inne på senteret kan følge med på hva som skjer utenfor på møteplassene.

IDENTITET

Den massive bebyggelsen i form av Linderud senter og lamellblokkene, den bråkete Trondheimsveien, de harde asfaltflatene og den store gangbroa gir Linderud senter et hardt og røft estetisk uttrykk.

I mitt prosjekt ønsker jeg å myke opp denne effekten noe for å gi området en mer inviterende atmosfære. Jeg vil imidlertid bevare enkelte av de røffe og harde elementene, slik at området får en kombinasjon av et røft og mykt uttrykk.

På tomta til senteret er det to terrengformer på østsiden. Terrengformene er en barriere for ferdsel, men vil være vanskelig å fjerne fordi de bærer en viktig overgang mellom senteret og boligområdene nord for Trondheimsveien.

I mulighetsstudiet vil jeg derfor utnytte terrengformene som et identitetsskapende og romdannende element. Skolene sør for senteret og flere av boligblokkene i nærområdet er bygget i rødt tegl, som er et materiale av høy kvalitet og gir fine farger. Dette materialet er fint å ta med seg videre i prosjekteringen.

Asfalterte flater og terrengform

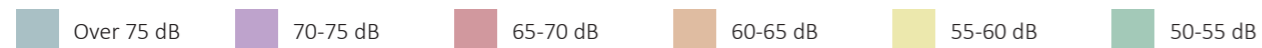
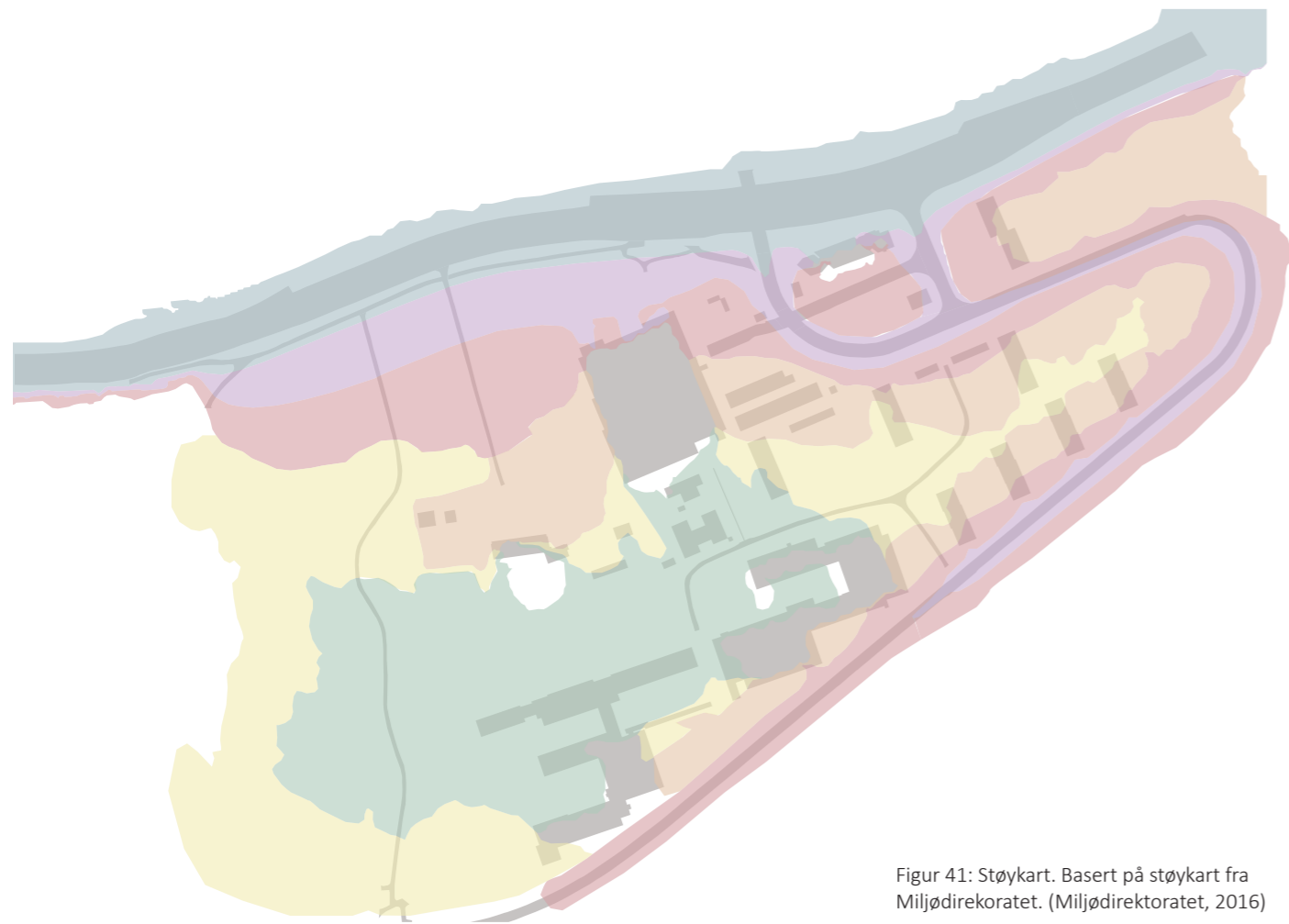
Trondheimsveien

Gangbroa

Gangbro til senteret

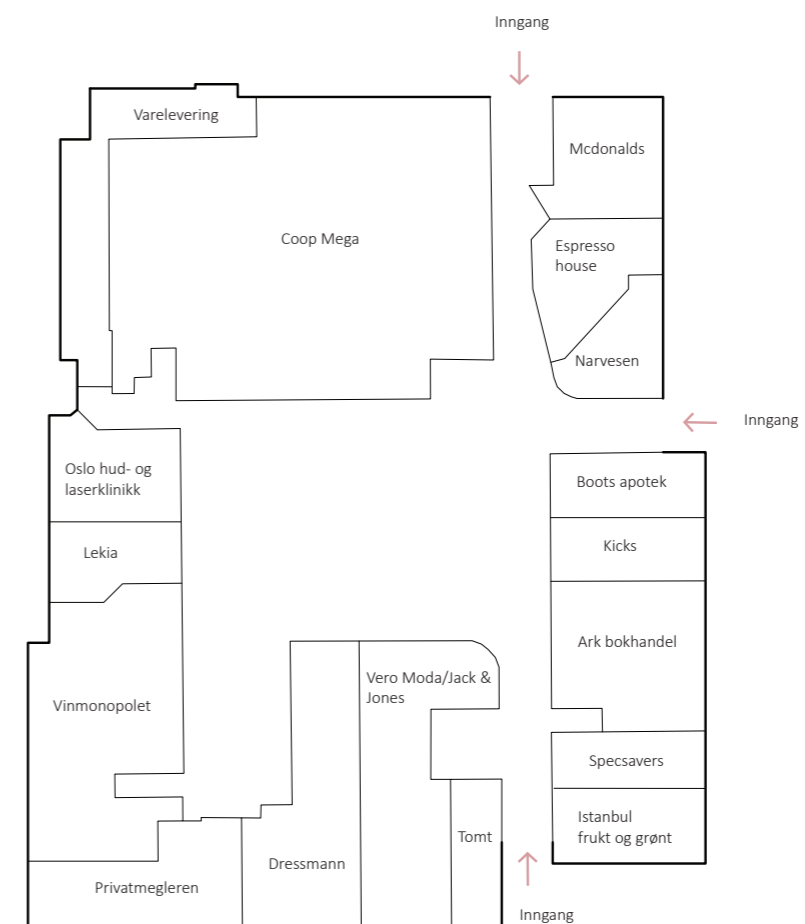

På grunn av Trondheimsveien er store deler av uteområdene omkring senteret støyutsatt. I følge Statens vegvesen bør ikke støynivået på stille områder i utearealer overskride 55 dB. Tilgang på stille områder er viktig for å forebygge negative helsekonsekvenser og støyplager (Regjeringen, 2021).

Det er imidlertid vanskelig å alltid tilfredstille dette kravet, og det påpekes at uteområder som har støynivåer over 55 dB likevel kan være verdifulle steder som kan være av kvalitet for brukere i området (Regjeringen, 2021).

På tross av at steder med støynivå over 55 dB kan være verdifulle steder vil en reduksjon av støynivået på Linderud senter være ønskelig for å skape så gode møteplasser som mulig. I følge Tiltakskatalogen for transport og miljø vil jordvoller med en høyde på over 2,4 meter redusere støynivået med omtrent 16,9 dB to meter bak vollen. Dette er et godt tiltak som vil inkluderes i mulighetsstudiet (Norsk forening mot støy, u.å.).

Videre vil aktiviteter som tåler støy plasseres på nordsiden av senteret, mens det vil legges til rette for mer dempede soner for opphold der støynivåene er lavere.

Figur 42: Innhold på Linderud senter i første etasje. Fritt etter senterkart (Citycon, 2021)

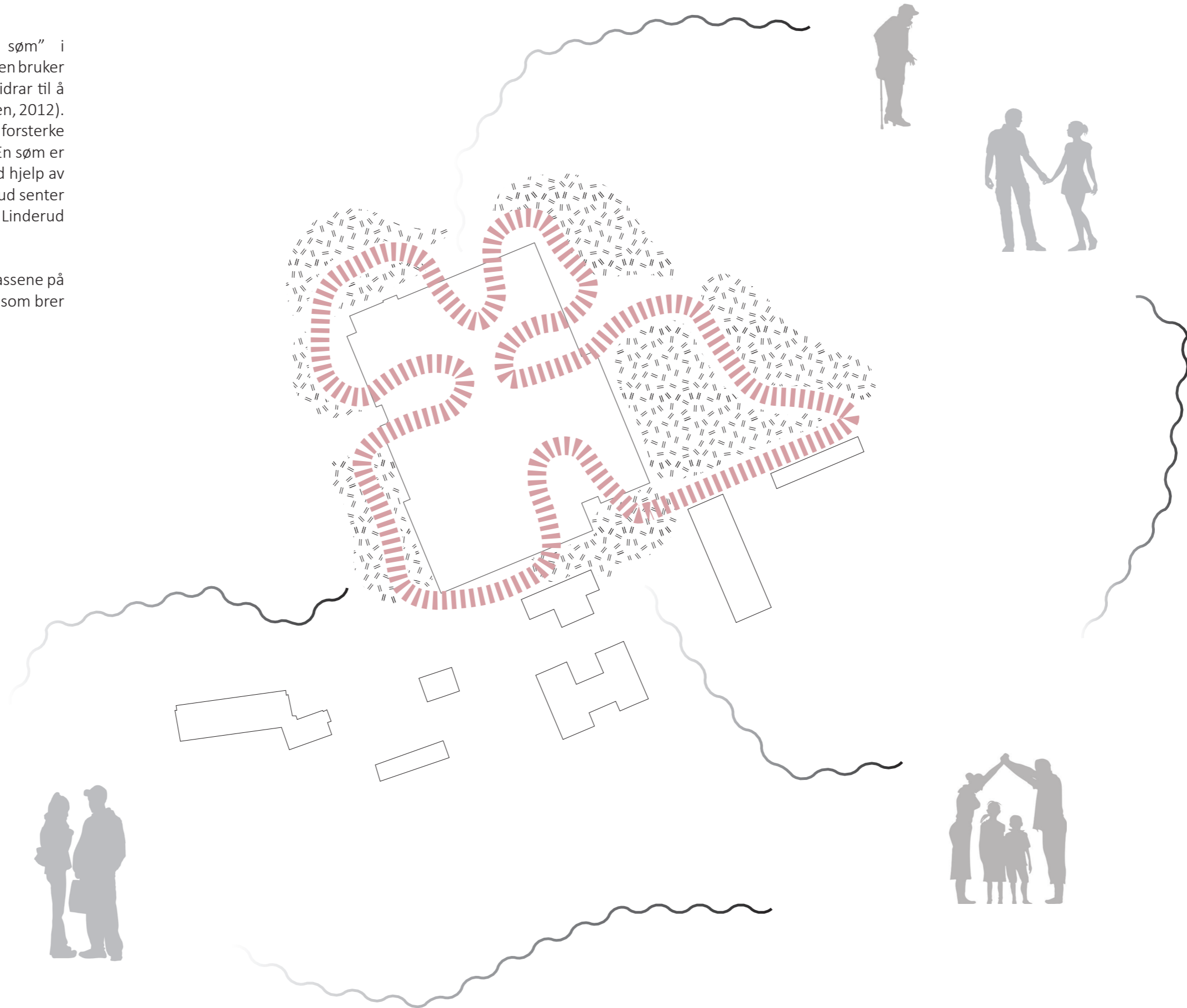
De aller fleste fasadene i første etasje på senteret er lukket i dag, og har ingen kontakt med uteområdene. Unntakene er McDonalds og Espresso house som har glassvinduer. Senteret ligger i et hellende terreng, og derfor er det bare vareleveringen, Coop Mega, McDonalds, Espresso house og Narvesen som er i direkte kontakt med bakkenivå. På resten av senteret ligger butikkene en halv etasje over bakkenivå.

Som nevnt i litteraturgjennomgangen bør første etasje ha aktive fasader, og institusjoner bør ha halvoffentlige rom som øker forbindelsen mellom bygningen og uteområdene. I mulighetsstudiet blir det derfor viktig å prøve å skape det som Sim (2019) kaller hybride inne-ute-rom. I tillegg ligger det et potensiale i å inkludere flere ikke-kommersielle tilbud inne på senteret, ettersom dette vil gjøre at flere kan ta det i bruk som en møteplass.

KONSEPT: SOSIAL SØM

Jeg plukket opp begrepet "sosial søm" i litteraturgjennomgangen, der Philip Nyden bruker begrepet om tilbud og tjenester som bidrar til å holde mangfoldige nabolag stabile (Nyden, 2012). Konseptet refererer til visjonen om å forsterke Linderud senter som sosial møteplass. En søm er noe som binder materialer sammen ved hjelp av tråd, og de nye møteplassene på Linderud senter skal bidra til å binde menneskene på Linderud tettere sammen.

Sømmen slynger seg i- og rundt møteplassene på senteret, og møteplassene er broderier som brer seg utover langs sømmen.

DESIGNPRINSIPPER

Basert på litteraturgjennomgangen og analyser har jeg utarbeidet en samling prinsipper som vil være førende i prosjekteringen av møteplassene på Linderud senter. Målet er å skape inkluderende møteplasser som bidrar til økt sosial bærekraft på Linderud, og som tar hensyn til det sosiale mangfoldet blant beboerne i delbydelen.

INKLUDERING

Mangfold i aktiviteter og bruk

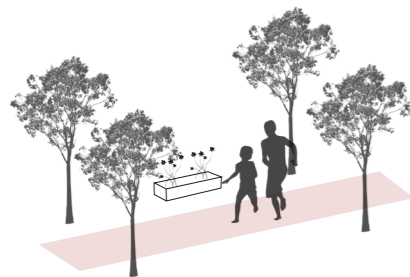
- Utforme møteplasser som tillater ulike nivåer av deltakelse, så flest mulig føler seg inkludert.

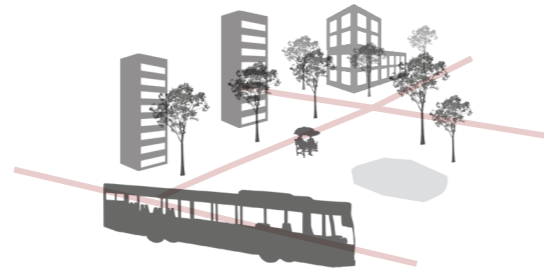
Ikke-kommersielle tilbud

- Tilbud på senteret der man ikke behøver å betale for å delta.

NETTVERK

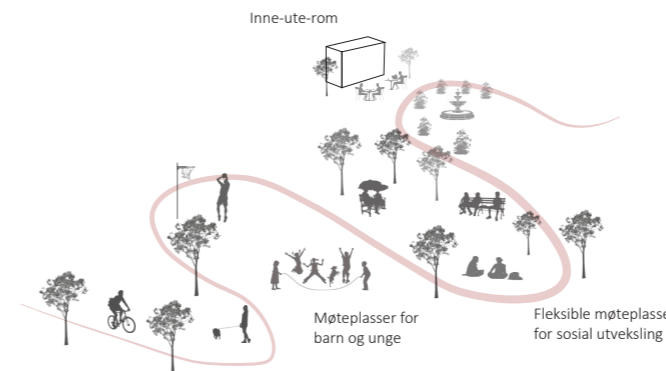

Gangvennlige og lesbare forbindelser i- og mellom møteplasser

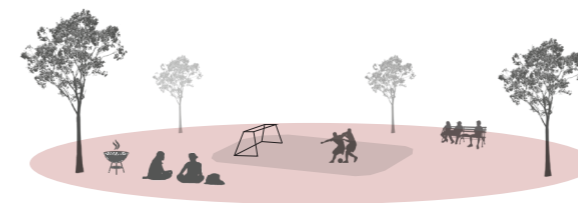
Gode koblinger mellom senteret og nærliggende funksjoner.

SKAPE EN SOSIAL SØM BESTÅENDE AV ULIKE MØTEPLASSER

Identitetsrom

- Skape et landskap som legger til rette for aktiviteter som tiltrekker folk
- Utforme et sentralt plassert og tilgjengelig byrom som representerer nabolaget som helhet
- Utnytte eksisterende kvaliteter (terreng, utsikt, kulturminner) for å skape byrom som har et særegent uttrykk.
- Tilføre identitetskapende elementer som vann, spennende dekke og vegetasjon

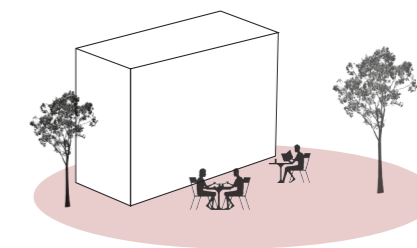
Møteplasser som er fleksible og legger til rette for sosial utveksling

- Fleksible arealer som tillater ulike type bruk
- Ulike typer sitteplasser som muliggjør sosial kontakt
- Tilrettelegging for bruk gjennom årstidene og på kveldstid

Møteplasser med aktiviteter og tilbud for spesifikke grupper

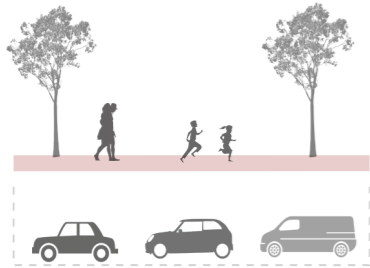
- Byrom med barn og ungdom som målgruppe som også er gode steder for voksne

Hybride inne-ute rom som kobler senteret med uteområdene

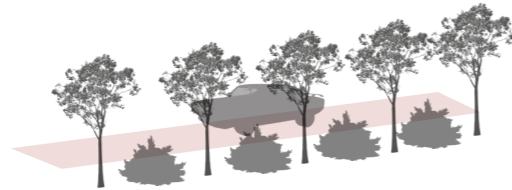
- Sitteplasser som inviterer til opphold
- Elementer som vann og vegetasjon som bidrar til trivsel
- Aktive fasader

TRYGGHET OG SIKKERHET

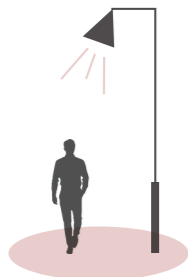
Redusere biltrafikk

- Tilrettelegge for så lite biltrafikk som mulig på møteplassene.

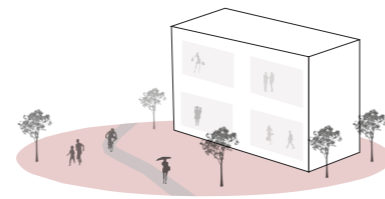

Dempe harde grenser

- Grønn buffer mot Trondheimsveien.

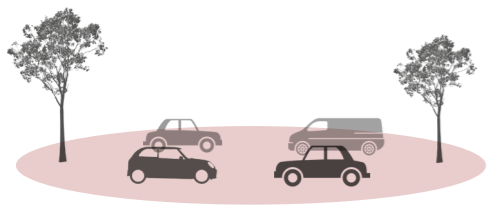

Tilstrekkelig belysning

Overvåkning (øyne på gaten)

- Aktive fasader
- Vinduer på fasader som muliggjør naturlig overvåkning

Aktivere "dead space"

- Transformere parkeringsplasser til offentlige møteplasser

PROGRAMMERING AV MØTEPLASSENE

Den sosiale sømmen er Linderud sitt nye identitetsrom der beboerne på Linderud kan omgås og bygge opp kjennskap til hverandre. Sømmen består derfor av et mangfold av ulike møteplasser med varierte aktiviteter og tilbud, som skal ivareta beboernes ulike preferanser og behov.

Aktivitetsparken er ungdommenes møteplass. Målgruppen er ungdom i aldersgruppene 16-18 og 13-15 år, men er også egnet for større barn i aldersgruppen 9-12 år. Aktivitetene som er tilgjengelig i parken er parkour, tricking og balanselek. I tillegg er det flere typer sitteplasser som tilrettelegger for opphold og sosial kontakt.

Hageanlegget til Linderud gård er et eksisterende identitetsrom med flotte trær og et vann.

Grensa ble utformet for å forbedre koblingen mellom Linderud gård og senteret. Gjerdet som skaper en markant grense rives, og det vil utformes sitteplasser langs muren. I tillegg er det også anlagt en gangvei som går fra senteret, gjennom hageanlegget til gården og til Linderud nærmiljøhage. Disse grepene vil skape en mykere og mer flytende grense mellom Linderud senter og Linderud gård.

Klatreparken er en eksisterende lekeplass som er attraktiv for barn i aldersgruppene 4-5 og 6-8 år. Her har man anlagt ulike klatreelementer i trærne på Linderud gård.

De eksisterende **lekearealene til barnehagene** er møteplassen for de yngste barna (0-3 og 4-5 år). Her er det variert terreng og flere lekeapparater som for eksempel sklier og husker.

Trapperommet er det Sim (2019) kaller et hybrid inne-ute-rom som kobler senteret til uteområdene. Rommet består av en marrokansk fontene. Det er også trapper og benker som muliggjør opphold og sosiale møter

Torget er Linderud sin nye storstue. Til hverdags fungerer torget som et sted å sette seg ned i andres selskap eller leke i vanddysene. Rommet vil også kunne brukes til å samle befolkningen på Linderud i forbindelse med markeder, konserter og andre typer markeringer.

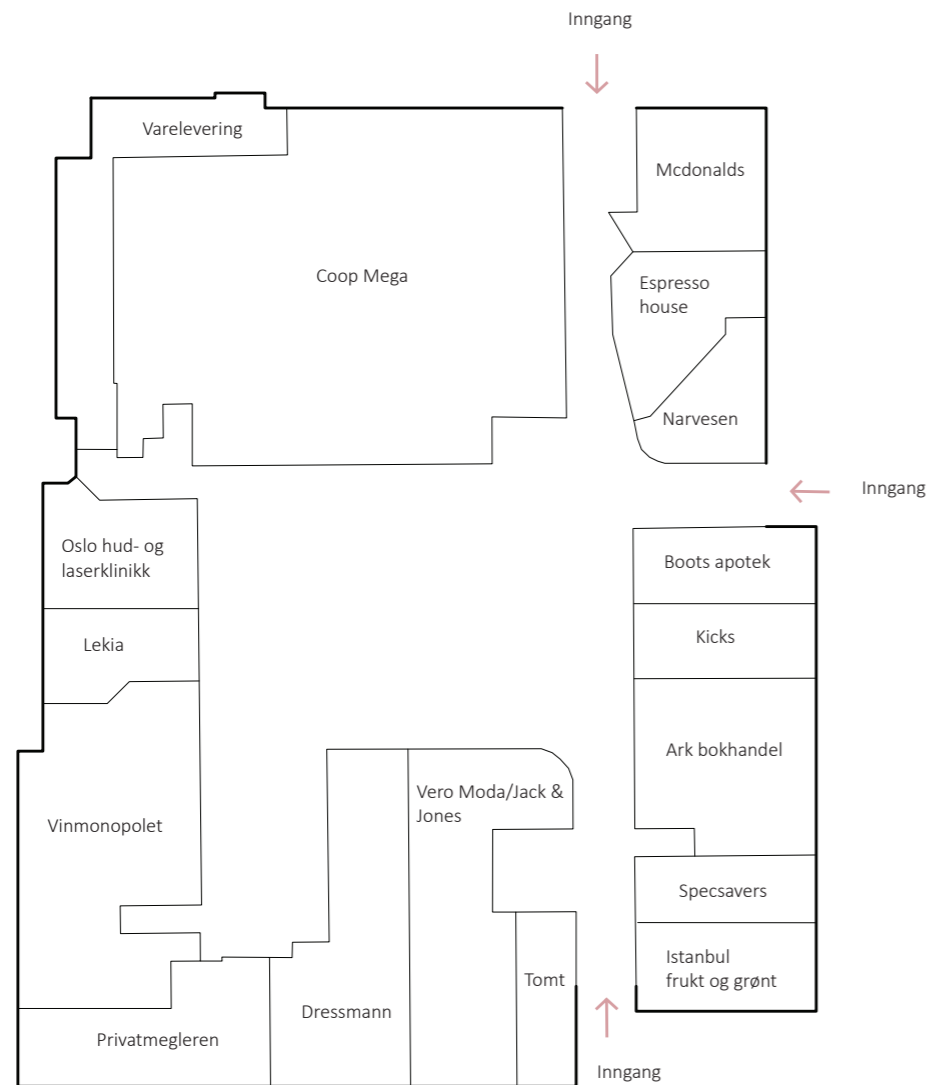
Skatearenaen er møteplassen for de som liker å skate, stå på rulleskøyter og trikse med sparkesykkel. Målgruppen er ungdom i aldersgruppen 13-15 år og barn i gruppen 10-12 år. Den eksisterende nedkjøringen blir til en betongpark med skatebowl og andre skateelementer.

Grillplassen er stedet der beboerne på Linderud kan samles for et utendørs måltid eller andre sosiale sammenkomster med familie eller venner. Rommet består av fleksible møbler, to bålpanner og et fargerikt staudebed.

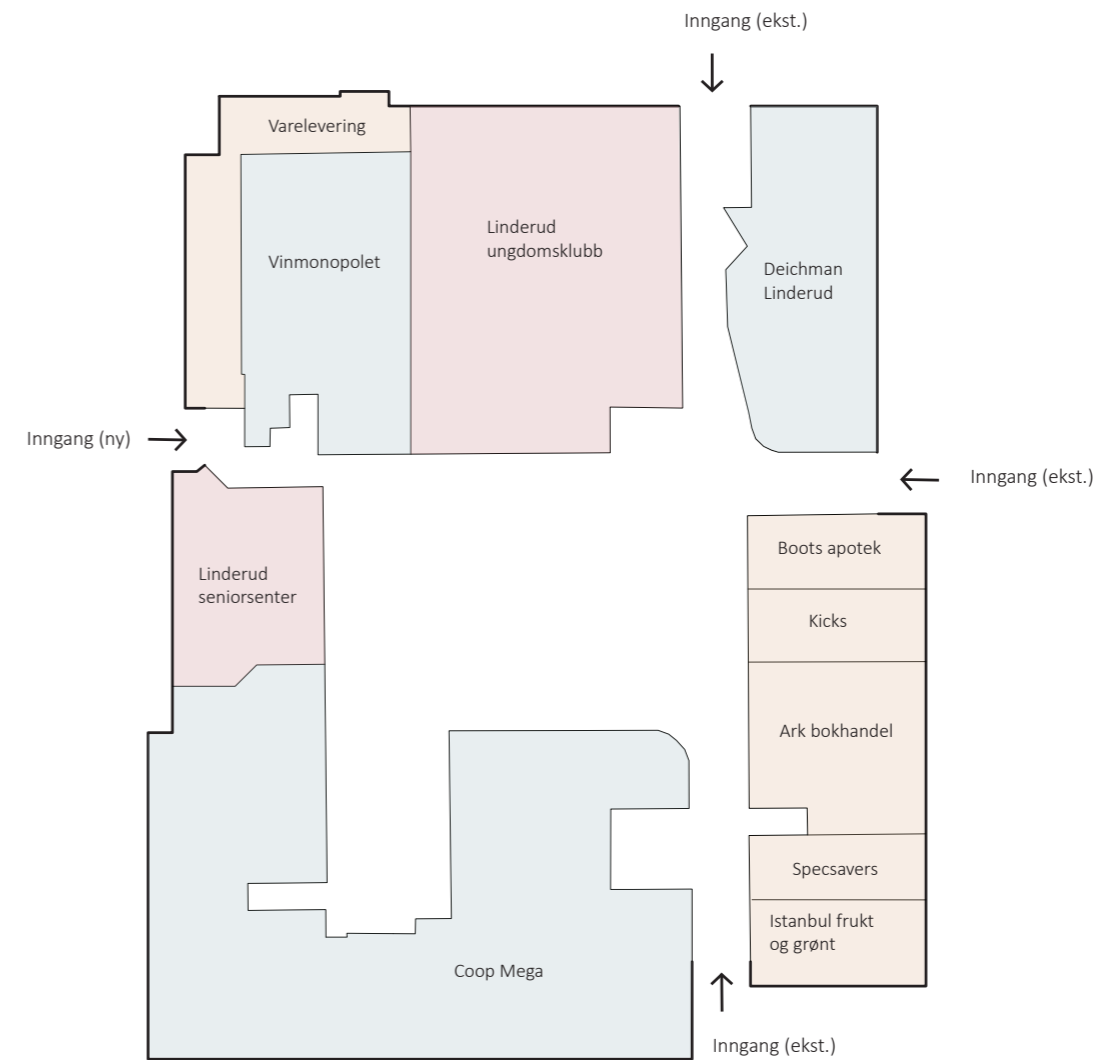
Plenen er Linderud sin nye, grønne boltringsplass, og er stedet det unge kan herje og ungdommen kan spille kubb og henge sammen i grønne omgivelser. Møteplassen består av en fleksibel gressplen, staudebed og ulike typer møbler.

NYE TILBUD I FØRSTE ETASJE

Figur 43: Eksisterende innhold på Linderud senter i første etasje. Fritt etter senterkart (Citycon, 2021)

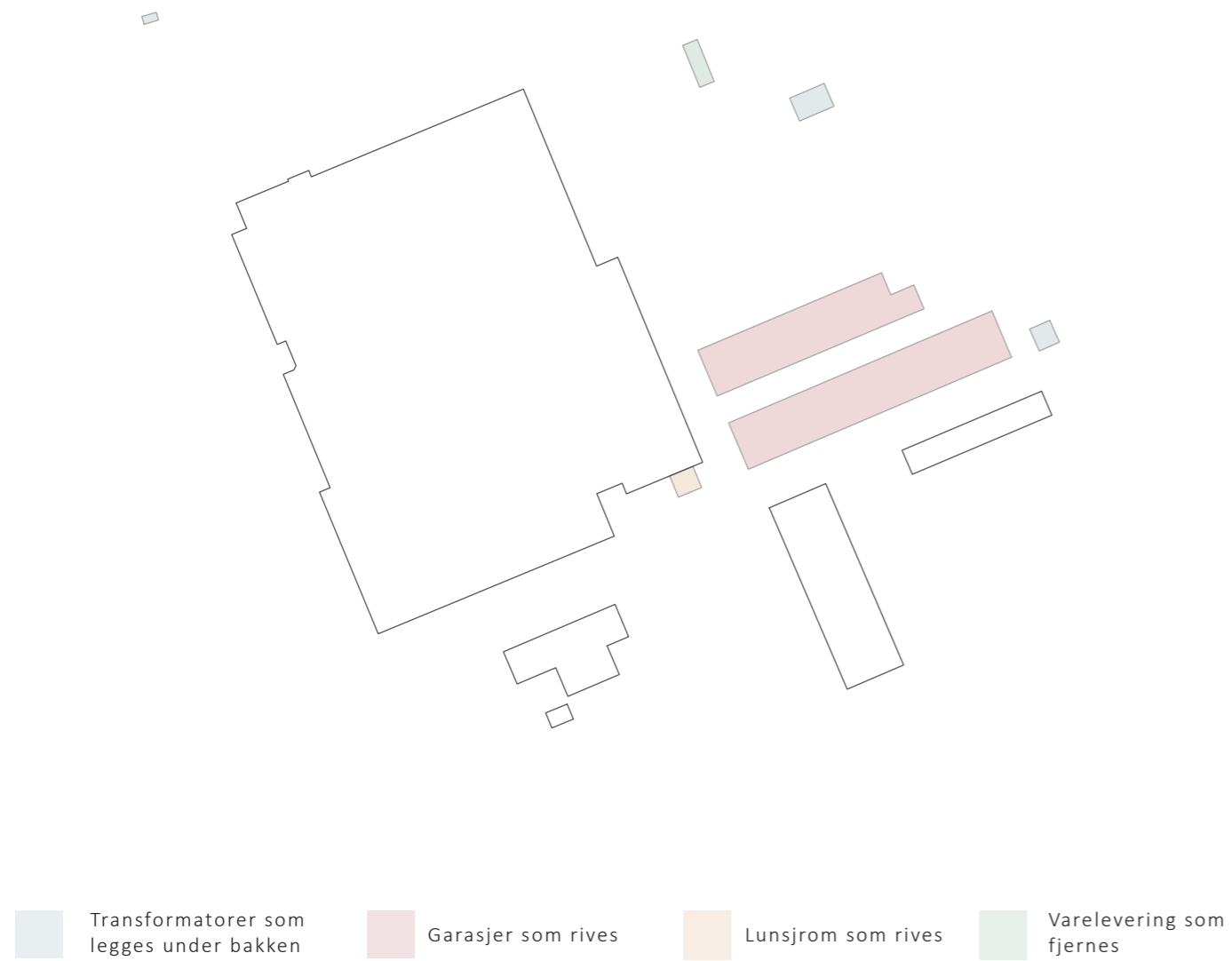
Figur 44: Nytt innhold i første etasje. Fritt med bakgrunnskart fra Citycon (Citycon, 2021)

For å forskerke selve senteret som møteplass ble det også nødvendig å endre på noe av innholdet i første etasje. Som nevnt i litteraturgjennomgangen gir ikke-kommersiell bruk økt følelse av tilhørighet og sosialt samhold i lokalsamfunnet (Pettersen mfl., 2022). Grepet ble derfor å tilføre flere ikke-kommersielle tilbud på senteret. Ungdommen på Linderud ønsker seg et sted der de kan henge med venner under tak, og derfor blir ungdomsklubben et nytt tilbud (Oslo kommune, 2020a). Klubben er plassert i umiddelbar nærhet til aktivitetsparken så ungdommene kan bevege seg raskt frem og tilbake mellom disse møteplassene. Ungdomsklubben vil ha både organiserte gruppeaktiviteter og drop-in. Det vil være datamaskiner tilgjengelige for surfing på nett, biljardbord, ulike typer brettspill og playstation med ulike spill. Det vil også bli arrangert temakvelder.

Pensjonistene på Linderud har etterspurt et seniorsenter som er nærmere der de bor, og derfor har dette også blitt et nytt tilbud på senteret (Oslo kommune, 2020a). Eldresenteret er plassert i umiddelbar nærhet til hageanlegget på Linderud gård. Tilbudene på eldresenteret vil blant annet være yoga og styrketrening, språkkurs, quiz, bokklubb og strikkeklubb. Deichman Linderud flyttes fra underetasjen på senteret til førsteetasjen. Dette for å gjøre biblioteket mer synlig, og for å plassere det i direkte nærhet til det nye torget. Det er også etablert en ny inngang på veststiden av senteret. Dette for å skape en bedre kobling mellom senteret og Linderud gård, og mellom eldresenteret og uteområdene

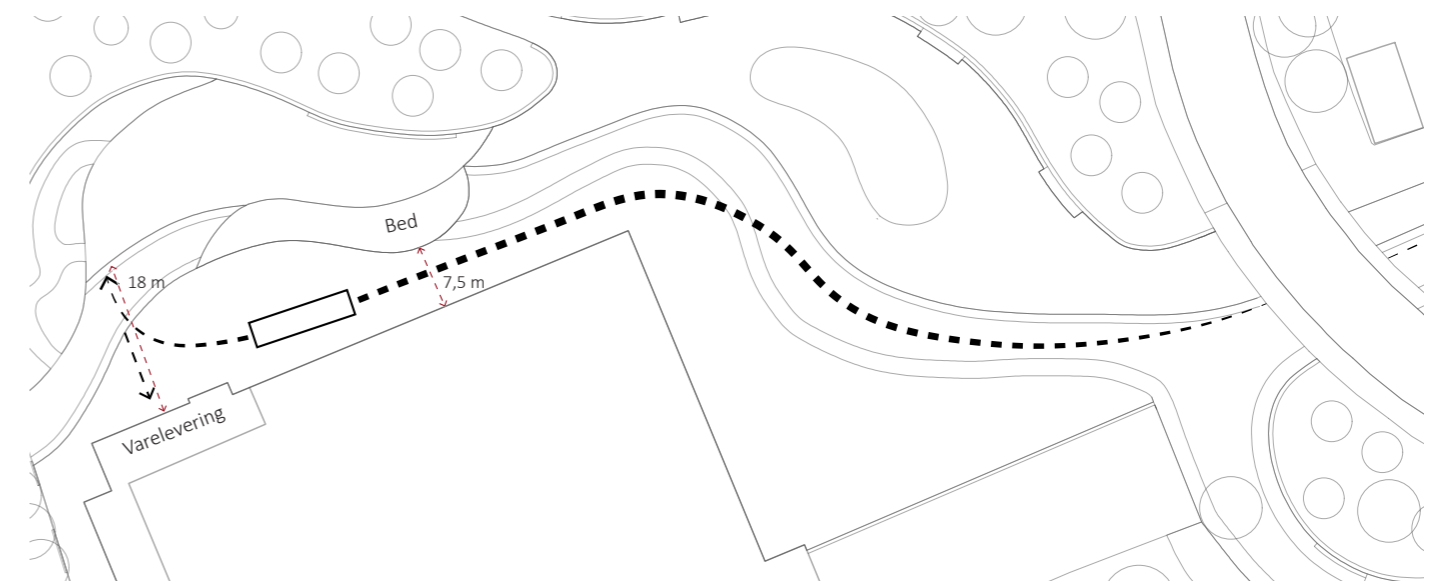
ENDRINGER I BEBYGGELSE

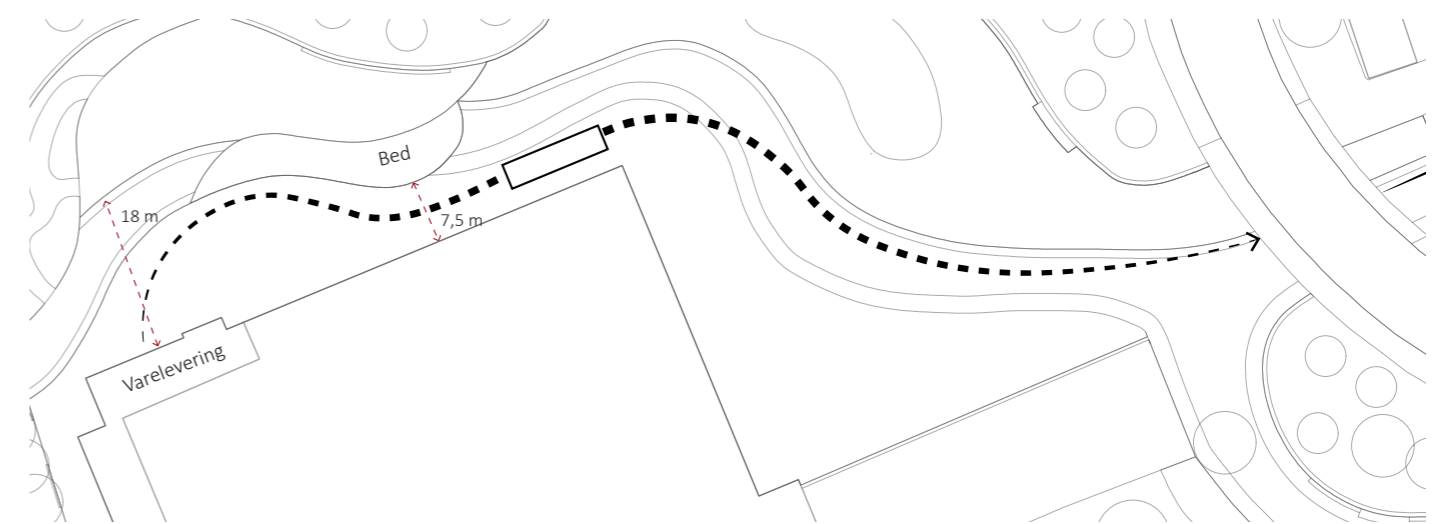
Det er også gjort endringer i bebyggelsen på tomta til senteret. En bit av senteret i sør der det er et lunsjrom i dag har blitt fjernet. Dette ble gjort for å kunne planere terrenget og anlegge en trapp og rampe. Det ble også gjort for å skape trapperommet på sørsiden av senteret, og for å forbedre lesbarheten og koblingen mellom senteret og Linderud gård.

Jeg har også valgt å rive to garasjer. Dette ble gjort for å få plass til plenen og grillplassen. Det er også tre transformatorer på tomta som vil bli lagt under bakken. Dette ble også gjort for å frigjøre plass til møteplassene. Det er en varelevering markert i grønt som ble fjernet for å få plass til torg og vannspeil. Varene som tidligere ble levert her vil nå leveres i vareleveringen på vestsiden av senteret (se figur 44).

VARELEVERING

Kjørerute på vei til varelevering

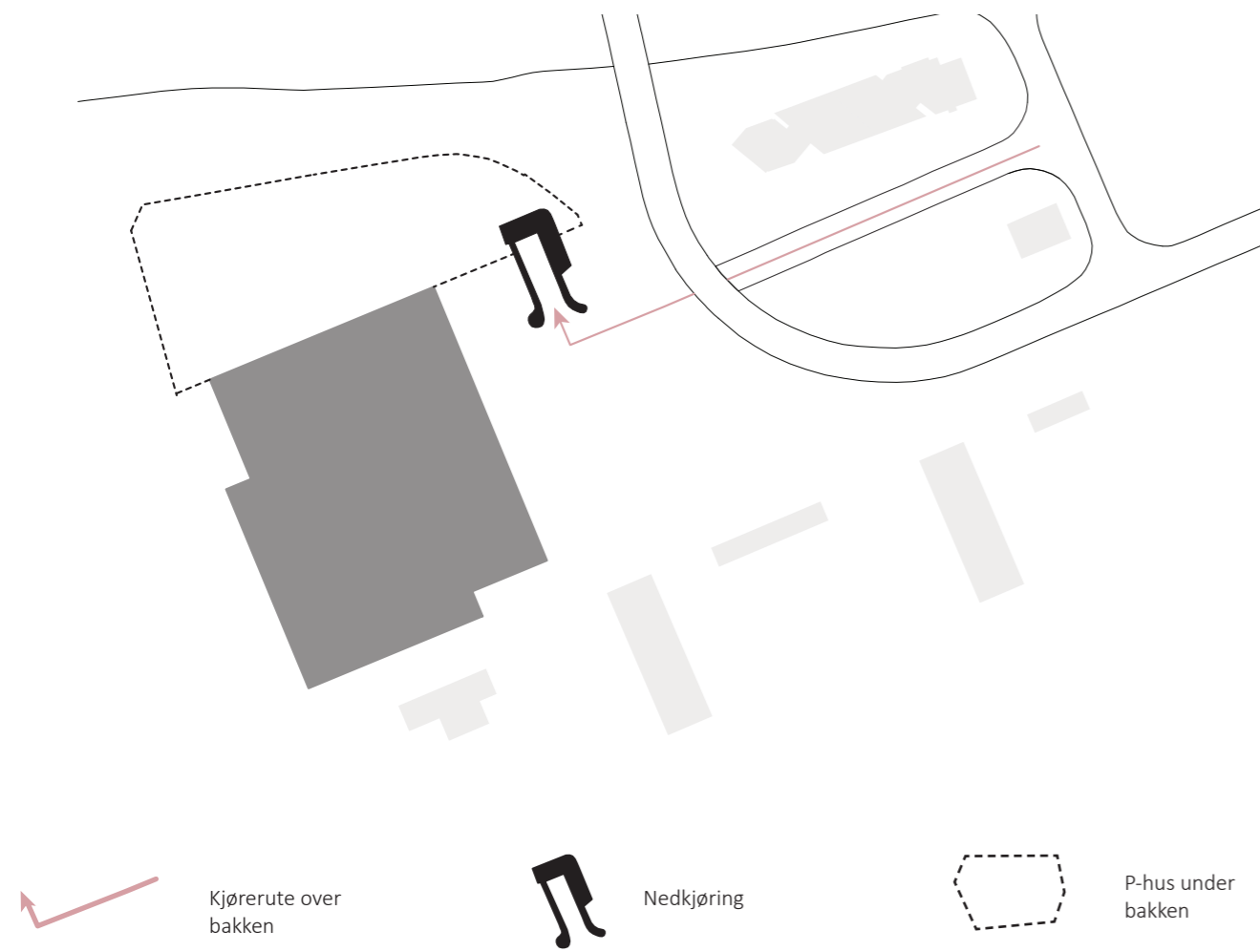

Kjørerute på vei fra varelevering

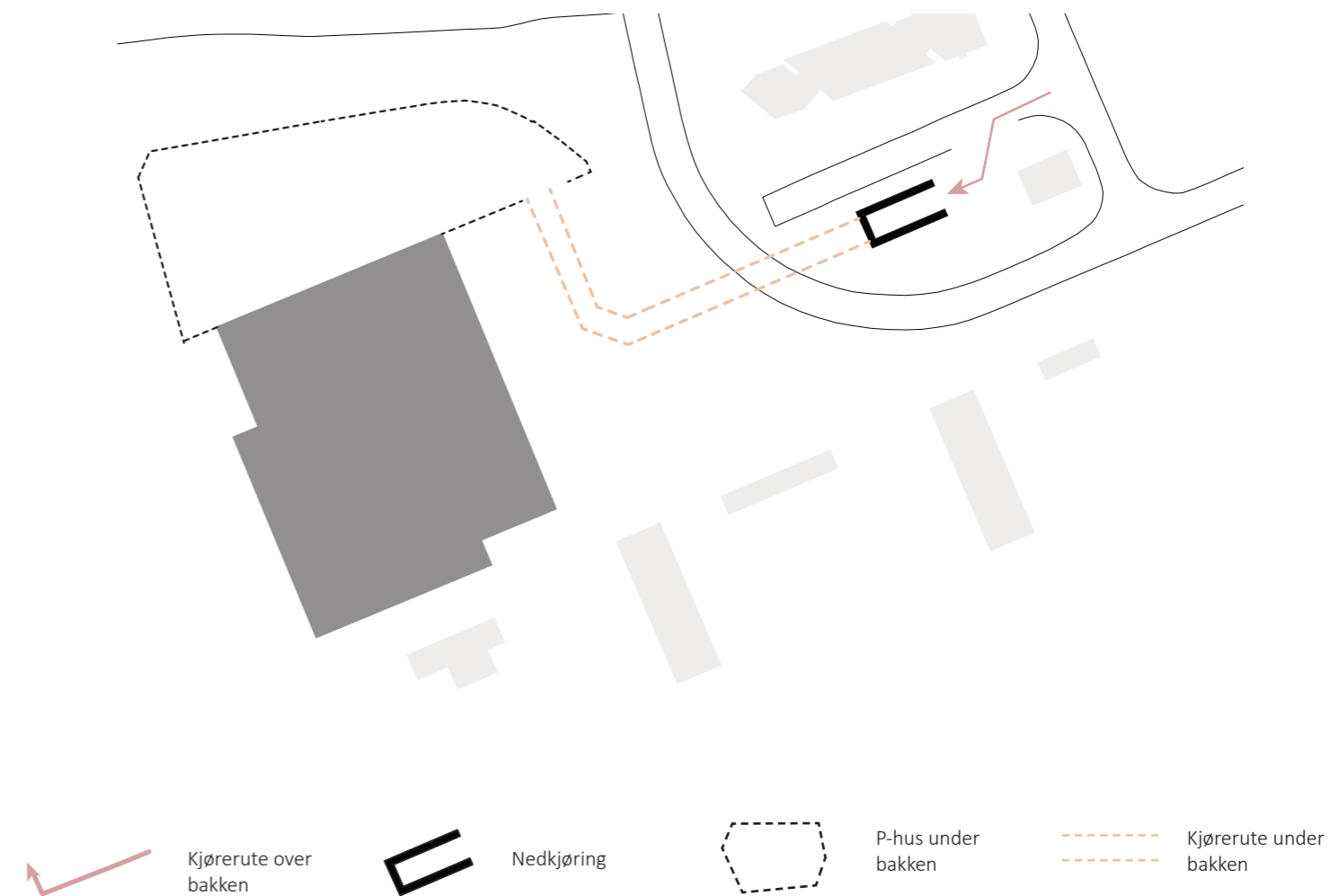
Vareleveringen vil være på samme sted som den er i dag. I utformingen har det blitt tatt hensyn til at varebiler skal ha tilstrekkelig plass til å få levert varer til senteret.

De største varebilene antas å være omtrent 12 meter lange og 3,2 meter brede. For å unngå konflikt med bruk av møteplassene vil varelevering kun være tillatt mellom kl. 9 og 10 på morgenen.

FLYTTING AV NEDKJØRING TIL PARKERINGSBUS

I dag er nedkjøringen til parkeringskjelleren inne på tomten til senteret. I følge Talen og Lee (2018) bør man redusere andelen biltrafikk i offentlige byrom så langt det lar seg gjøre for å forhindre trafikkfarlige situasjoner og øke byrommets verdi som offentlig rom. Jeg bestemte meg derfor for å flytte nedkjøringen ut av tomten til Linderud senter.

I mulighetsstudiet vil nedkjøringen flyttes til parkeringsplassen ved blomsterbutikken. Dette for å frigjøre plass til møteplasser omkring senteret, og for å redusere eksponeringen for biltrafikk og støy på møteplassene. Det vil måtte graves ut en ny rute under bakken som vi kobler seg på det eksisterende parkeringshuset. Det vil mest sannsynlig være behov for flere parkeringsplasser i fremtiden. En fremtidig løsning vil kunne være å utvide parkeringskjelleren. Dette er ikke gått nærmere inn på i dette mulighetsstudiet, men ettersom Citycon også har planer om å fjerne parkeringsplassene på bakkenivå virker det sannsynlig at utvidelse av parkering under bakken er mulig.

Trondheimsveien

Linderud nærmiljøhage

Tegning: Overordnet plan
 Prosjekt: Nye Linderud senter
 Tegnet av: Karine Støvne Berg
 Målestokk: 1:1000/A3

0m

50m

DEN SOSIALE SØMMEN PÅ LINDERUD SENTER

Sømmen: Linderud sitt nye identitetsrom

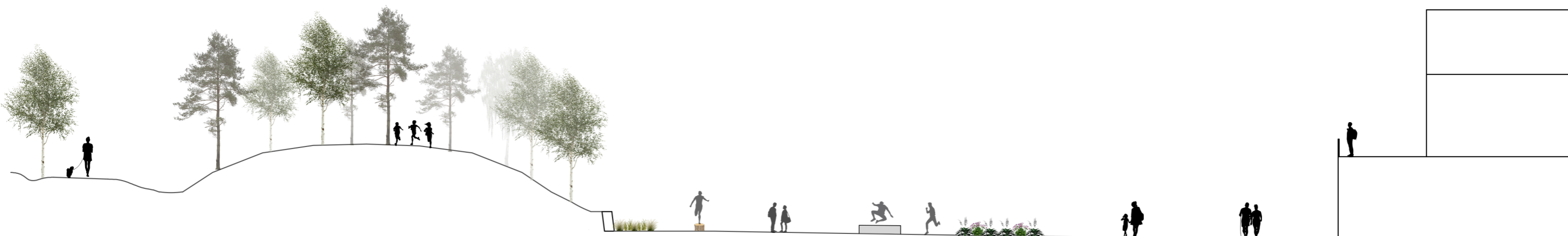
Den overordnede planen viser den nye utformingen av tomten på Linderud senter. De tidligere parkeringsplassene har blitt en sosial søm bestående av de nye møteplassene: aktivitetsparken, torget, skatearenaen, plenen, grillplassen, trapperommet og grensa. I tillegg har ungdomsklubben og eldresenteret blitt inkludert som nye møteplasser inne på senteret. Visjonen bak sømmen er å skape et nytt identitetsrom på Linderud. Sømmen skal binde senteret til beboerne på Linderud, og binde beboerne på Linderud tettere sammen. I tillegg skal sømmen bidra til å skape en felles identitet og representere nabolaget som helhet. Dette i form av å være et sted der beboerne på Linderud kan omgås- og bygge opp kjennskap til hverandre (Talen & Lee, 2018), og et sted som er nyttig, interessant, nær der de bor og som skiller seg fra andre steder de passerer i hverdagen. Sømmen er også et landskap som legger til rette for aktiviteter og tiltrekker seg folk (Jacobs, 1961). De eksisterende terrengformene, den karakteristiske gangbroa og nærheten til Linderud gård er eksisterende kvaliteter som er utnyttet for å gi sømmen en egen karakter. I tillegg er det fargerike tegldekket lagt i et organisk mønster, vannelementer og vegetasjon nye elementer som også bidrar til å gi stedet en særegen identitet.

Formspråk

Den sosiale sømmen har for det meste et organisk formspråk. Grunnen til dette er at de eksisterende terrengformene på tomten hadde en organisk form jeg synes var spennende, og derfor ønsket å bygge videre på. I tillegg består Linderud ellers for det meste av byrom med et mer stramt formspråk og hardt og røft uttrykk, og sømmen vil derfor være et sted som skiller seg ut. Tomten hadde tidligere et røft og hardt uttrykk, og jeg ønsket å myke opp denne effekten noe for å skape en varmere atmosfære. Senteret, broa og skatearenaen er elementer som ivaretar det røffe uttrykket, mens resterende elementer som vollene, bedene og belegningsmønsteret bidrar til et mykere uttrykk.

Snitt A-A' viser en av støyvollene og deler av aktivitetsparken.

SNITT A-A'

Koblinger til tilgrensende områder

Planen viser også prosjektområdet i sammenheng med tilgrensende områder. Det er blitt etablert en ny gangvei mellom senteret og Linderud nærmiljøhage. I tillegg er koblingen mellom Linderud gård og senteret forsterket i sør. Det er også utformet en ny universelt utformet gangvei fra busstoppet langs Trondheimsveien og senteret. Ellers er inngangene til sømmen markert og gjort lesbar gjennom utformingen av tegldekket.

Vegetasjon

Den nye vegetasjonen langs sømmen er de skogbunnkledde vollene og flere bed bestående av stauder og busker. Støyvollene har skogbunn fordi naturomgivelser er anbefalt for barn i aldersgruppene 6-9 år og 10-12 år, og fordi jeg ønsket at vollene skal tåle trakk og kunne tas i bruk som områder for aktivitet (Thorén mfl., 2019). I tillegg ønsket jeg å skape en stemning der naturen og det urbane møtes. Formålet med staude- og buskfeltene er å skape ulike romopplevelser og tilføre farger og pryde til de nye møteplassene. Mer fargerike omgivelser og blomster er som tidligere nevnt etterspurt av beboerne på Linderud (Oslo kommune, 2020a).

Parkering og biltrafikk

Sentertomten har blitt bilfri med unntak av varelevering, og den tidligere nedkjøringen til parkeringsanlegget under bakken er flyttet til parkeringsplassen ved blomsterbutikken. Dette for å gjøre møteplassene trygge og sikre å oppholde seg i.

Demping av støy fra Trondheimsveien

For å dempe støynivået på tomten har det blitt utformet støyvoller på nordsiden mot Trondheimsveien. Vollene er for det meste minst 4 meter høyere enn bakkenivå på møteplassene. Dette vil dempe støynivået med omtrent 17 dB, og støynivået på aktivitetsparken og nordsiden av torget er dermed redusert til omtrent 58 dB. Dette er en betydelig reduksjon av støynivået som bidrar til at møteplassene er behagelige å oppholde seg i.

Trondheimsveien

Eksisterende busstopp

Erich Mogensøns vei

Skogkledd voll

Skogkledd voll

Vannspeil med dyser

Aktivitetsparken

Benker under tak

Torget

Sykelstativer

Plen

Deichman Linderud

Sykelstativer

Ny gangvei

Varelevering

Linderud ungdomsklubb

TEGNFORKLARING

	Eksisterende løvtre		Grus		Monkeybars
	Nytt løvtre		Korkdekke		Trampoline
	Eksisterende bartre		Rød teglstein		Murer i betong (parkourelementer)
	Nytt bartre		Lys teglstein		Fleksibelt parkmøbel
	Mur i granitt		Mørk teglstein		Hoppesteiner
	Sitteplasser i mur		Prydgress		Bord med benker
	Prosjekteringsgrense		Staudebed		Hoppestubber
	162 Nye koter		Skogbunn		Benker
	162 Eksisterende koter		Singel		Innganger
	162		Asfalt veg		
			Asfalt gangveg		
			Vann		

Tegning: Illustrasjonsplan delområde 1

Prosjekt: Nye Linderud senter

Tegnet av: Karine Støvne Berg

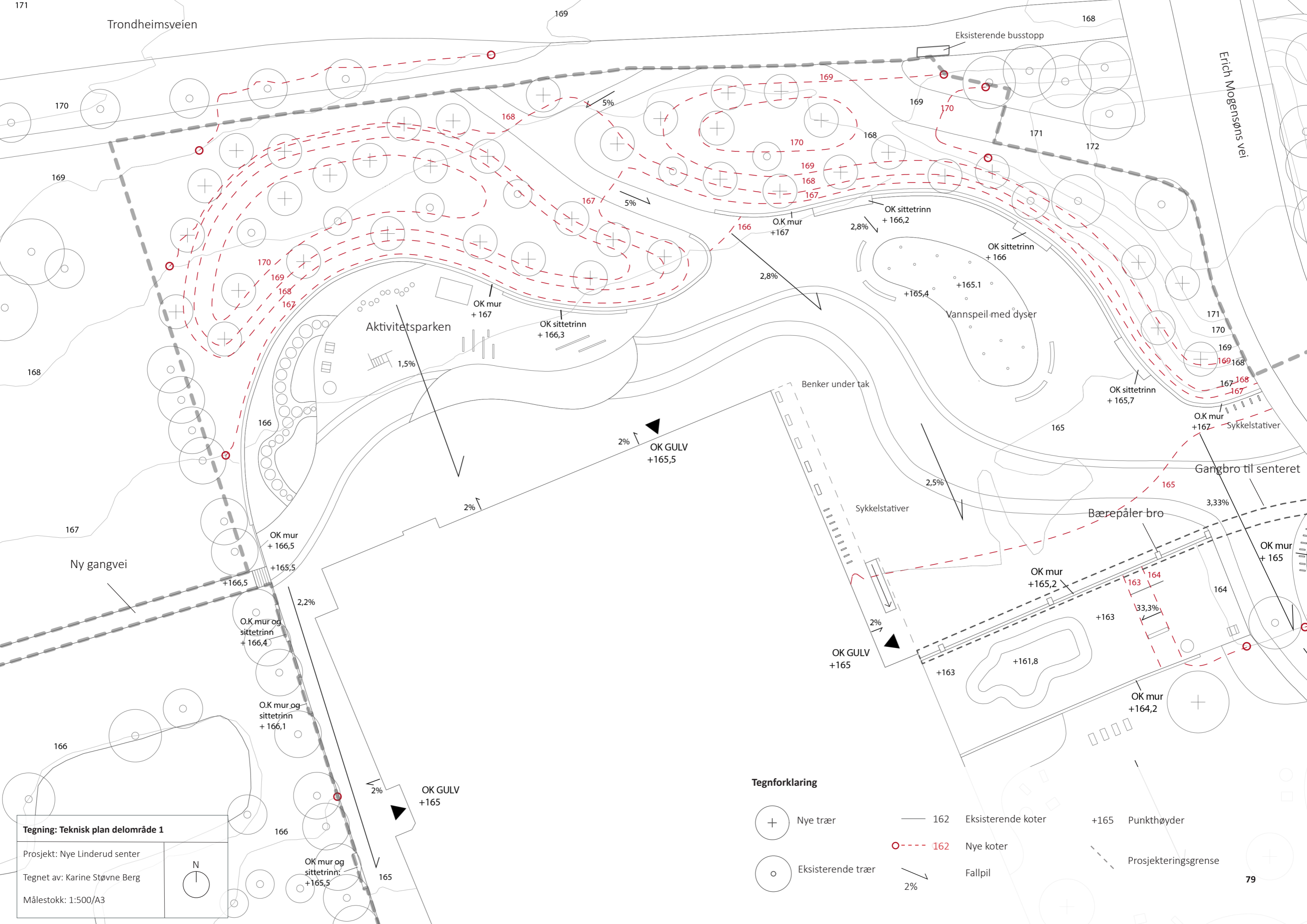
Målestokk: 1:500/A3

N

Grensa

Linderud eldresenter

Vinmonopolet

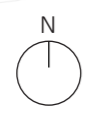

Tegning: Teknisk plan delområde 1

Prosjekt: Nye Linderud senter

Tegnet av: Karine Støvne Berg

Målestokk: 1:500/A3

Tegnforklaring

- + Nye trær
- o Eksisterende trær
- 162 Eksisterende koter
- 162 Nye koter
- 165 Punkthøyder
- Prosjekteringsgrense
- ↘
2% Fallpil

AKTIVITETSPARKEN

Aktivitetsparken er ungdommenes møteplass, og skal være et sted der de kan bråke, utfolde seg og henge med venner. Aktivitetsparken er utformet som en løype og består av en trampoline, monkeybars, hoppesteiner, hoppeslobber og parkour-murer. Parkourelementene (monkeybars og murer) er inspirert av parkouranlegget i Verdensparken.

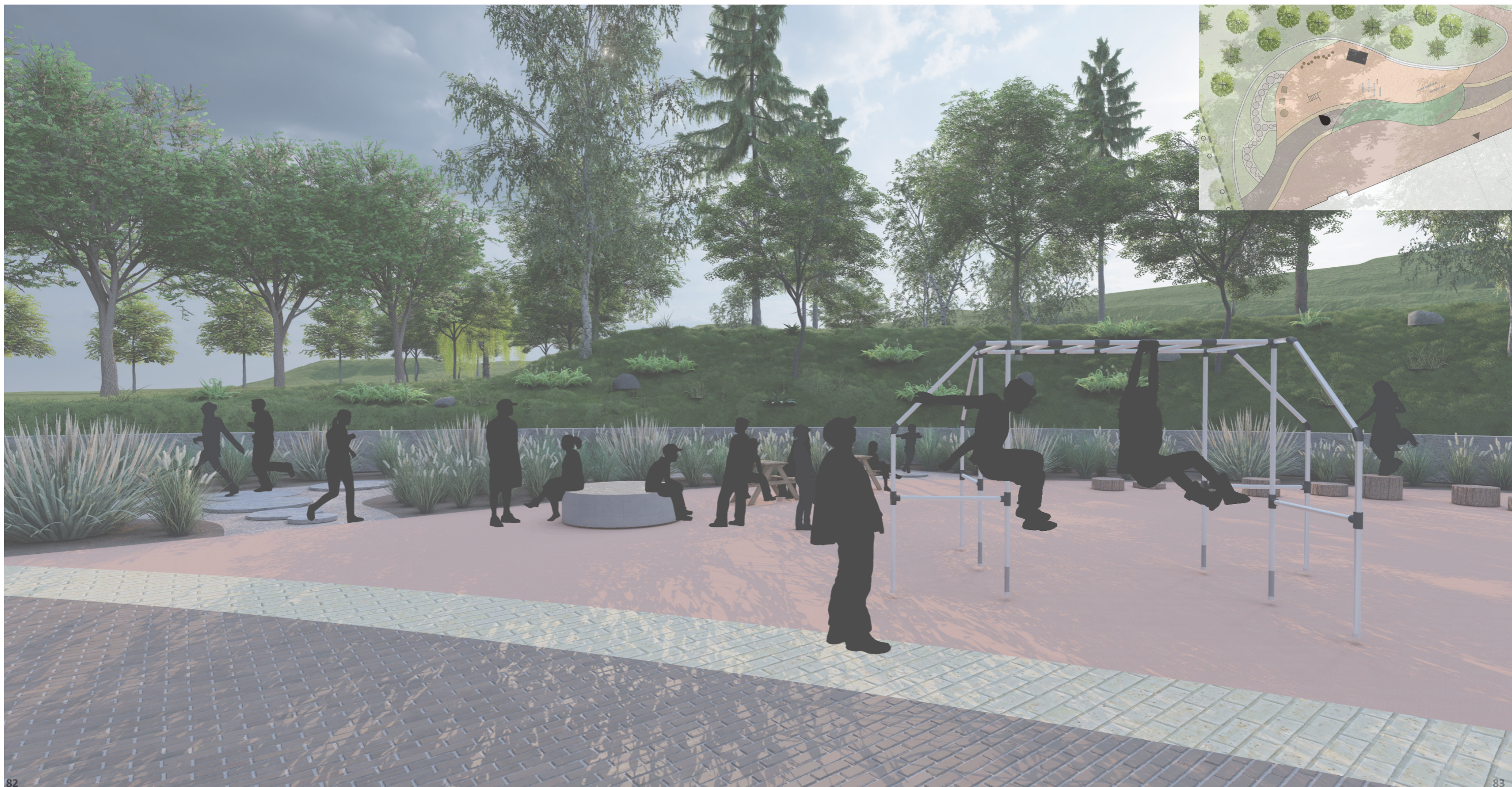
Den skogkledde vollen i nord og staude- og buskfeltet i sør rammer inn møteplassen. Trærne og vegetasjonen på vollene bidrar til natur i aktivitetsparken, mens staude- og buskfeltet gir byrommet farger og liv. Aktivitetsparken ble utformet basert på Talen og Lee sitt prinsipp om å skape kollektive rom med aktiviteter og tilbud for spesifikke grupper (Talen & Lee, 2018). I tillegg har ungdommen på Linderud etterspurt et sted der de kan henge og drive med egenorganisert aktivitet (Oslo kommune, 2020a).

Målgruppen for anlegget er ungdom i aldersgruppen 13-15 år og 16-18 år. I følge Thorén og kollegaer er parkouranlegg, trampoliner og hinderløyper gode anlegg for ungdom i aldersgruppen 13-15 år, og anlegg som legger til rette for styrketrening og utholdenhetstrening er anbefalt for ungdom i aldersgruppen 16-18 år. For den sistnevnte gruppen kan monkeybar-apparatet brukes til styrketrening og løypa generelt kan brukes som utholdenhetstrening (Thorén mfl., 2019).

Vollen på nordsiden av aktivitetsparken kan tas i bruk som et aktivitetsområde. I følge Thorén og kollegaer er naturområder og variert terreng fine aktivitetsområder for barn i aldersgruppen 6-9 år og 10-12 år (Thorén mfl., 2019).

Aktivitetsparken er også tilrettelagt for ulike nivåer av deltakelse, noe Zhou (2019) mener er en inkluderende grep. Man kan drive med aktivitet, sitte og se på det som skjer eller henge med venner. Det er utformet flere typer sitteplasser som muliggjør opphold. Sittekanten i muren som går langs parken er stedet der man kan ta en pustepause fra aktivitetene eller bare sitte og se på det som skjer. I tillegg er det en sone med et fleksibelt møbel og to bord med benker der man kan ta en spisepause eller bare henge med venner.

TORGET

Torget ble utformet basert på prinsippet om å skape møteplasser som er fleksible og tilrettelegger for sosial kontakt (Talen & Lee, 2018). I tillegg viser funn fra medvirkning at flere beboere ønsker seg et torg (Oslo kommune, 2020a), og som nevnt i litteraturgjennomgangen er det viktig at de man designer for blir hørt og inkludert når man skal utforme nye møteplasser (Zhou, 2019). Torget er fleksibelt fordi det kan brukes av mange ulike mennesker til ulike formål.

Til hverdags vil torget være stedet der barnefamilieene på Linderud kan ta med seg ungene for å leke i vannspeilet. Det kan også være et sted der beboerne drar for å vise seg fram, treffe på kjentfolk, titte på andre mennesker eller bare slappe av alene eller med venner. I tillegg kan torget være et sted for ulike arrangementer og markeringer. Det kan for eksempel arrangeres matmarkeder der dyrkerne på Linderud nærmiljøhage kan selge produktene sine, 17-mai markering med underholdning fra Linderud musikkorps eller pop-up kunstvisninger i regi av lokale kunstnere. Mulighetene for at beboerne på Linderud kan ta møteplassen i bruk på sin egen måte er altså mange, og dette var viktig i utformingen.

De identitetsskapende elementene på torget er den skogbunnkledde vollen som rammer inn rommet, vannspeilet med dyser og det fargerike tegldekket utformet i et organisk mønster. For å tilrettelegge for opphold er det utformet sitteplasser i to ulike bredder langs muren, benker nær vannspeilet og langs Deichmanske bibliotek. Den eksisterende gangbroa er også et stilig element som sammen med de andre elementene bidrar til å gi torget en unik og gjenkjennelig karakter.

Vannspeilet er 300 millimeter dypt med en vannstand på maks 150 mm. Det er installert et overløp som vil lede bort vann når maksimal vannstand er nådd. Det er installert dyser slik at vannspeilet også inviterer til lek og skaper liv på torget. Det vil installeres et teknisk rom under vannspeilet i samarbeid med rådgivende ingeniør, slik at vann kan føres til dysene. Dette tekniske rommet kan anlegges i garasjen under vannspeilet.

GRENSA

Grensa var tidligere en mørk og trist korridor med et gjerde mellom Linderud senter og Linderud gård. I mulighetsstudiet er gjerdet fjernet, belysning er implementert og det er anlagt sitteplasser i muren. Bakgrunnen for denne løsningen er prinsippet om å skape gode koblinger mellom senteret og nærliggende funksjoner. I tillegg er grensa et inne-ute-rom som kobler senteret til uteområdene. Dette i form av sitteplasser langs muren som gir forbi-passende muligheten til å passere eller bli værende (Talen & Lee, 2018). For at grensa skal oppleves som trygg på kveldstid vil det bli innført belysning. Disse tiltakene skaper en mykere grense mellom Linderud gård og senteret.

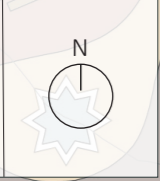

Tegning: Illustrasjonsplan delområde 2

Prosjekt: Nye Linderud senter

Tegnet av: Karine Støvne Berg

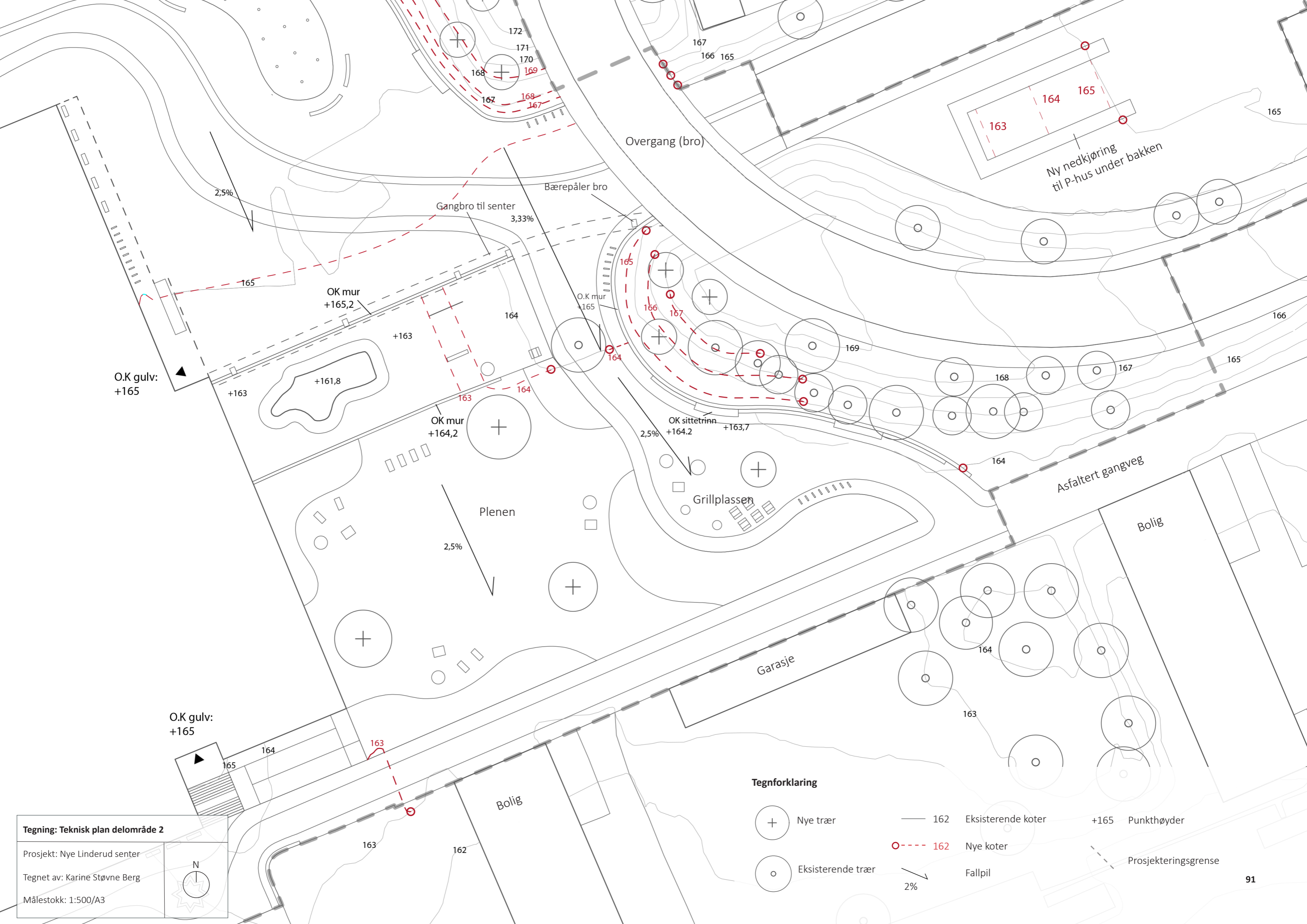
Målestokk: 1:500/A3

Tegnforklaring

	Eksisterende løvtre		Rød teglstein		Rampe
	Nytt løvtre		Lys teglstein		Trapper
	Eksisterende bartre		Mørk teglstein		Marokkansk fontene
	Nytt bartre		Betong		Solsenger
	Mur i granitt		Gressplen		Fleksible parkmøbler
	Prosjekteringsgrense		Stauvede		Hoppesteiner i naturstein
	Nye koter		Skogbunn		Bord med benker
	Eksisterende koter		Asfalt veg		Bålpanner
			Asfalt gangveg		Benker
			Vann		Innganger

(Tegnforklaring gjelder innenfor prosjekteringsgrensen)

O.K gulv:
+165

OK mur
+165,2

OK mur
+164,2

O.K mur
+165

OK sittetrinn
+164,2

+163,7

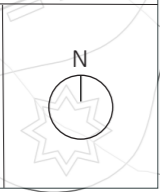
O.K gulv:
+165

Tegning: Teknisk plan delområde 2

Prosjekt: Nye Linderud senter

Tegnet av: Karine Støvne Berg

Målestokk: 1:500/A3

Tegnforklaring

+ Nye trær

o Eksisterende trær

— 162 Eksisterende koter

o - - - 162 Nye koter

↘ Fallpil

2%

+165 Punkthøyder

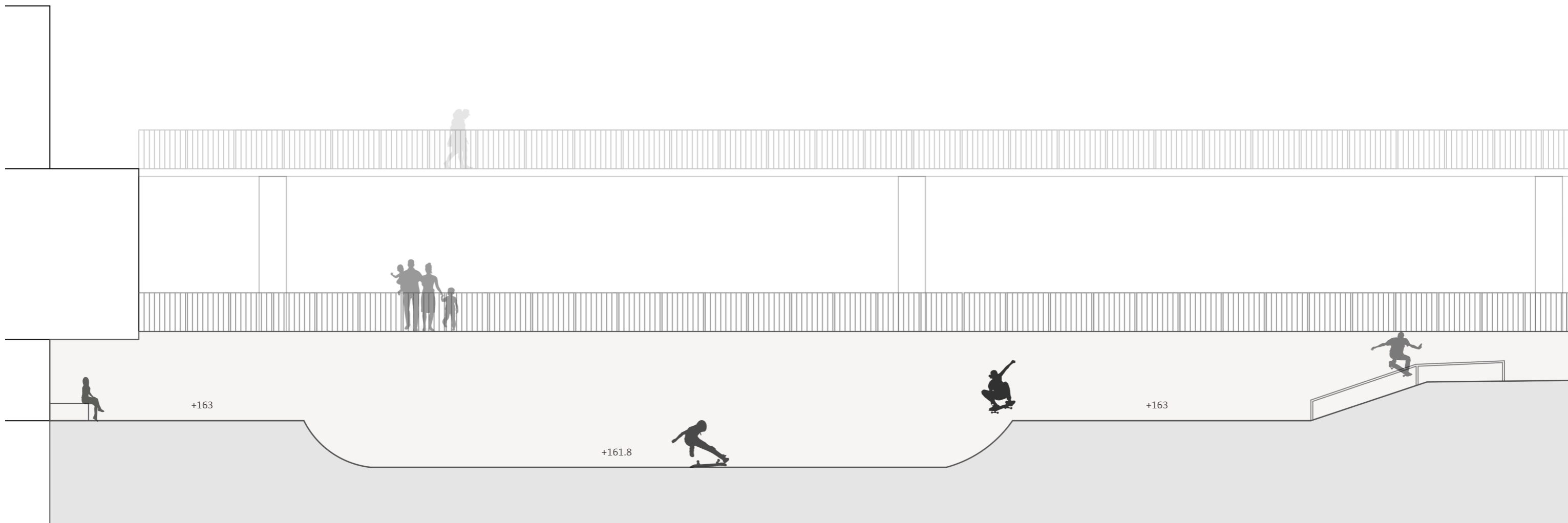
- - - - - Prosjekteringsgrense

SKATEARENAEN

Skatearenaen er møteplassen for de som er interessert i skating, rulleskøyter og sparkesykkel. Bakgrunnen for denne løsningen er Talens strategi som sier at kollektive rom som har aktiviteter og tilbud for spesifikke målgrupper vil koble menneskene i nabolaget nærmere sammen (Talen & Lee, 2018). I tillegg har ikke Linderud noen skatepark i dag, og ungdommen på Linderud ønsker seg steder der de kan drive med egenorganisert aktivitet (Oslo kommune, 2020a). Rullebrett er en av anleggene som Thorén og kollegaer anbefaler for barn i aldersgruppen 10-12 år og ungdom i aldersgruppen 13-15 år, og dette er derfor målgruppen for skatearenaen (Thorén mfl., 2019). Anlegget vil imidlertid kunne brukes av alle som vil ha glede av det. Rommet var tidligere en asfaltert nedkjøring med parkeringsplasser og inngang til Kiwi, et vaskeri og varelevering til Tropehagen Zoo. Disse inngangene vil fjernes, men det er innganger til forretningene inne på senteret i underetasjen, og disse vil måtte brukes etter at betongparken er anlagt. Varene til Tropehagen Zoo vil leveres i vareleveringen i første etasje (se figur 44). Asfalten fjernes og erstattes med en betongpark. Betongparken består av en skatebowl og andre skateelementer. I tillegg er det ulike typer møbler som tillater ulike nivåer av deltakelse og tilrettelegger for opphold. Disse tiltakene omdefinierer rommet fra å være en parkeringsplass til en offentlig møteplass som bidrar til å knytte beboerne på Linderud tettere sammen.

SNITTOPPRISS C-C'

PLENEN

Bakgrunnen for utformingen av plenen er strategien om å utforme møteplasser som er fleksible og tilrettelegger for sosial kontakt. Som nevnt i litteraturgjennomgangen kan en åpen gressplen være en arena for mange aktiviteter (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016). På plenen kan beboerne på Linderud for eksempel samles for grilling, henge med venner eller arrangere hageleker som kubb. Målgruppen for møteplassen er alle aldersgrupper, men ettersom grøntområder er et av anleggene som er spesielt anbefalt for ungdom i aldersgruppen 16-18 år er det denne gruppen som lå i bakhodet i utformingen (Thorén mfl., 2019).

Plenen har også fire staudebed som tilfører farge og pryde, i tillegg til å være et romdannende element. Det er også tre trær på plenen som tilbyr opphold i skygge. For å tilrettelegge for ulike nivåer av deltakelse har plenen også fleksible møbler og solsenger (Zhou, 2019). Dersom man ikke ønsker å delta i aktivitetene som foregår har man mulighet til å sette seg ned og se på det som skjer eller samle en vennegjeng og henge i deres selskap. Plenen besto tidligere av en asfaltert parkeringsplass og garasjer. Garasjene er revet, og asfalten er fjernet og erstattet med en gressplen. Dette grepet gir Linderud et offentlig grøntområde som tillater hard bruk og herjing, og en møteplass som skal bidra til å knytte beboerne på Linderud tettere sammen.

GRILLPLASSEN

Bakgrunnen for utformingen av grillplassen er prinsippet om å skape møteplasser som er fleksible og tilrettelegger for sosial kontakt, og er inspirert av møteplassene med bålpanner i Verdensparken. Flexibiliteten i byrommet ligger i de ulike måtene beboerne på Linderud kan ta i bruk rommet på, altså det Jacobs kaller forviklinger (Jacobs, 1961). For eksempel kan rommet brukes til grilling med venner eller familie, være et fint lunsjsted for de ansatte på senteret, være et sted å sette seg ned å ta en pause i en hektisk hverdag eller et sted å se kjentfolk. Det kan også være et sted barna og ungdommene på Bjerke videregående skole og Linderud skole kan sette seg ned og jobbe med lekser sammen, eller et sted voksne kan sitte i hverandres selskap mens barna leker på plenen.

For å tilrettelegge for opphold er det utformet sittetrinn langs muren og flere ulike typer møbler. Det er også to bålpanner som muliggjør grilling i alle sesonger. Grillplassen er omkranset av et fargerikt bed med stauder i ulike høyder og busker. Bedet skal bidra til prydd, trivsel, farger og fungere som et romdannende element. Ettersom det mest sannsynlig kan bli noe tråkk i bedene i forbindelse med aktiviteten på plenen vil staudene og buskene være hardføre og tåle noe tråkk. Grillplassen besto i likhet med plenen av en asfaltert parkeringsplass og garasjer. Grepene som er utført her vil gi beboerne på Linderud en sosial møteplass der man kan samles i små og mellomstore grupper.

Tegning: Illustrasjonsplan delområde 3

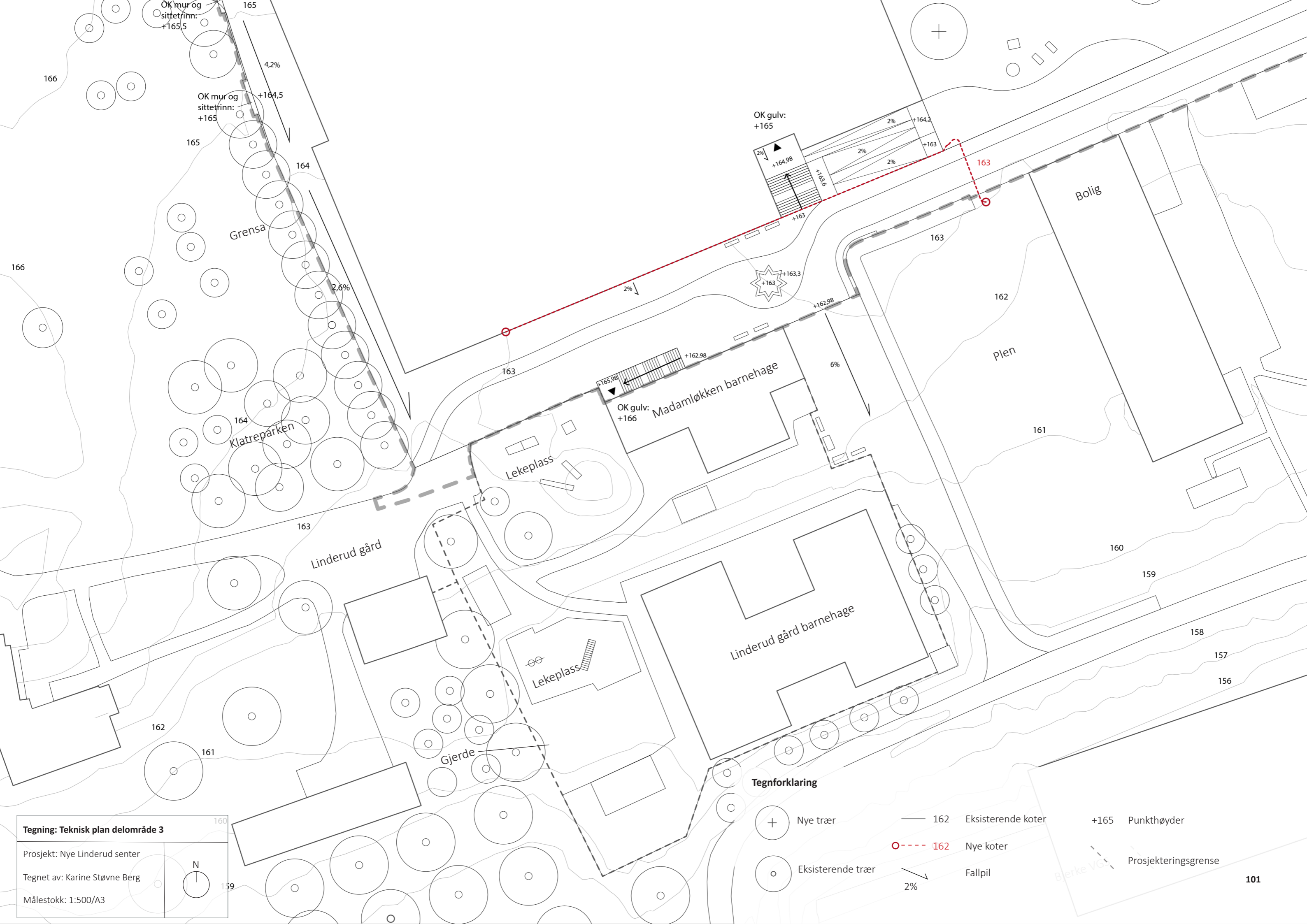
Om
 Prosjekt: Nye Linderud senter
 Tegnet av: Karine Støvne Berg
 Målestokk: 1:500/A3

Tegnforklaring

- Eksisterende løvtre
- Nytt løvtre
- Eksisterende bartre
- Prosjekteringsgrense
- 162 Nye koter
- 162 Eksisterende koter
- Rød teglstein
- Lys teglstein
- Mørk teglstein
- Staudebed
- Marokkansk fontene
- Trapper 156
- Rampe
- Solsenger
- Fleksible parkmøbler
- Benker
- Innganger

(Tegnforklaring gjelder innenfor prosjekteringsgrensen)

Tegning: Teknisk plan delområde 3

Prosjekt: Nye Linderud senter

Tegnet av: Karine Støvne Berg

Målestokk: 1:500/A3

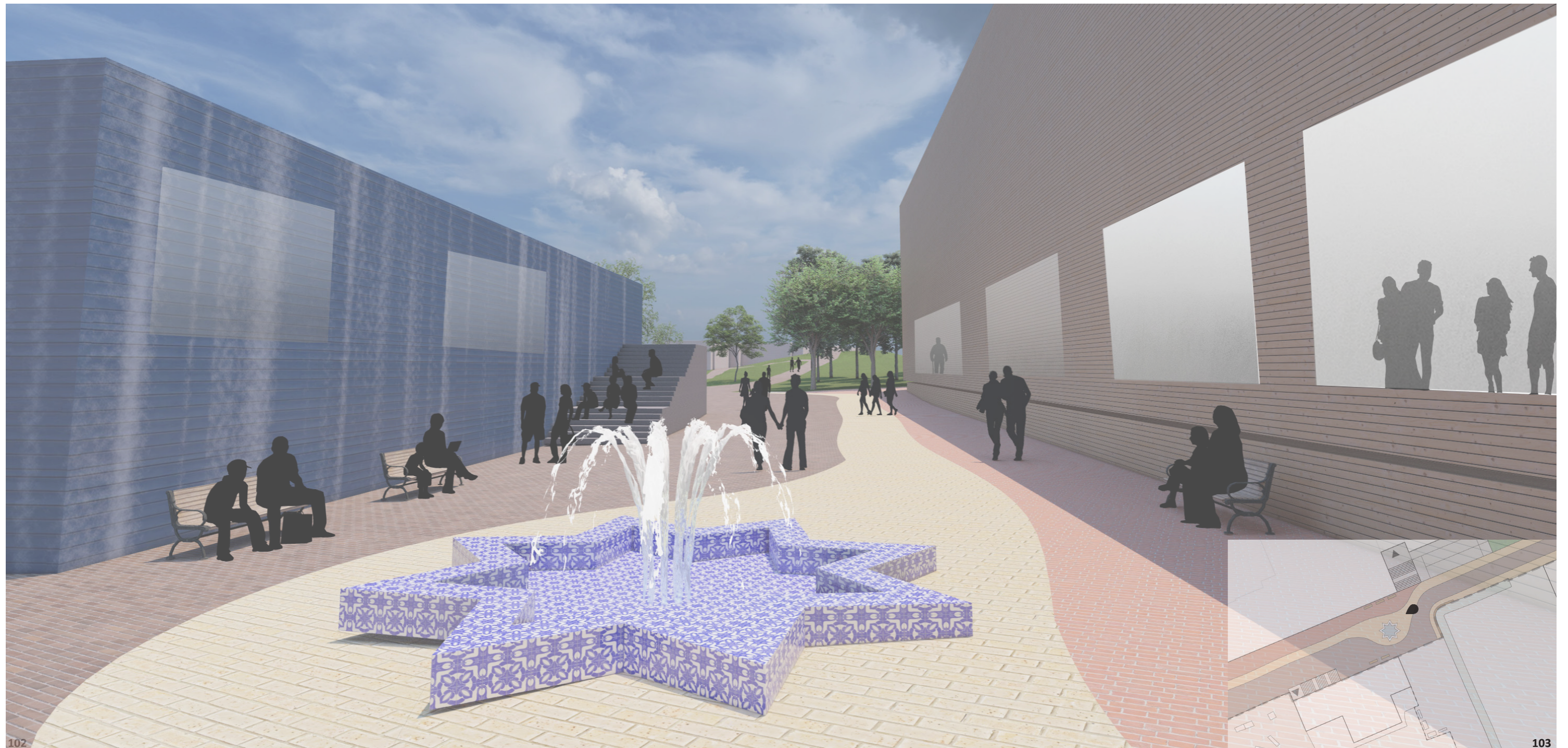
Tegnforklaring

- Nye trær
- Eksisterende trær
- 162 Eksisterende koter
- 163 Nye koter
- Fallpil
- Prosjekteringsgrense
- +165 Punkthøyder

TRAPPEROMMET

Trapperommet besto tidligere av en parkeringsplass og en forhøyning opp til inngangen til senteret. Bakgrunnen for den nye utformingen er prinsippet om å skape hybride inne-ute-rom som kobler senteret med omgivelsene (Sim, 2019). Rommet består av ulike type sitteplasser og en marokkansk fontene som gir forbigående muligheten til å bli værende eller passere. For å skape en bedre forbindelse mellom senteret og Linderud gård har forhøyningen ved inngangen til senteret blitt planert, og det er utformet en trapp og rampe. I tillegg er asfalten fjernet og erstattet med et fargerikt tegltekke som slynger seg mellom sentertomta og Linderud gård. Den tidligere branntappa opp til barnehagen er erstattet med en granittrapp, og senteret får glassvinduer som gir øyne på gaten, og dermed økt trygghet i byrommet (Talen & Lee, 2018).

Det vil også implementeres lysstolper som gjør rommet trygt på kveldstid. Den marokkanske fontenen er lik fontenen på Superkilen, og er et kulturelt element som skal bidra til at beboerne på Linderud kan identifisere seg med- og føle tilhørighet til byrommet. Som nevnt i analysedelen er Marokkanere en av de største innvandregruppene i bydel Bjerke (Oslo kommune, 2022b) Grepene som er gjort i trapperommet gir beboerne på Linderud en mer lesbar forbindelse mellom senteret og Linderud gård, i tillegg til en møteplass der de kan slappe av alene i andres nærvær eller sammen med noen de er glad i. For eksempel kan trapperommet være stedet der ungdommene på Bjerke videregående skole spiser lunsjen de har kjøpt på senteret sammen i friminuttene, eller hvor shopperne på Linderud senter kan ta seg en pause mellom slagene.

SØMMEN PÅ VINTERSTID

I Norge har vi som tidligere nevnt varierte årstider, og det er derfor viktig at møteplassene langs sømmen kan brukes året rundt. Tilbud som skating, løypa i aktivitetsparken og sosiale møter i de ulike rommene vil kunne brukes høst, vår og sommer. Det var imidlertid også viktig å gjøre møteplassene funksjonelle på vinterstid.

Det å tilrettelegge for bruk på vinteren er inspirert av referanseprosjektet Bjerkedalen park, i tillegg til at Kommunal- og moderniseringsdepartementet påpeker at dette er viktig i Norge (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016). På vinteren kan vollene brukes til aking. I tillegg kan man også lage skihopp og arrangere hopp-konkurranse. Vannspeilet på torget kan islegges slik at det kan brukes som en liten skøytebane.

Skøyter på torget

Aking på vollene

MATERIALER

DEKKE

Dekket langs den sosiale sømmen domineres av teglstein i ulike farger. Mange av bygningene på Linderud har teglfasader, og tegl er derfor en del av Linderud sin identitet. Tegl er også et kvalitetsmateriale som vil vare lenge. Teglsteinen gir også fine farger som dekke i byrom, og jeg ble inspirert da jeg vandret på det flotte Tøyenteppet som lyser opp Tøyen Torg. Mer fargerike omgivelser var også etterspurt av beboerne på Linderud, og et fargerikt dekke ble derfor en av løsningene på å skape fargerike omgivelser (Oslo kommune, 2020a).

Kork vil brukes som dekke i aktivitetsparken. Kork er et mer miljøvennlig materiale enn for eksempel gummi. Det er også slitesterkt, har god dreneringsevne og er et mykt fallunderlag.

Langs den nye gangveien mellom senteret og Linderud nærmiljøhage vil det brukes finpukk i fraksjon 4-8 mm. Dette er et rullevennlig og permeabelt dekke. I tillegg ville jeg unngå å ødelegge de flotte omgivelsene, og finpukk har en dempet framtoning.

I området med hoppstener i aktivitetsparken vil det benyttes singel med fraksjon 8-16 mm. Dette er et permeabelt dekke med flotte fargeinnslag og vil fungere fint sammen med korkdekket og teglsteinen.

STØTTEMURER OG SITTEKANTER I MUR

Støttemurene vil være i granitt. Den nøytrale gråfargen vil fungere fint estetisk med teglsteinen og granitt er i tillegg et kvalitetsmateriale som vil vare lenge.

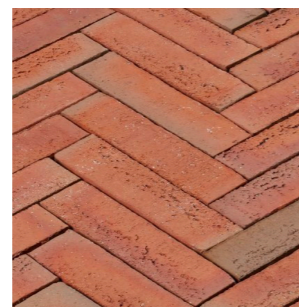
Sittekantene langs støttemurene vil også være i granitt.

Figur 45: Gul tegl.
(Wienerberger, u.å.).

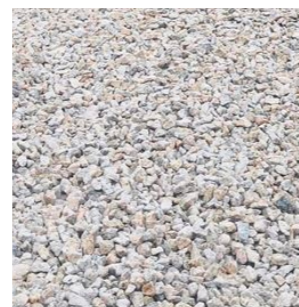
Figur 46: Lys grå tegl.
(Wienerberger, u.å.).

Figur 47: Rød tegl.
(Wienerberger u.å.).

Figur 48: Korkdekke (Tress,
u.å.).

Figur 49: Herregårdssingel
(Nordisk pukk og sand AS).

Figur 50: Finpukk (Nettpukk.
no, u.å.).

Figur 51: Støttemur i granitt
(Steinhandel.no, u.å.).

BELYSNING OG APPARATER

BELYSNING

Belysningen skal gjøre møteplassene trygge å oppholde seg i på kveldstid. Jeg går ikke i detalj i belysning i denne oppgaven, men har pekt ut områder der økt belysning bør prioriteres. Belysningen som foreslås er:

Oslo spot

Oslo spot er en lysmast som er 7 meter høy, og gir god belysning i offentlige rom. Den sorte fargen vil også være fin sammen med de andre materialene. Det virker hensiktsmessig å bruke denne typen belysning i aktivitetsparken, på torget, grillplassen, trapperommet og på skatearenaen.

Stolpelampen Heimdal

Stolpelampen er 2 meter høy. Stolpelampen vil gi mindre lys enn Oslo spot, men til gjengjeld skape en mer intim stemning. Denne typen belysning kan brukes langs grensa mellom Linderud senter og Linderud gård og på plenen.

Figur 52: Oslo spot
(Multilux, u.å.).

Figur 53: Stolpelampen
Heimdal (Multilux,
u.å.).

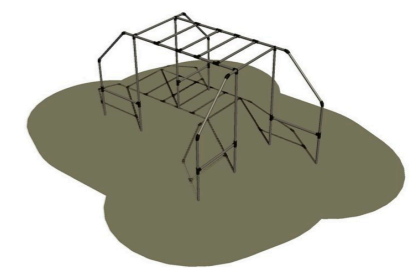
APPARATER OG MØBLER

Monkeybars

Monkeybarsene i aktivitetsparken er hentet fra Tress utemiljø.

Kong solbenk

Kong solbenk er en av de fleksible parkmøblene som brukes på plenen og møteplassen. Solbenken er hentet fra Vestre sin møbelkatalog.

Figur 54: Parkour - Railssystem model Bergen (Tress, u.å.).

Figur 55: KONG solbenk (Vestre, u.å.).

KONKLUSJON

Problemstillingen i denne oppgaven har vært:

”Hvordan utforme inkluderende møteplasser på Linderud senter som tar hensyn til det sosiale mangfoldet på Linderud?”

Jeg har gjennom oppgaven kommet frem til følgende grep for å oppnå dette:

1) Et mangfold av møteplasser

En sosialt mangfoldig beboermasse trenger et mangfold av ulike type møteplasser som møter de ulike behovene og preferansene folk har. Man trenger det Talen og Lee (2018) kaller identitetsrom, altså et sentralt plassert og tilgjengelig byrom som representerer nabolaget som helhet, møteplasser med aktiviteter og tilbud for spesifikke grupper, møteplasser som er fleksible og legger til rette for sosial utveksling og hybride inne-ute-rom som kobler offentlige bygninger med uteområder. Hva disse møteplassene skal inneholde må tilpasses de man designer for, og ha forankring i det man vet om hva ulike aldersgrupper liker og har behov for.

I mulighetsstudiet er den sosiale sømmen som helhet svaret på identitetsrommet. Den sosiale sømmen skal representere nabolaget som helhet gjennom å være et sted med møteplasser som favner beboernes ønsker og behov. Når det gjelder møteplasser med aktiviteter for spesifikke grupper har jeg valgt å ha barn og ungdom som målgruppe.

Ungdommen på Linderud ønsker seg en møteplass der de kan drive med egenorganisert aktivitet og henge med venner, og barna trenger et sted de kan herje og leke (Oslo kommune, 2020a). Løsningene mine ble derfor en aktivitetspark og en skatepark. De hybride inne-uterommene ble trapperommet, deler av torget og grensa. Dette er byrom som vil koble senteret til uteområdene. Plenen, grillplassen og torget er løsningene på møteplasser som er fleksible og legger til rette for sosial utveksling.

2) Trygghet og sikkerhet

For at beboerne på Linderud skal føle seg trygge på møteplassene må man forhindre trafikkfarlige situasjoner, dempe harde nabolagsgrenser, sørge for tilstrekkelig belysning, tilrettelegge for overvåkning (øyne på gaten), og aktivisere det Talen og Lee (2018) kaller ”dead space”.

Når det gjelder å aktivisere ”dead space” ble løsningen å transformere parkeringsplassene på senteret til møteplasser. Man kan diskutere hvorvidt alle parkeringsplassene på Linderud senter er ”dead space”. Parkeringsplassen mellom senteret og Madamløkken barnehage oppleves som tom og utrygg på kveldstid. Resterende parkeringsplasser har mye trafikk i senterets åpningstider, men er ”dead space” etter senterets åpningstider. De er i hvertfall underutnyttede arealer som i større grad vil bidra til trygghet og sikkerhet på Linderud senter dersom de transformeres til opplyste offentlige rom.

For å forhindre trafikkfarlige situasjoner blir sentertomta bilfri med unntak av varelevering. Vareleveringen begrenses til mellom kl. 9:00 og 10:00 på morgenen for å unngå konflikt med bruk av møteplassene. I tillegg flyttes nedkjøringen til parkeringshuset ut av sentertomta. Den harde nabolagsgrensen på Linderud senter er Trondheimsveien, og for å dempe denne grensen valgte jeg å utforme støyvoller med trær og annen vegetasjon. For å oppnå økt overvåkning vil senteret få aktive fasader med glassvinduer. Når det gjelder tilstrekkelig belysning har jeg kommet med et forslag til hvor dette mangler, og foreslått hva slags type belysning som kan implementeres.

3) Nettverk

For å få tilgang på møteplassene må det være gode koblinger mellom møteplassene og nærliggende funksjoner. I tillegg bør det være inviterende og gangvennlige forbindelser på selve møteplassen.

For å forbedre koblingen mellom Linderud senter og Linderud gård valgte jeg å utforme en ny gangvei mellom senteret og nærmiljøhagen på Linderud gård. I tillegg vil gjerdet på grensen mellom Linderud gård og senteret rives for å skape en mykere grense. Det er også gjort tiltak for å skape en mer lesbar kobling mellom senteret og Linderud gård i sør. Det er også utformet en ny universelt utformet gangvei mellom sømmen og busstoppet langs Trondheimsveien. Ellers er koblingen mellom sømmen og eksisterende gangveier og fortau inn til Linderud senter gjort tydelige gjennom mønsteret på tegldekket. På tomta til Linderud senter er det utformet et tegldekke som går som en søm mellom de ulike møteplassene. Dette bidrar til god lesbarhet mellom møteplassene.

4) Inkludering

Man bør legge til rette for at alle føler seg velkommen og komfortable på møteplassene. Dette kan oppnås ved å planlegge for et mangfold av aktiviteter og bruk som tillater ulike nivåer av deltakelse.

Mine løsninger ble å skape ulike typer møteplasser som skal møte de ulike behovene og preferansene til beboerne på Linderud. På møteplassene er det tilrettelagt for å både delta i aktivitetene som skjer, sette seg ned på de ulike møblene og observere, eller bare henge sammen med venner eller familie.

For at kjøpesenteret skal forsterkes som en møteplass bør det inkluderes flere ikke-kommersielle tilbud. På denne måten vil også mindre kjøpesterke grupper ha en plass og føle seg inkludert.

I mitt mulighetsstudie ble løsningene å flytte Deichman Linderud fra underetasjen til førsteetasjen på senteret i direkte tilknytning til det nye torget. I tillegg ble ungdomsklubben og Linderud eldresenter inkludert som nye tilbud. Ungdomsklubben er plassert i umiddelbar nærhet til aktivitetsparken, mens eldresenteret er plassert rett ved den nye inngangen ved grensa til Linderud gård.

5) Hente inn kunnskap om- og inkludere de man designer for:

Når man designer møteplasser må man ta hensyn til den sosiale konteksten man befinner seg i. Man bør derfor innhente kunnskap om de demografiske forholdene på stedet der man designer. I tillegg bør man involvere de fremtidige brukerne av møteplassene i planleggingen av området. Dette kan gjøres gjennom å arrangere ulike medvirkningsprosesser, som for eksempel trygghetsvandring, verksteder og intervjuer med beboere. Det er en fordel å være kreativ med medvirkningsprosessene så flest mulig stemmer blir hørt.

I mitt mulighetsstudie ble informasjon fra det omfattende medvirkningsarbeidet som er utført på Linderud gjennomgått og aktivt brukt i utformingen av møteplassene.

REFLEKSJON

Utfordringer

Prosjektområdet i denne oppgaven er relativt stort og består av flere fysiske elementer og begrensninger man må forholde seg til. Deriblant Linderud gård som er et vernet kultuminne, en bråkete bilvei, murer, et senterbygg med mange detaljer, overganger og nedkjøring til parkeringshus. Det har med andre ord vært mange hensyn å ta og mye å holde oversikt over, noe som har vært utfordrende til tider. Jeg har gjennom hele prosessen hatt utfordringer med å avgrense oppgaven, ettersom man gjerne ønsker å gjøre noe med alt man ser på tomte. Det har derfor blitt flere bomturer før jeg til slutt landet på et design med en programmering og utforming som ga mening i henhold til problemstillingen. Jeg hadde også mitt første møte med murer, noe som tok tid å forstå og løse.

Oppgavens svakheter

Vareleveringen er noe konfliktfylt og kunne vært løst på en bedre måte. Jeg undersøkte om det var mulig å legge vareleveringen under bakken, men oppdaget at dette krever en større nedkjøring enn det som er mulig å få til med de premissene som er på Linderud senter og tilgrensende tomter i dag.

Med mer tid hadde det vært spennende å gå mer i dybden på tekniske løsninger for overvann og elementer som vannspeilet og murene. Jeg prioriterte imidlertid å lage en 3D-modell og snitt fremfor å gå i detalj på tekniske løsninger, fordi det etter min vurdering var viktigere å illustrere og beskrive opplevelsen av å være på møteplassene.

Kostnader og inngrep

Dette er et kostbart prosjekt som krever store inngrep når det gjelder fylling og skjæring av masser. Det finnes løsninger som er mindre kostbare og krever mindre inngrep enn det som er foreslått i denne oppgaven, men etter min vurdering var disse grepene nødvendige for å realisere målene og visjonen som var satt i oppgaven.

Overførbarhet

Emily Talen sitt teoretiske rammeverk er basert på byen Chicago. Man kan derfor stille spørsmål om overførbarheten til norsk kontekst. Chicago er en stor amerikansk by, mens Linderud er en delbydel i Oslo. Jeg syns imidlertid at grepene som er inkludert i denne oppgaven kan sies å være relativt overførbare. Man må så klart tilpasse grepene til norsk kontekst, men som Talen og Lee påpeker skal grepene man utfører tilpasses de man designer for.

Læringsutbytte

Fra denne oppgaven tar jeg med meg økt kunnskap om sosial bærekraft i landskapsarkitekturen. Det har vært spennende å undersøke hvordan Linderud senter kan forsterkes som sosial møteplass, og ikke minst få innsikt i hvordan landskapsarkitekter kan designe møteplasser i sosialt mangfoldige nabolag. Jeg har også fått økt forståelse om hvor viktig det er å ta hensyn til beboernes behov og ønsker, og har blitt inspirert av det omfattende medvirkningsarbeidet som er utført på Linderud.

Veien videre

Jeg håper oppgaven kan inspirere kjøpesentre til å forsterke sin funksjon som sosial møteplass i nabolag og byer. I tillegg håper jeg oppgaven kan bidra til økt kunnskap om de hensynene man må ta når man utformer møteplasser i sosialt mangfoldige nabolag.

REFERANSELISTE

Arquiteturaviva. (u.å.). *Superkilen Urban Park, Copenhagen*. Tilgjengelig fra: <https://arquiteturaviva.com/works/parque-urbano-superkilen-3> (lest: 03.09.2022).

Asplan Viak. (2013). *Kulturhistorisk stedsanalyse for Linderud, Brobekk og Vollebekk*. Tilgjengelig fra: https://byantikvaren.files.wordpress.com/2015/05/dive_linderudbrobekkvollebekk_130130_mindre-ikke-siste.pdf (lest: 13.09.2022).

Byantropologene. (2019). *FOLK OG STEDER -ANTROPOLOGISK NÆRMILJØSTUDIE AV LINDERUD – VEITVET – SLETTEØKKA*. Tilgjengelig fra: https://www.bjerkeanalyse.no/asset/gamle_rapporter/Folk_og_steder.pdf (lest: 16.09.2023).

Citycon. (u.å.). *Fra senter til sentrum*. Tilgjengelig fra: <https://linderudsentrum.no/> (lest: 31.10.2022).

Deichman. (u.å.). *Demo Linderud*. Tilgjengelig fra: <https://deichman.no/bibliotekene/linderud> (lest: 30.09.2022).

Dronninga. (u.å.). *Bjerkedalen park*. Tilgjengelig fra: <https://www.dronninga.com/prosjekter/parker/bjerkedalen-park/> (lest: 03.09.2022).

FN-sambandet. (2022). *11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn*. Tilgjengelig fra: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/baerekraftige-byer-og-lokalsamfunn> (lest: 20.10.2022)

Hofstad, H. (2019). *Kompakt byutvikling – muligheter og utfordringer*. Tilgjengelig fra: https://www.nemfo.no/images/docs/konferanser/nemfo19/02_hegehofstad.pdf (lest: 22.10.2022).

Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. Bristol: Policy Press

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2016). *Byrom - en idehåndbok : hvordan utvikle byromsnettverk i byer og tettsteder*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/byrom---en-idehandbok/id2524971/> (lest: 12.09.2022)

Linderud senter. (u.å.). *Om senteret*. Tilgjengelig fra: <https://www.linderudsender.no/about> (lest: 06.09.2022)

Ljunggren, J. (2017). *Oslo - ulikhetenes by*. Oslo: Cappelen Damm AS.

MiA. (u.å.). *Opplev Groruddalens herskaplige historie*. Tilgjengelig fra: <https://mia.no/linderud/om> (Hentet: 31.10.2022).

Millstein, M. & Hofstad, H. (2017). *Fortetting og folkehelse – hvilke folkehelsekonsekvenser har den kompakte byen?* Rapport fra NIBR 2017:2. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning, OsloMet. Tilgjengelig fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5626/2017-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (lest: 23.12.2020)

Norsk forening mot støy. (u.å.). *Støyskjermer og støyvoller*. Tilgjengelig fra: <http://www.stoyforeningen.no/Fakta/Stoeyksjermer-og-stoeyvoller> (lest: 17.12.2022).

Nyden, P. (2012). *Weaving Social Seams: Stable, Racially and Ethnically Diverse Communities as Places of Social Innovation*. Chicago: Loyola University Chicago. Tilgjengelig fra: <https://www.luc.edu/media/lucedu/curl/pdfs/EURA%20weaving%20social%20seams%20article%202012%2009%2013a.pdf> (lest: 23.08.2022).

Oslo Kommune. (2009). *Kommunedelplan for torg og møteplasser*. Oslo: Plan- og bygningsetaten.

Oslo kommune. (2020a). *Stedsanalyse Linderud, Sletteløkka og Veitveit*. Tilgjengelig fra: <https://www.bjerke-analyse.no/asset/pdf/Stedsanalyse-Bjerke-2020.pdf> (lest: 20.08.2022).

Oslo kommune. (2020b). *Programplan for områdeløft Bydel Bjerke 2020*. Tilgjengelig fra: https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13387499-1606489015/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Byutvikling/Omr%C3%A5desatsingene%20i%20Oslo/Delprogram%20n%C3%A6rmilj%C3%B8/Programplan_GDS_BBJ_2020.pdf (lest: 25.08.2022).

Oslo kommune. (2022a). *Handlingsprogram 2022 Delprogram nærmiljø*. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13450324-1652448277/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Slik%20bygger%20vi%20Oslo/Groruddalssatsingen/Groruddalssatsingen%202007-2016/Dokumenter%20Groruddalssatsingen/Handlingsprogram%20delprogram%20n%C3%A6rmilj%C3%B8%202022.pdf> (lest: 03.09.2022).

Oslo kommune. (2022b). *Personer med innvandrerbakgrunn*. Tilgjengelig fra: <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/bydel/bjerke/innvandrerbefolkningen> (lest: 14.08.2022)

Oslo kommune. (2022c). *Bydelsfakta – statistikk om befolkning, levekår og boforhold, Husholdninger*. Tilgjengelig fra: <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/bydel/bjerke/husholdninger> (lest: 22.08.2022)

Oslo kommune. (u.å.) *Verdensparken*. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/tur-og-friluftsliv/parker-og-friomrader/verdensparken/#gref> (lest: 26.10.2022).

Pettersen, G., Nordbø, E.C.A., Ese, J. og Ihlebæk, C. (2022) *Non-shopping use of shopping centres: a scoping review*. Tilsendt via e-post.

Regjeringen. (2021) *RETNINGSLINJER FOR BEHANDLING AV STØY I AREALPLANLEGGING (T-1442/2021)*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/7d2793f6d8254e-4b9cc2c4f33592657f/t-1442-2021.pdf> (lest: 28.11.2022)

Sim, D. (2019). *Soft City: Building Density for Everyday Life*. Washington: Island press.

St.meld. nr. 40. (2020–2021). *Mål med mening — Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*. Oslo: Det kongelige kommunal- og moderniseringsdepartement.

Talen, E. & Lee, S. (2018). *Design for social diversity*. 2.utg. New York: Routledge.

The Obel award. (u.å.). *15-MINUTE CITY AT A GLANCE*. Tilgjengelig fra: <https://obelaward.org/the-15-minute-city/> (lest: 27.08.2022).

The university of Chicago. (u.å.). *Emily talen*. Tilgjengelig fra: <https://socialsciences.uchicago.edu/directory/emily-talen> (lest: 14.10.2022)

Thorén, K. H., Nordbø E.C.A., Nordh H. og Ottesen I. Ø. (2019). *Uteområder i barnehager og skoler - Hvordan sikre kvalitet i utformingen*. Tilgjengelig fra: <https://www.nmbu.no/aktuelt/node/38636>. (lest: 06.12.2022)

Wikipedia. (2022a). *Verdensparken*. Tilgjengelig fra: <https://no.wikipedia.org/wiki/Verdensparken> (lest: 26.10.2022).

Wikipedia. (2022b). *Linderud senter*. Tilgjengelig fra: https://no.wikipedia.org/wiki/Linderud_senter (lest: 31.10.2022).

World architecture. (2015). *Farsta Centre By COBE*. Tilgjengelig fra: <https://worldarchitecture.org/article-links/cpfch/farsta-centre-by-cobe.html> (lest: 26.10.2022).

Zhou, S. (2019). *Understanding 'Inclusiveness' in Public Space: Learning from Existing Approaches*. Tilgjengelig fra: https://sustain.ubc.ca/sites/default/files/2019-50_Understanding%20Inclusiveness%20in%20Public%20Space_Zhou.pdf (lest: 01.10.2022).

FIGURLISTE

Alle figurer er gjengitt med tillatelse, eller har fri lisens.

Dersom annet ikke er oppgitt, er figurene produsert av forfatter. Egenproduserte figurer er ikke nummerert.

Figurer markert med: "egenprodusert" er laget basert på informasjon fra en referanse. Figurer markert med: "gjenskapt av forfatter" er gjenskapelse av figuren i referansen.

Kartdatene som er brukt i diagrammer med kartbakgrunn, illustrasjonsplaner og tekniske planer er FKB-data og Matrikkeldata i UTM32 Euref89 og er lastet ned fra Geonorge, mars 2021. Laget av Geovekst.

Figur 1: Gjenskapt av forfatter. Basert på:
Talen & Lee (2018). *Three requirements for a diverse neighborhood*.

Figur 2: Gjenskapt av forfatter. Basert på:
Hofstad (2019). *Tre dimensjoner ved sosial bærekraft*. Tilgjengelig fra: https://www.nemfo.no/images/docs/konferanser/nemfo19/02_hegehofstad.pdf (Hentet 15.12.2022).

Figur 3: Citycon (u.å.). *Linderud senter*. Tilgjengelig fra: <https://groruddalen.no/groruddalen-miljoforum-om-planene-pa-linderud/19.26701> (Hentet 25.08.2022).

Figur 4: Egenprodusert. Basert på:

Oslo kommune (2017). *Oslo bydelskart*. Tilgjengelig fra: https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13206469-1490274697/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Statistikk/Geografiske%20inndelinger/Oslo_Bydelskart_20170221_A3.pdf (Hentet 15.08.2022).

Figur 5: Gjenskapt av forfatter. Basert på:
Talen & Lee (2018). *Three requirements for a diverse neighborhood*. (Hentet 14.08.2022).

Figur 6: Egenprodusert. Basert på:
Talen & Lee, 2018). *A complex set of services and facilities are required to keep a diverse population sustained*. Tilgjengelig fra: Design for social diversity (Hentet 14.08.2022).

Figur 7: Grindaker AS/Damian Heinisch (u.å.). *Tøyen torg*. Tilgjengelig fra: <https://grindaker.no/projects/toyen-torg/> (Hentet 20.09.2022).

Figur 8: Tove Lauluten/Bar Bakke (u.å.). *Haugerudparken*. Tilgjengelig fra: <https://www.barbakke.no/prosjektark/haugerudparken> (Hentet 22.09.2022)

Figur 9: Oslo kommune (u.å.). *Verdenshuset Haugenstua*. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/fritidsklubber/verdenshuset-haugenstua/#gref> (Hentet 22.09.2022).

Figur 10: Tom Evensen (u.å.). *Endelig lys i parken*. Tilgjengelig fra: <https://groruddalen.no/na-lyser-det-i-veitvetparken/19.27590> (Hentet 23.09.2022).

Figur 11: Bydel Bjerke (u.å.). *Beboerne på Linderud har verksted om framtidig utvikling av gangveien ved Linderud senter*. Tilgjengelig fra: <https://www.bjerkeanalyse.no/book/m-69#void> (Hentet 23.09.2022).

Figur 12: Demo Linderud (2022). *Trylleshow under barnas lørdag på DEMO Linderud*. Tilgjengelig fra: <https://www.facebook.com/demolinderud/photos/298332102408492> (Hentet 24.09.2022).

Figur 13: Gjenskapt av forfatter. Basert på:
Fjørtoft et. al. (2018) *Aktivitetstrappa 0-18 år. Progresjon og bevegelseskvalitet i ulike aldersgrupper som leder fram til en livslang fysisk aktiv livsstil*. Tilgjengelig fra: https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/bitstream/handle/11250/2578038/2018_12_Fjortoft.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Hentet 12.12.2022).

Figur 14: Bymiljøetaten (u.å.). *Verdensparken*. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/tur-og-friluftsliv/parker-og-friomrader/verdensparken/#gref> (Hentet 14.12.2022).

Figur 15: Bydel Alna (u.å.). *Verdensparken*. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/tur-og-friluftsliv/parker-og-friomrader/verdensparken/#gref> (Hentet 08.03.2023).

Figur 16: Nordic media lab (u.å.). *Verdensparken, Furuset*. Tilgjengelig fra: <https://www.facebook.com/groruddalssatsingen/photos/verdensparken-furusetfoto-nordic-media-lab/10154074361506641/> (Hentet 14.12.2022)

Figur 17: Iwan Baan (u.å.). *Superkilen*. Tilgjengelig fra: <https://www.archdaily.com/286223/superkilen-topo-tek-1-big-architects-superflex> (Hentet 08.01.2022).

Figur 18: Iwan Baan (u.å.). *Superkilen*. Tilgjengelig fra: <https://www.archdaily.com/286223/superkilen-topo-tek-1-big-architects-superflex> (Hentet 08.01.2022).

Figur 19: Iwan Baan (u.å.). *Superkilen*. Tilgjengelig fra: <https://www.archdaily.com/286223/superkilen-topo-tek-1-big-architects-superflex> (Hentet 08.01.2022).

Figur 20: COBE (u.å.). *Farsta centre*. Tilgjengelig fra: <http://www.beta-architecture.com/farsta-centre-cobe/> (Hentet 16.12.2022)

Figur 21: COBE (u.å.). *Farsta centre*. Tilgjengelig fra: <http://www.beta-architecture.com/farsta-centre-cobe/> (Hentet 16.12.2022)

Figur 22: COBE (u.å.). *Farsta centre*. Tilgjengelig fra: <http://www.beta-architecture.com/farsta-centre-cobe/> (Hentet 16.12.2022)

Figur 23: Filter arkitekter (u.å.). *Bjerkedalen paviljong*. Tilgjengelig fra: <https://www.filterarkitekter.no/Bjerkeparken-paviljong> (Hentet 20.12.2022).

Figur 24: Filter arkitekter (u.å.). *Bjerkedalen paviljong*. Tilgjengelig fra: <https://www.filterarkitekter.no/Bjerkeparken-paviljong> (Hentet 20.12.2022).

Figur 25: Filter arkitekter (u.å.). *Bjerkedalen paviljong*. Tilgjengelig fra: <https://www.filterarkitekter.no/Bjerkeparken-paviljong> (Hentet 20.12.2022).

Figur 26: Egenprodusert. Bakgrunnskart fra: Google earth (u.å.) Tilgjengelig fra: <https://earth.google.com/web/@59.94346929,10.8365411,165.15374807a,244.16286756d,35y,46.93542659h,45.30630185t,360r>

Figur 27: Egenprodusert. Informasjon fra: Oslo kommune (2020). *Stedsanalyse Linderud, Slettaløkka og Veitvet*. Tilgjengelig fra: <https://www.bjerkeanalyse.no/book/m-625> (Hentet 12.08.2022).

Figur 28: Egenprodusert. Informasjon fra:

Oslo kommune (2020). *Stedsanalyse Linderud, Slettaløkka og Veitvet*. Tilgjengelig fra: <https://www.bjerkeanalyse.no/book/m-625> (Hentet 12.08.2022).

Byantropologene (2019). *Kvalitativ analyse til Stedsanalyse Linderud – Veitvet - Sletteløkka*. Tilgjengelig fra: https://www.bjerkeanalyse.no/asset/gamle_rapporter/Folk_og_steder.pdf (Hentet 12.08.2022).

Figur 29: Egenprodusert. Basert på: Oslo kommune (2017). *Bydeler og delbydeler med grunnkretser*. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13206458-1490273447/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Statistikk/Geografiske%20inndelinger/Bydeler%20og%20delbydeler%20med%20grunnkretser.pdf> (Hentet 24.09.2022).

Bakgrunnskart fra: Google earth (u.å.). *Linderud senter*. Tilgjengelig fra: <https://earth.google.com/web/@59.94346929,10.8365411,165.15374807a,244.16286756d,35y,46.93542659h,45.30630185t,360r> (Hentet 24.09.2022).

Figur 30: Egenprodusert. Basert på tall fra: Statistikkbanken (2022). *Befolkning etter landsbakgrunn*. Tilgjengelig fra: <https://statistikkbanken.oslo.kommune.no/webview/> (Hentet 14.08.2022).

Figur 31: Egenprodusert. Basert på tall fra: Statistikkbanken (2022). *Befolkning etter landsbakgrunn*. Tilgjengelig fra: <https://statistikkbanken.oslo.kommune.no/webview/> (Hentet 14.08.2022).

Figur 32: Egenprodusert. Basert på tall fra: Oslo kommune (2022). *Bydelsfakta – statistikk om befolkning, levekår og boforhold: husholdninger*. Tilgjengelig fra: <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/bydel/bjerke/husholdninger> (Hentet 14.08.2022).

Figur 33: Egenprodusert. Basert på tall fra: Oslo kommune (2022). *Bydelsfakta – statistikk om befolkning, levekår og boforhold: husholdninger: Kjønn og alder*. Tilgjengelig fra: <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/bydel/bjerke/alder> (Hentet 14.08.2022).

Figur 34: Egenprodusert. Basert på: Opplevgroruddalen (u.å.). *1947 - Flyfoto*. Tilgjengelig fra: [http://www.oppdagroruddalen.no/\(kart\)](http://www.oppdagroruddalen.no/(kart)) (Hentet 16.08.2022)

Figur 35: Egenprodusert. Basert på: Opplevgroruddalen (u.å.). *1971 - Flyfoto*. Tilgjengelig fra: [http://www.oppdagroruddalen.no/\(kart\)](http://www.oppdagroruddalen.no/(kart)) (Hentet 16.08.2022)

Figur 36: Egenprodusert. Basert på: Opplevgroruddalen (u.å.). *2011 - Flyfoto*. Tilgjengelig fra: [http://www.oppdagroruddalen.no/\(kart\)](http://www.oppdagroruddalen.no/(kart)) (Hentet 16.08.2022)

Figur 37: Egenprodusert. Basert på: Mad arkitekter/Citycon (u.å.) *Situasjonsplan - Fra senter til sentrum*. Ikke tilgjengelig på nett. Tatt bilde av på Linderud senter.

Figur 38: Mad arkitekter/Citycon (u.å.) *Fra senter til sentrum - illustrasjon*. Tilgjengelig fra: <https://linderud-sentrum.no/> (Hentet 27. februar 2023)

Figur 39: Mad arkitekter/Citycon (u.å.) *Fra senter til sentrum - illustrasjon*. Tilgjengelig fra: <https://linderud-sentrum.no/> (Hentet 27. februar 2023)

Figur 40: Mad arkitekter/Citycon (u.å.) *Fra senter til sentrum - illustrasjon*. Tilgjengelig fra: <https://linderud-sentrum.no/> (Hentet 27. februar 2023)

Figur 41: Gjenskapt av forfatter. Basert på: Miljødirektoratet (2016). *Støy*. Tilgjengelig fra: <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/forurensning/stoy/> (Hentet 2. september 2022)

Figur 42: Gjenskapt av forfatter. Basert på: Citycon (2021). *Grunnplan - plan 1*. Tilsendt via e-post.

Figur 43: Gjenskapt av forfatter. Basert på: Citycon (2021). *Grunnplan - plan 1*. Tilsendt via e-post.

Figur 44: Egenprodusert. Basert på: Citycon (2021). *Grunnplan - plan 1*. Tilsendt via e-post.

Figur 45: Wienerberger (u.å.) *Marktegl Siena*. Tilgjengelig fra: <https://www.wienerberger.no/produkter/marktegl/marktegl/siena.html> (Hentet 1. mars 2023)

Figur 46: Wienerberger (u.å.) *Marktegl Lotis getrommeld*. Tilgjengelig fra: <https://www.wienerberger.no/produkter/marktegl/marktegl/lotis-getrommeld.html> (Hentet 1. mars 2023)

Figur 47: Wienerberger (u.å.) *Marktegl Norderney*. Tilgjengelig fra: <https://www.wienerberger.no/produkter/marktegl/marktegl/norderney.html> (Hentet 1. mars 2023)

Figur 48: Tress (u.å.) *Tress Kork Fallunderlag 280*. Tilgjengelig fra: <https://www.tress.com/nb-no/lekeplass-og-parkutstyr/fallunderlag/tress-kork-fallunderlag-280-kork280/> (Hentet 1. mars 2023)

Figur 49: Nordisk pukk og sand AS (u.å.) *8-16 mm herregårdssingel*. Tilgjengelig fra: <https://www.sand-as.no/dekorstein/8-16-mm-herregardssingel/c-61/c-611/p-14845/> (Hentet 1. mars 2023)

Figur 50: Nettpukk.no (u.å.) *Pukk 4-8 mm*. Tilgjengelig fra: <https://nettpukk.no/products/pukk-4-8-mm> (Hentet 1. mars 2023)

Figur 51: Steinhandel.no (u.å.) *Granitt Murblokk 30x30 Kinesisk*. Tilgjengelig fra: <https://www.steinhandel.no/produkter/granittmur/2734> (Hentet 1. mars 2023)

Figur 52: Multilux (u.å.) *Oslo spot*. Tilgjengelig fra: <https://multilux.no/product/oslo-spot/> (Hentet 1. mars 2023)

Figur 53: Lampegiganten.no (u.å.) *Stolpelampen Heimdal, svartlakkert*. Tilgjengelig fra: <https://www.lampegiganten.no/stolpelampen-heimdal-svartlakkert.html> (Hentet 1. mars 2023)

Figur 54: Tress (u.å.) *Parkour - Railssystem model Bergen*. Tilgjengelig fra: <https://www.tress.com/nb-no/lekeplass-og-parkutstyr/parkour/parkour-railssystem-model-bergen-808159/> (Hentet 1. mars 2023)

Figur 55: Vestre (u.å.) *KONG solbenk*. Tilgjengelig fra: https://vestre.com/no/produkter/benker?order=default&gclid=Cj0KCQjwk7ugBhDIARIsAGuvGPaMjrraALDKPkBSuC_Ls3XoZ1UZh4m6C1zM3_N6U41VZuETUjLzZ-glaAnFvEALw_wcB (Hentet 1. mars 2023)

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway